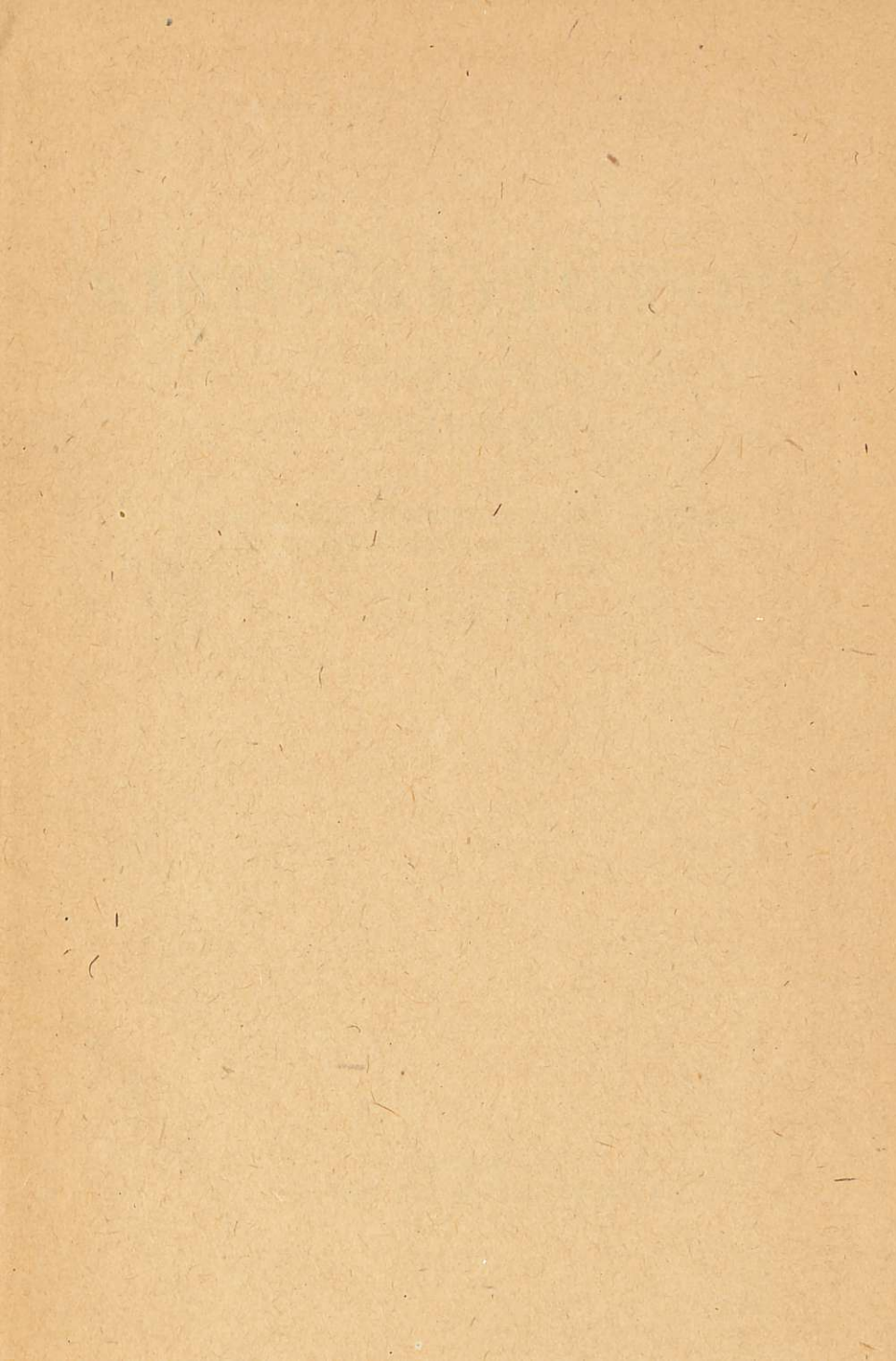

H. LAUKKANEN

**KIRJAN KÄYTÖN
OPAS**

VALTION KUSTANNUSLIIKE KIRJA • PETROSKOI 1928

KIRJAN KÄYTÖN OPAS

TOIMITTANUT

H. LAUKKANEN

KASNT:n VKK SUOSITTELEE KIRJAA ITSEKSEEN
OPISKELIJOILLE JA OPETTAJILLE

PETROSKOI 1933
VALTION KUSTANNUSLIIKE KIRJA

Г. Лаукканен

Работа с книгой

Отв. редактор В. Сало
Технич. редактор Иохн Линдберг
Кирья № 130
Карлит № 2186
Тираж 3000
Формат бумаги 62X94
6¹/₈ п/л. Кол. п. з. бум. л. 50.800
Гос. тип. им. Анохина, Петрозаводск, Пушкинская 7
Заказ № 2560

Сдано в набор 2.IX.33
Подписано к печати 2/X

I

Johdanto.

Kyky ottaa selvä kirjasta, saada siitä nopeasti tarvittava aineisto, saadaan samalla tavoin kuin kvalifisoidun ruumiillisen työnkin tottumukset: ainoastaan pitkällisten ja usein tapahtuvien harjoitusten kautta, jatkuvan työn tuloksena. Kuten kaikessa työssä on tässäkin alussa omaksuttava yksinkertaisemmat ja helpommat työtavat ja vasta sitten vaikeammat ja monimutkaisemmat. Erittäin vaikeata on saada alemmat perustotumukset, jotka ovat lähtökohtana henkisen työn metodien edelleen täydentämiselle.

Sen vuoksi aloittelevat tarvitsevat erikoisesti kirjankäytön niiden puolien kuvaamista, jotka vähentävät "tuotannollisia kuluja", s.o. ehkäisevät liiallisen ajankulutuksen, liian laajojen muistiinpanojen tekemisen j.n.e.

Valitettavasti ei henkistä työtä ole työn tieteellisen järjestämisen kannalta tutkittu juuri ollenkaan ja sen vuoksi on nojattava niihin teknillisiin työtapoihin ja tottumuksiin, jotka ovat syntyneet henkisen työn spesialisteilla monivuotisen kirjankäytön prosessissa. Niiden, käyfännön oikeaksi osoittamien työtapojen hyväksi käyttäminen helpoittaa huomattavasti työtä, koska siten ei jokaisen tarvitse "keksiä" niitä uudelleen itsenäisesti, pitkäaikaisten etsiskelyjen kautta, jossa tehdään virheitä ja menetetään aikaa. Kauempana annetaan juuri sellaisia neuvoja ja ohjeita. Kuitenkin on huomattava, että tavallisesti lukijalla, varsinkin aikuisella, on muutamia henkilökohtaisia, jo muodostuneita työtapoja.

Sellaisessa tapauksessa on välttämätöntä verrata omat totut työtavat tässä esitettyihin neuvoihin ja sääntöihin ja tarkistaa nämä käytännössä. Vasta sellaisen tarkistuksen sekä

henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja erikoisuuksiin liittämisen jälkeen nämä ohjeet voivat ulkonaisista säännöistä muuttua todella jokapäiväisen työn tottumuksiksi.

Jokainen työ, siinä luvussa myöskin työn tieteellinen järjestäminen, asettaa tehtäväkseen saavuttaa mahdollisimman suuri työteho mahdollisimman pienellä voimien kulutuksella. Sen saavuttamiseksi on tarpeen: 1) luoda vastaava ulkonainen ympäristö työlle ja 2) järjestää mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ind iv i d u a a l i n e n työ.

II

Ympäristö.

1. Parhaana paikkana kaikelle henkiselälle työlle on pidettävä valoisaa huonetta, johon ei kuulu melu ja jossa on puhdas ja raitis ilma, sillä melu häiritsee huomion keskittämistä ja pilaantunut ilma aiheuttaa ennenaikaisen väsymyksen. On istuttava lähellä ikkunaa ja niin, että valo tulee vasemmalta puolelta. Lampun valossa työskenneltäessä on lamppu asetettava vasemmalle puolelle ja suojeltava silmiä valolta lampunvarjostimella, niin että valo sattuisi kirjaan koskettamatta silmiä, joiden on pysyttävä varjossa; muussa tapauksessa silmät nopeasti väsyvät. Yleensä on huomattava, että valaistus ei saa olla liian kirkas eikä liian himmeä.

2. On totuttava asettamaan esineet pöydälle määrättyyn aina samalla tavalla asetettuun järjestykseen. Ennen kaikkea on pöydältä poistettava kaikki ne esineet, joita ei tarvita tehtävässä työssä, ja asetettava etukäteen pöydälle ne kirjat, hakemistot j.n.e., joita siinä työssä tarvitaan. Käytettävät kirjat ja muu aineisto pannaan pöydälle vasemmalle puolelle, mustepullo ja kynät suoraan eteen ja oikealle puolelle paperit. Kirjaa luettaessa kirja asetetaan suoraan eteen, hiukan kallelleen.

Kun esineet kirjoituspöydällä ovat aina määrättyssä järjestyksessä, niin ne voidaan siitä ottaa otettavaan esineeseen katsoimatta, samoin myöskin panna paikoilleen. Jos sen sijaan luettaessa pitää nousta paikaltaan sanakirjaa, kynää tai paperia hakemaan, niin se häiritsee ajatuksen syventämistä luettavaan aiheeseen. On ryhdyttävä kaikkiin toimenpiteisiin siihen nähden, ettei mikään häiritsisi työtä.

Luettaessa on parasta istua suorana pöydän takana ja kirjoittaessa pitää molemmat kädet pöydällä.

Kaikkia näitä ohjeita ei tietenkään voida toteuttaa vaikeissa asunto-oloissa, mutta vissi minimi on kuitenkin aina täysin saavutettavissa: tupakansavu voidaan huoneesta tuulettaa pois; ainakin osa pöytää voidaan vapauttaa työtä varten; voidaan saavuttaa se, etteivät ympärillä olevat ihmiset tekisi työn aikana joutavanpäiväisiä kysymyksiä ja siten vetäisi huomiota pois työstä. Sen sijaan on totutettava itsensä siihen, ettei pieni melu asunnossa saa häiritä huomiota. Pääasia on se, että sillä osalla pöytää, jolla työskennellään, pitää olla järjestys, sillä epäjärjestys kirjoituspöydällä johtaa hajamielisyteen.

III

Lukemisen hygieniä.

Henkisessä työssä, niinkuin kaikessa muussakin työssä, on muistettava hyvä latinalainen sananlasku: "Terve sielu terveessä ruumiissa!" Sen vuoksi:

1. Luettaessa ei saa olla niin kumarassa, että rintakehä painaa vatsaa. Kun istuminen väsyttää, voidaan lukea seisotilaan. Erikoisesti on muistettava se, että pitkällään lukeminen on vahingollista. Sitä paitsi vuoteessa lukeminen vetää helposti ja huomaamatta lukijan, varsinkin päivän työstä väsyneen aikuisen lukijan, uneen.

2. Älkää väsyttäkö itseänne! Ei missään tapauksessa saa lukea enempää, kuin mitä voimat sallivat. Sen vuoksi ei saa kuormittaa itseään liiaksi työllä, ei ottaa tehtäväkseen enempää, kuin minkä jaksaa suorittaa. Kun väsymys alkaa tuntua, on levähdettävä. Erittäin hyödyllistä on vuorotella henkistä työtä muutamien helppojen ruumiinliikkeiden kanssa: nousta, kävellä, tehdä syvähengitysliikkeitä j.n.e.

3. Tunti luettua pidettäköön 10—15 min. väliaika. 3—4 tunnin työn jälkeen on pidettävä perusteellisempi lepoetki: puoli tuntia, tunti. Yleensä on sanottava, että lyhyt, tiheämmin pidetty lepoetki on hyödyllisempi kuin harvaan pidetty pitkä. Sen vuoksi ei pidä työskennellä yhteen menoon koko päivää kerrassaan pitäen vain pitkän väliajan, vaan on jaettava työ tasaisesti ja systemaattisesti.

Ei kuitenkaan tule pitää liian tiheitä väliaikoja, sillä niiden jälkeen on kulutettava useita minutteja, ennen kuin voidaan uudestaan keskittyä työhön.

4. Parhain luku-aika on aamulla. Uni on paras lepo. Unen jälkeen aivot ottavat vastaan parhaiten. Sen vuoksi ei pidä istua kirjojen ääressä myöhään yöhön, vaan on pyrittävä nousemaan aikaisemmin ja käytettävä aamutunnit. Usein on kuitenkin välttämätöntä työskennellä pääasiassa iltaisin: päivä kuluu työssä, tai häiritsee lukemista perhe tai muut samassa huoneessa asuvat. Kun sellaisessa tapauksessa joutuu istumaan myöhäiseen yöhön, niin siinäkin tapauksessa ei pidä käyttää kiihokkeita. Kiihokkeiden käyttäminen (viini, olut, kahvi, tiheästi toistuva tupakanpolto), vaikka se väliaikaisesti aiheuttaakin hermoston virkistymisen, johtaa kuitenkin lopuksi suureen ja siksi erikoisen vahingolliseen väsymykseen.

5. Ei pidä lukea heti syömisen jälkeen, jolloin elimistö toimii ruuansulatuksessa. Päivällisen jälkeen on levättävä puoli tuntia tahi tunti. Samoin myöskin päivällisen edellä on henkinen työ lopetettava noin viisitoista minuuttia ennen syömään rupeamista.

6. Ennen nukkumaan menoa on levättävä työstä 15—20 minuuttia. Vuoteeseen ei saa mennä niin kauan, kuin pää on raskas, sillä muussa tapauksessa seurauksena on unettomuus.

Muista!

1. Vuorottele säännöllisesti ja oikein työ ja lepo. Muista, että ainoastaan levon aikana elimistöstä poistuvat ne vahingolliset aineet (hiilihappo, maitohappo), jotka muodostuvat elimistössä yleensä työn aikana ja varsinkin henkisen työn aikana.

2. Älä rasita itseäsi liiaksi. Muista, että henkisen työn liikarastitus muodostaa elimistösi kepotoxisinaa, voimakkaasti vaikuttavaa "väsymyksen myrkyä", joka aiheuttaa fyysisen voimattomuuden, pahan tunnelman, tyytymättömyyden tunteen, haluttomuuden, kykenemättömyyden keskittää ajatuksia.

3. Lepää oikein. Levolla ei suinkaan pidä ymmärtää alinomaista vuoteessa virumista tahi tarkoituksėtonta kadulla vetelehtimistä, sillä kumpikin niistä väsyttää enemmän kuin mitä intensiivisinkään työ.

Paras lepomuoto on oikein järjestetty nukkuminen. Nuku vähintään, mutta myöskin enintään 8 tuntia. Käy nukkumaan ja herää aina määrättyinä aikana. Lopeta kaikki työ vähintään 15 minuuttia ennen nukkumaan rupeamista.

Muista, että lepoaika on määriteltävä yhtä kiinteästi ja järjestetysti

kuin henkinen työkin. Muussa tapauksessa lepo ei virkistä ja vahvista, vaan väsyttää.

4. Lepää useammin ja aina määrättyinä päivinä. Tiheimmin tapahtuva lyhytaikainen lepo on edullisempi ja auttaa omaksuman aineiston alitajunnallista kiinnittämistä.

On parempi levätä joka viikko yksi päivä, kuin neljä päivää perätyksen kerta kuussa. Edullisempaa on levätä aina samana viikonpäivänä.

5. Järjestä työpäivän keskelle yksi tunti täydellistä lepoa. Älä sääli sitä tuntia — se korvautuu täydellisesti. Kaikkein parasta on nukkua se tunti heti päivällisen jälkeen, jolloin aivoista veri vississä määrässä poistuu, joten siis aivot työskentelevät huomommin ja väsyvät pikemmin.

6. Järjestä oikein henkinen ja ruumiillinen työsi. Muista, että fyysillinen väsymys myötävaikuttaa henkiseen liikarasitukseen. Sen vuoksi älä ryhdy henkiseen työhön, ennenkuin olet levännyt hyvin ruumiillisesta työstä. Älä myöskään voimistele ja urheile liian kauan välittömästi henkisen työn edellä, äläkä myöskään heti sen jälkeen.

7. Työskentele joka päivä systemaattisesti muutamia tunteja, äläkä yhteen menoon tee koko työtä kerrassaan. Muista, että jos sinä ylenmäärin teet työtä, niin on sinun myöskin ylenmääräisesti levättävä ja niin ollen ei siitä ylenmääräisestä aherruksesta ole mitään etua.

8. Syvenny työhön vähitellen. Mutta syvennyttyäsi älä hajoita ajatuksiasi, älä takerru pikkuseikkoihin, vaan keskity koko huomiosi työhösi.

9. Älä kiihdytä äläkä hidastuta totuttua työvahtiäsi. On parempi olla työn alussa kiirehtimättä, ettei loppuun mennessä väsyttä pysähdyttäisi pikkuseikkoihin.

10. Älä pidä liian tiheitä väliaikoja henkisessä työssäsi. Muista, että jokaisen väliajan jälkeen on kulutettava muutamia minuutteja, ennenkuin voidaan keskittyä työhön. Muista myöskin, että tuloksellisimmaksi alkaa työ tulla tavallisesti vasta noin tunnin, jopa pitemmänkin ajan kuluttua työn alusta.

11. Älä anna perään ennenaikaiselle väsymykselle. Se on pikemminkin heikon tahdon tai yksinkertaisesti laiskuuden ilmenemistä kuin todellista väsymystä. Kun ensimmäisen puolen tunnin työskentelyn jälkeen tuntuu yht'äkkiä rupeavan raukaisemaan, niin nouse tuolilta, kävele huoneessa, tee avonaisen ikkunan edessä muutamia minuutteja helppoja voimisteluliikkeitä ja virkistyttyäsi jatka työtäsi. Älä käytä väkevää teetä tai kahvia kiihokkeena. Ne kiihoittavat ja auttavat työkykyä ainoastaan ajaksi, mutta sen sijaan kohta sen jälkeen tulee täydellisen väsymyksen ja herpaantumisen reaktiooni.

12. Supista mahdollisimman pieneen määrään kaikki sellainen, joka vetää huomion muualle ja saattaa hajamieliseksi.

Sitä varten:

1) Hanki ennen työn alkua kaikki tarpeelliset välineet ja aseta ne niin, että voit saada ne käsiisi mahdollisimman pienellä energian kulutuksella.

2) Lopeta kaikki puhelut henkilöiden kanssa, jotka eivät osallistu työhösi.

3) Jos sinulla on näkömuisti, niin huoneessa liikkuminen ja liialliset käsiin liikkeet hajoittavat huomiosi ja aiheuttavat väsymystä.

13. Muista sananlasku: "Aamu on iltaa viisaampi". Se sananlasku on todella oikeaan osuva, sillä juuri unen aikana erkanevat elimistöstä ne vahingolliset ainekset, jotka aiheuttavat henkisen väsymyksen, ja unen jälkeen aivomme ovat vastaanottavimmat. Sen vuoksi siirrä kaikki vakavat ja vaikeat työt aamutunneiksi.

14. Älä lue liian kauan yhtä ainetta. Se kyllästyttää ja siis myöskin väsyttää. Sen sijaan, että lukisit koko päivän yksistään poliittista taloustiedettä, koeta lukea jotain toista ainetta lisäksi.

Jos esimerkiksi poliittisen taloustieteen jälkeen lukee puoluehistoriaa, tai matematiikkaa niin poliittisen taloustieteen luku ei siitä kärsi. On ainoastaan huolehdittava siitä, että poliittisen taloustieteen ja puoluehistorian tai matematiikan opiskelemisen välillä pidetään pieni väliaika.

15. Aseta kerta kaikkiaan määrätty yhteys opiskeltavien aineitten kesken. Jos esimerkiksi olet tottunut matematiikan jälkeen lukemaan kirjallisuutta, niin tee aina niin. Sellainen totuttu liittäminen säästää paljon aikaa ja auttaa reippaana pysymistä.

16. Älä kuormita muistiasi liian suurella numeromäärällä ja selvittävää luonnetta olevalla faktillisella ainehistolla. Muista, että inhimillinen muisti ei ainoastaan palauta mieleen kerran nähtyä tai kuultua, vaan aiheuttaa määrätyn vaikutelman, liittäen ne koko joukkoon muita vaikutelmia.

Numerot, faktillinen aineisto ja selvitykset on kirjoitettava tarkasti muistikirjaan, seinätaulukoihin tahi erikoisiin kortteihin, että ne voitaisiin ottaa käytäntöön millä hetkellä tahansa, mutta painaa mieleensä niitä ei pidä.

"Emme tarvitse ulkoa oppimista, sanoo Lenin. Meidän tarvitsee ainoastaan kehittää ja täydellistää jokaisen opiskelevan muisti tärkeimpien tosiasiaien tiedolla."

17. Ryhdy työhön ainoastaan silloin, kun sinä itse näet työn tarkoitusperän ja ymmärrät työn hyödyn. Muista, että ainoastaan tarkoitusperän ja hyödyn tunteminen voi herättää sinussa riittävän tahdon ja halun, ja kun jotain haluaa, niin se on jo puoliksi saavutettu.

18. Työhuoneesi lämpötilan pitää olla 17° — 19° C. Se on kaikkein terveellisin lämpötila henkiselletyölle. Sitä alempi tahi korkeampi aiheuttaa epänormaalisen verenkierron ja siis myöskin vaikeuttaa työtä.

19. Syö järkipärisesti ja säännöllisesti. Muista, että henkistä työtä tehdessäsi sinä kulutat paljon hermostoenergiaa ja se merkitsee sitä, että sinä käytät suuren määrän munanvalkuaisaineita ja fosforisuoloja. Voidakseen palauttaa elimistölle ne ainekset sinun on käytettävä sellaista ruokaa, jossa on paljon fosforia: liha, kananmunat, maito, juusto.

Paitsi munanvalkuaisaineita, henkinen työ vaatii paljon rasvaa, mutta sen on oltava helposti sulavaa. Sellaista on voi.

Me tiedämme myöskin, että ihmisen henkisessä työssä näyttelee suurta osaa kilpirauhanen, joka työskentelyään varten tarvitsee sellaista ravintoa, jossa on riittävästi jodia. Sen vuoksi pitää käyttää savustettua silliä ja kalanmaksaoiljyä, joissa on paljon jodia.

Ihmisen hermotoiminta vaatii myöskin rautaa ja sitä on erittäin paljon veressä, lihassa ja kukkakaalissa.

Raskasta henkistä työtä tehtäessä suolisto työskentelee tavallisesti huonosti. Se johtuu siitä, että henkisen työn aikana tehdään vähän ruumiinliikkeitä. Ettei suoliston roskittumista edistettäisi, on varottava sellaista ruokaa, joka aiheuttaa kovan vatsan, kuten esimerkiksi makaroonit ja riisi- y.m. ryynit.

Että suolisto toimisi oikein, on henkistä työtä tehtäessä hyvä käyttää vihanneksia ja hedelmiä. Edellisissä on paljon hyödyllisiä suoloja, jälkimmäisissä paljon hyödyllisiä happoja.

Ei kuitenkaan riitä se, että saa sopivaa ruokaa. On vielä järkiperaisesti ja säännöllisesti syötävä. Siinä on noudatettava seuraavia sääntöjä: 1) syötävä joka päivä määrättyinä tunteina, 2) syötävä ennenkuin nälkä tulee kovaksi, eikä saa syödä liiaksi, 3) työtä ei saa alkaa ennenkuin on jotain syöty, 4) ei saa ryhtyä kovaan henkiseen työhön välittömästi ruuan edellä eikä heti sen jälkeen, 5) on syötävä hitaasti ja pureskeltava ruoka hyvin, 6) ennen päivällistä on neljännestunti käveltävä ulkoilmassa.

20. Varjele silmiäsi. Pyri ennen kaikkea hyväksikäyttämään luonnollista valoa eikä lampun valoa. Luonnollinen valo kohottaa työtehoa.

Jollekin lukijalle voi kenties herätä kysymys, onko kaikki tämä tarpeellista. Ehdottomasti! Ellei osoitettuja normeja noudateta, ei myöskään ole oikeata, järkiperaistä, tervettä henkistä työtä; vaan on ne liikarasituksen ja psyykkisten sairastumisten tapaukset, joita huomataan niin monilla neuvostotyöntekijöillä ja ylioppilaillamme.

On muistettava kerta kaikkiaan, että olemme tulleet henkiseen työhön työpenkin ja auran äärestä, emmekä valmistautuneet siihen pienistä pitäen, kuten porvarillisesta sivistyneistöstä lähtenyt nuoriso, jota jo kodit kasvattivat henkiseen työhön. Sitä tärkeämpää on meidän suojella aivojamme liikarasitukselta, sitä kiinteämmin noudattaa henkisen työn hygienian vaatimuksia.

Onko se mahdollista? Ei tietenkään kaikissa suhteissa, mutta varmasti suurin osa meistä voi helposti asettaa sellaisen elämän järjestyksen, joka tekee mahdolliseksi pääkohdissaan noudattaa henkisen työn hygienian vaatimuksia.

Muistakaamme, että se joka osaa levätä, se osaa myöskin työskennellä, se osaa hallita sekä itseään että muita.

IV

Työn järjestäminen aikaan nähden

Järjestettäessä työtä aikaan nähden on huomioon otettava: 1) työn nopeus, 2) jokaisella meistä oleva kuormitus. Sen vuoksi:

1) Työskennelkää teille ominaisella nopeudella. Jokaisella ihmisellä on hänen kehitysasteelleen ominainen työnopeus. Sen nopeuden rikkominen on vahingollista: lukija joko kiirehtii ehimättä käsitellä kunnolleen lukemaansa, tahi jarruttaa työtään ja sen seurauksena tulee hajamieliseksi, takertuu muihin asioihin. On tutkittava tarkasti työnopeutensa ja määriteltävä, montako sivua painettua tekstiä kykenee lukemaan kyseellistä kirjaa tunnissa, ja noudatettava kiinteästi sitä määrää. On itsestään selvää, että työnopeus riippuu vielä siitä, missä määrin lukija tuntee tutkittavan aineen, samoin työnopeus riippuu myöskin luettavan kirjan vaikeudesta. Tavallisesti jo jonkin kirjan käsittelyn alku osoittaa, miten nopeasti kirjaa voidaan lukea.

Laatikaa aikajärjestys töistänne ja siitä ajasta, jonka harjintanne mukaan voitte panna millekin työlle. Se aika juuri onkin suunniteltava jokaiselle viikolle eteenpäin siinä aikajärjestyksessä. Se aikajärjestys (kts. allaolevaa mallia) on aina pidettävä näkyvillä, niin ettei mitään jäisi suorittamatta, vaan tehtäisiin kaikki, mitä siihen on merkitty.

Aikajärjestyksen malli.

Päivämäärä	Päivä	Tunti	Työn sisältö
Helmikuu 1.	Maanantai	10 — 11 11 — 1 1 — 1:30 1:30 — 3:30	Historian luento, huone N:o 3. Käytännöllinen työ biologiassa, huone N:o 17. Aamiaisloma. Talousmaantieteen tehtävän N:o 3 suorittaminen taloustieteen kabinetissa.

Muista!

Mikä työ ja mikä sen osa (vaikeuteen katsoen) on tehtävä työn alussa ja mikä jätettävä työn loppuun?

Siihen kysymykseen voi vastata ainoastaan sen jälkeen, kun on tehnyt huolellisesti huomioita työstään.

Jos olette huomanneet, että työnteko onnistuu parhaiten ainoastaan henkisen työn alkutunteina;

jos tunnette, että "ensi innostus" helpoittaa suuresti aineen omaksumista;

jos tiedätte, että työkyvyn nousu ei ole pitkäaikainen, että te nopeasti väsytte, niin:

1) siirtäkää työn alkuun vaikeimmat työt;

2) älkää menettäkö työn alussa turhaan yhtään ainoaa minuuttia siihen, jonka voitte tehdä helposti myöhemminkin;

3) älkää antako minkään häiritä varsinaista työtänne; valmistakaa sitä varten jo edeltäkäsikin kaikki se, mitä työtä varten tarvitsette; ei myöskään työn kuluessa mieleen tulleita ajatuksia saa silloin panna täytäntöön, vaan merkitään ne lyhyesti muistikirjaan;

4) siirtykää vähitellen vaikeasta helpompaan, vaikeasti käsitettävästä helposti käsitettävään, mielenkiintoa vailla olevasta mielenkiintoiseen.

Jos olette huomanneet, että työn alussa teiltä ei tahdo syntyä mitään;

Jos esimerkiksi aamulla työhön ryhtyessänne tunnette, että siitä huolimatta, vaikka olettekin hyvin nukkuneet, tunnette olevanne uninen;

jos intensiivisin työ teillä alkaa vasta jonkin ajan kuluttua työn alkamisen jälkeen;

jos työ onnistuu parhaiten työajan loppuun mennessä, niin:

1) siirtäkää helpommat työt työajan alkuun;

2) tehkää ensiksi kaikki valmistelutyötä varten;

3) ottakaa työn alkuun sellaiset työt, jotka vaativat enemmän liikkettä: kirjoittakaa tehtäviä päiväkirjaan, piirtäkää diagrammeja, laatikaa tarvittavia numerotaulukkoja j.n.e.;

4) siirtykää vähitellen helposta vaikeampaan, mielenkiintoisemmasta mielenkiintoa vailla olevaan, helpommin omaksuttavista aineista suurempaa työtä vaativiin.

V.

Lukemisen tekniikka.

Lukeminen on kirjoittajan ajatusten ja tunteiden vastaanottamista kirjasinmerkkien kautta. On itsestään selvää, että tuloksellisen lukemisen ensimmäisenä ehtona on lukemisen mekanismin täydellinen hallitseminen, s.o. kyky ymmärtää sana sen ulkonäöstä, ääntämättä luettaessa jokaista kirjainta erikseen. Se tottumus saadaan pitkällisen lukemisharjoituksen kautta, jota paitsi sellaisen harjoituksen täytyy käydä

hitaasti. Ensi aikoina on parasta lukea ääneen ja myöhemmin siirtyä lukemaan "silmillään".

Sitä paitsi on opittava lukemaan välimerkit, s.o. pitämään niiden jokaisen jälkeen vastaava paussi. On muistettava, että pisteen jälkeen pidetään pitempi paussi kuin puolipisteen jälkeen, ja puolipisteen jälkeen pitempi kuin pilkun jälkeen. Kysymysmerkin, ajatusviivan ja huutomerkkin jälkeen pidetään yhtä pitkä paussi kuin pisteenkin jälkeen. Pisin paussi pidetään uutta kappaletta aloitettaessa, jolloin alkaa kokonaan uusi kysymys tahi ajatus ja sen vuoksi uuden kappaleen ensimmäinen rivi alkaa vähän kauempaa kuin muut rivit.

Sitten on vielä luettaessa pantava oikea loogillinen paino, lausuttava voimakkaammin ne sanat, jotka lauseessa ovat keskeisiä, joihin sisältyy lauseen ydinajatus. Siten esimerkiksi lause: "Olin eilen klubilla" saa kokonaan eri ajatuksen siitä riippuen, mille sanalle pannaan loogillinen paino. Kun luetaan:

1. Olin eilen klubilla.

2. Olin eilen klubilla

niin ensimmäisessä tapauksessa sanotaan, että olin juuri klubilla, enkä jossain muualla; toisessa tapauksessa, että olin siellä juuri eilen, enkä jonakin toisena päivänä.

Jotta voidaan asettaa loogillinen paino oikein, on tunnettava ei ainoastaan kysymyksessä olevan vaan myöskin viereisten lauseiden sisältö, s.o. koko tekstin ajatus, käsitettävä oikein, mitä kirjoittaja on tahtonut sanoa.

Toisinaan kirjoittaja itse alleviivaa sanoja ja lauseita, jotka hän katsoo kaikkein tärkeimmiksi ja joihin hän tahtoo erikoisesti kääntää lukijan huomion. Sellaiset sanat ja kokonaiset lauseet ladotaan lihavilla kirjaimilla tahi harvennettuna. Käsi-kirjoituksissa lihavilla kirjaimilla ladottavien sanojen tahi kokonaisen lauseiden alle vedetään yhtäjaksoinen viiva ja harvennettujen sanojen ja lauseiden alle katkoviiva.

Jos lukeminen suoritetaan ryhmässä (3—4 henkilöä), niin ääneen lukeminen voidaan asettaa seuraavasti: yksi lukee, toiset kuuntelevat ja lukemisen jälkeen osoittavat luetun ajatukseen nojaten, mihin oli pantu loogillinen paino väärin ja millä kohtaa lukemisen sävy ei vastannut luetun tekstin ajatusta.

Kun lukija on oppinut hallitsemaan lukemisen mekanismia, silloin etualalle nousee kysymys luetun ymmärtämisestä.

VI

Luetun ymmärtäminen. Sanakirjan käyttö.

Kirjan ymmärtäminen syntyy siitä, että ymmärretään: a) kaikki tekstissä esiintyvät sanat, b) sanojen yhdistelmät — lauseet, c) tekstin rakenne kokonaisuudessaan.

Jokaiselle on selvää, että jonkin sanan merkityksen ymmärtämättä jääminen häiritsee luetun ajatuksen ymmärtämistä. Sen vuoksi, jos luettaessa esiintyy tuntematon sana, on välttämätöntä ottaa selville sen merkitys joko opettajalta tai vastavasta sanakirjasta.

On erittäin hyödyllistä koettaa ottaa selville tuntemattoman sanan merkitys, ennenkuin kääntyy opettajan tai sanakirjan puoleen, itsenäisesti, luetun ajatusyhteydestä ja vasta sen jälkeen tarkistaa sanalle antamansa merkitys opettajalta kysymällä tai katsomalla sanakirjasta. Sellainen "arvaileminen" totuttaa tekstin syvällisempään käsittelyyn.

Jos sensijaan esiintyy termejä, s.o. sanoja ja ajatuksia, joita käytetään jossain tieteessä erikoisessa merkityksessä (esim. peruspääoma, liikepääoma), niin tavallisesti sellaiseen termiin sisältyvä merkitys käy selväksi itse kirjasta. Jos sen sijaan tämä merkitys ei käy selväksi, samoin myöskin niissä tapauksissa, jolloin tuntematon sana osoittaa jotain historiallista henkilöä tai tapahtumaa (Spartakus, Cronwell, chartismi j.n.e.), niin on parasta turvautua tietosanakirjaan.

Monissa tapauksissa (luettaessa talousmaantietoa, historiaa) on hyvä olla olemassa kartta.

On huomioon otettava, että tietosanakirja ei ole ollenkaan harvoin tavattavien sanojen selvityskirja, vaan kokoelma perusteellisia tieteellisiä vastauksia, jopa kokonaisia kirjoituksia kaikkien nykyaikaisten tieteiden eri kysymyksistä.

On muistettava, että sanakirjoissa sanat on asetettu aakkosjärjestykseen. Tämä sitä varten, että tarvittava sana voitaisiin löytää nopeasti ja helposti. Sen vuoksi jokaisen sanakirjan apua käyttävän henkilön on tunnettava kielen kirjainten järjestys. Suomenkielessä se on seuraava: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z, ä, ö. Sitä paitsi on muistettava, että tämä sama järjestys esiintyy sanakirjoissa ei ainoastaan sanan ensimmäiseen, vaan sitä seuraaviinkin kirjai-

miin nähden. Siten sana *vallankumous* on ennen sanaa *valpas*, koska *l* on ennen *p* kirjainta; sana *valpas* ennen sanaa *valtava*, koska *p* on ennen *t* kirjainta j.n.e.

Sanakirjasta etsimisen vieläkin suuremmaksi helpottamiseksi on sivun yläosaan painettu sivun ensimmäinen ja viimeinen sana, joten niihin katsahdettua voi helposti päättää, onko etsittävä sana sillä sivulla.

Hyvät sanakirjat ovat hyödyllisiä myöskin siinä suhteessa, että niissä on täsmällinen ja oikea määritelmä käsitteestä, jota sana merkitsee. Sellaisista selvityksistä voidaan toisinaan oppia, miten voidaan täsmällisesti esittää jonkin käsitteen tahi tieteellisen termin merkitys.

Sanakirjan alinomainen käyttäminen ottaa kuitenkin paljon aikaa ja hajoittaa huomiota, jonka vuoksi sanakirjaa on käytettävä ainoastaan ehdottoman tarpeen vaatiessa. Kerran esiintynyt tuntematon sana on painettava mieleen niin hyvin, ettei sitä tarvitse uudestaan sanakirjasta hakea. Sitä varten on esiintyneet tuntemattomat sanat parasta kirjoittaa aakkosjärjestyksessä erikoiseen vihkoon ja kirjoitettaessa lausua useaan kertaan ääneen voidakseen välttää varsinkin vieraskielisen sanan virheellistä lausumista erittäinkin kuulijakunnan edessä esiintyessään. Jos sanakirjassa on osoitettu sanakorko ja kuinka sana lausutaan, niin on noudatettava sanakirjan esittämää sanan lausumistapaa.

Voidakseen saada selville koko lauseen ajatuksen on osattava ottaa selville lauseen rakenne, varsinkin yhdistettyyn lauseeseen nähden. Sitä varten on tutustuttava lauseoppiin ja tyylioppiin sekä myöskin välimerkkisääntöihin.

Lopuksi on välttämätöntä ymmärtää tekstin rakenne kokonaisuudessaan, s.o. osata määritellä ajatusten keskinäinen yhteys.

Sitä varten on kirjaa luettaessa tehtävä aina selväksi jokainen ajatus ja sen suhde edellisiin ja sitä seuraaviin ajatuksiin. Luettaessa on otettava selville, osoittaako kyseellinen ajatus jonkin uuden tosiasian, vaiko kehittää ja selvittää edellistä ajatusta, tahi tekee yhteenvedon, tahi yleistää aikaisemmin esitetyt ajatukset. Sitä selvitettäessä on lähtökohdaksi otettava *teema*, se kysymys, jota luetussa kirjan osassa käsitellään.

Tämän kysymyksen selvittämiseksi otamme seuraavan esimerkin:

”Missä ihminen eroaa eläimestä”.

Ihmisen kehitys, kuten on saatettu huomata koko kulttuurihistorian aikana, eroaa perinpohjin siitä kehityskulusta, jonka saamme huomata eläinmaailmassa.

Eläin mukautuu ympäristöön orgaanisesti, s.o. itse eläimen organismi muuttuu niin, kuin ympäristön olot sitä vaativat. Kylmältä suojelemista varten eläin saa tiheän turkin, uimista varten varpaiden väliin uimaräpylät. Eläimen elimet muuttuvat, elimistö mukautuu.

Siten esimerkiksi naali eroaa muista ketuista erittäin tarkoituksen mukaisesti pohjolan elinehtoja vastaavasti. Naalilla on tiheä turkki ja valkea karva. Tiheä turkki suojelee sitä napaseudun kylmiltä ja valkea väri tekee sen huomaamattomaksi tundran lumitaustaa vasten.

Kokonaan toisin on tapahtunut ihmisen kehitys koko ihmiskunnan historian aikana. Alkuperäistä ihmiseläintä suojeli kylmältä karvapeite, s.o. ihminen muuttui vielä orgaanisesti. Se oli vielä eläimen kehitystä. Mutta ottakaamme ihminen, jonka kulttuuri on jo erottanut eläinkunnasta. Hänen kehityksensä on kerrassaan toinen. Hän ei suojele itseään kylmältä siten, että hänen karvapeitteensä olisi tiheä, vaan siten, että hän nylkee turkin tapetulta eläimeltä ja käärii sen ympärilleen, että hän rakentaa itselleen lämmitettäviä taloja. Uimista varten ihminen ei saa enää uimaräpylöitä kuten hanhi, vaan hän laittaa veneen ja siihen aivot. Sanalla sanoen ihminen ei mukaudu ympäristöön siten, että hän muuttaisi luonnon antamat elimensä kuten eläin, vaan siten, että hän luo itselleen keinotekoisia elimiä ja täydellistää niitä.

Toisin sanoen eläin mukautuu ympäröivään luontoon orgaanisesti, mutta ihminen asettaa itsensä ja luonnollisen ympäristön välille luomansa oman keinotekoisien ympäristön, joka suojelee häntä luonnon ympäristön välittömältä vaikutukselta.

Se juuri onkin se perusero, joka ihmisen tekee ihmiseksi, joka nostaa hänet tavattoman korkealle eläinmaailman yli ja joka muuttaa hänet yhä enemmän luonnon orjasta luonnon hallitsijaksi.

Jo tämän kappaleen nimi osoittaa, mistä on puhe: ihmisen ja eläimen välisestä erosta. Mikä siinä on ensimmäinen ajatus? — Ihmisen historiallinen kehitys eroaa perinpohjin eläinten kehityksestä.

Entä toinen ajatus? — Toinen ajatus sisältää osoituksen siitä, mihin eläimen kehitys sisältyy, nimittäin: eläin mukautuu luonnon ehtoihin elimistöään muuttamalla. Esimerkiksi on otettu naali. Se ajatus siis selvittää ensimmäistä.

Kolmas ajatus on se, että eläinihminen on myöskin muuttanut elimistöään luonnon ehtoihin mukautuen. Esimerkiksi — karvapeite.

Neljäs ajatus, joka jatkaa kolmatta: kulttuuri-ihminen sen sijaan ei mukaudu luontoon siten, että hänen elimistöössään tapahtuisi muutoksia, vaan siten, että hän luo keinotekoisia

”elimii” ja niitä vähitellen täydellistää. Sitä ajatusta vahvistetaan esimerkeillä.

Viides ajatus tekee yhteenvedon kaikesta siitä, mitä on sanottu: aseiden laittaminen, keinoitekoisen ympäristön luominen — siinä se, joka tekee ihmisen luonnon herraksi, samalla kun eläin pysyy luonnon orjana.

Tässä on siis ajatukset yhdistetty yhden ainoan peruskysymyksen ympärille — missä ihmisen historiallinen kehitys eroaa eläimen kehityksestä. Jokainen ajatus liittyy kiinteästi edelliseen ajatukseen, joko sitä selvittäen tahi jatkaen. Suurin osa väitteistä vahvistetaan esimerkeillä. Kappale päättyy yleistävään yhteenvedoon. Se yhteenveto onkin juuri tiivistettynä yhteenvedona siitä, jota käsiteltiin, ja samalla kappaleen nimessä lyhyesti osoitetun teeman perusteltuna todistuksena.

Otamme esimerkiksi katkelman Leninin kirjasta ”Imperialismi kapitalismin uusimpana vaiheena”.

”Teollisuuden suunnaton kasvu ja kaikkiin suurimpiin tuotantolaitoksiin tuotannon keskittämisen huomattavan nopea prosessi on yhtenä kapitalismin kaikkein luonteenomaisimmista erikoisuuksista. Kaikkein täydellisimmät ja kaikkein tarkimmat tiedot siitä prosessista antaa nykyinen teollinen tilasto.

Saksassa esim. jokaisesta tuhannesta teollisuuslaitoksesta oli suuria, s.o. joissa oli yli 50 palkkatyöläistä, v. 1882 — 3, v. 1895 — 6 ja v. 1907 — 9. Niiden osalle tuli jokaisesta sadasta työläisestä 22, 30 ja 37. Mutta tuotannon keskittyminen on paljon voimakkaampi kuin työläisten keskittyminen sen vuoksi, että työ suurissa tuotantolaitoksissa on paljon tehoisampaa. Sen osoittavat tiedot höyrykoneista ja sähkömoottoreista. Jos otamme sen, jota Saksassa sanotaan teollisuudeksi sanan laajassa merkityksessä, s.o. sisällyttäen siihen kaupan, yhdysliikenteen j.n.e., niin saamme seuraavan kuvan: suuria tuotantolaitoksia 3.265.623:sta 30.588, s.o. kaikkiaan 0,9 %, niissä työläisiä 5,7 milj., 14,4 milj:sta s.o. 39,5 %; höyryhevosvoimia 6,6 milj. 8,8 milj:sta, s.o. 75 %, sähkö 1,2 milj. kw. 1,5 milj:sta, s.o. 80 %.

Vähemmässä kuin yhdessä sadasosassa tuotantolaitoksia on enemmän kuin 3/4 höyry- ja sähkövoiman yleisestä määrästä. 2.197 tuhannen pienen (1 — 5 palkkatyöläistä) tuotantolaitoksen osalle, jotka tekevät 91 % tuotantolaitosten yleisestä luvusta, tulee kaikkiaan 7 % höyry- ja sähkövoimaa. ”Kymmenet tuhannet suurimmat tuotantolaitokset ovat kaikki kaikessa; miljoonat pienet — ei mitään”.

Mikä on tämän katkelman ensimmäinen ajatus? — Teollisuuden kasvu ja keskittyminen — yksi nykyaikaisen kapitalismin luonteenomaisimmista ilmiöistä.

Miten se ajatus todistetaan? — Ensiksi vahvistetaan numeroilla suurten tuotantolaitosten lukumäärän johdonmukainen

lisääntyminen pieniin tuotantolaitoksiin verraten tyypillisessä kapitalistimaassa Saksassa, jossa suurten tuotantolaitosten määrä 8:sta tuhatta kohti v. 1882 kasvoi 9:än v. 1907.

Sitten perustellaan numeroilla, miksi suurten tuotantolaitosten tuotannon kasvu on huomattavasti suurempi kuin niissä työskentelevien työläisten määrän kasvu; niiden korkea tuottavaisuus nojaa niiden käytettävissä olevan höyry- ja sähkövoiman suunnattomaan määrään.

Lopussa tehdään lyhyt yleistävä yhteenveto: "kymmenet tuhannet suuret tuotantolaitokset ovat kaikki kaikessa; miljoonat pienet — ei mitään".

Käsitellyssä katkelmassa on ajatuksen kulku siis seuraava: ensin esitetään asiaintila, yleistävä vakuutus; sitten se todistetaan todellisuudesta otetuilla numeroilla.

Edellä esitetyt esimerkit osoittavat, että luettaessa on aina otettava selville ajatuksen johdonmukaisuus ja yhteys: missä yksi ajatus loppuu ja toinen alkaa; minkälainen yhteys on niiden välillä, mikä on perusajatus ja mikä ainoastaan vahvistaa tai todistaa sitä; missä on esitetty tosiasiat ja missä tehty niistä kiertämättömästi johtuvat johtopäätökset.

Mutta niin pian kuin lukija on saanut tottumuksen saada selvän jokaisesta eri ajatuksesta, ajatusten yhteydestä ja yhdistymisestä eri kysymysten ympärille, hänen on totutettava itse lukemisprosessissa ensiksikin määrittelemään, missä yksi kysymys loppuu ja toinen alkaa, ja toiseksi kirjoittamaan paperille luetusta tekstistä jokaisen selville saamansa kysymyksen lyhyt merkitys.

Tärkeimpien perusosien lyhyttä merkitsemistä siinä järjestyksessä, missä ne ovat kirjassa, sanotaan jäsenyksiksi.

Aloittelevien on helpompi laatia suunnitelma sen jälkeen, kun hän on lukenut kokonaisuuden muodostavan pienen osan tekstiä (pykälän, luvun), jolloin on tunnettu koko sen kokonaisuuden muodostavan osan sisältö, jolloin ajatusten keskinäinen yhteys ja johdonmukaisuus tulee lukijalle selväksi, jonka avulla hän välttyy tekemästä virheitä.

Huomautettakoon, että monet kirjoittajat itse auttavat lukijaa seuraamaan esitettyjen ajatusten järjestystä, jakaen tekstin eri paloihin (kappaleisiin) ja alkaen jokaisen kappaleen uudelta riviltä. Jokainen kappale sisältää sellaisessa tapauksessa enemmän tai vähemmän täydellisen ajatuksen.

Sitä varten käytetään kirjoissa tärkeimpien sanojen eroittamista erikoisilla kirjasimilla tahi harventamalla.

Kirjan suuremmat osastot merkitään tavallisesti eri pykälien nimillä; toisinaan merkitään myöskin pienemmät osat sivun reunassa olevilla nimillä. Ne nimitykset osoittavat ne kohdat, joita kirjoittaja pitää kaikkein tärkeimpinä.

Kirjan ymmärtämistä auttavat myöskin kysymykset, joita oppikirjoissa on lukujen ja suurempien osastojen lopussa. Niihin vastausta etsiessä lukija eroittaa tekstistä vastaavat kohdat ja siten tekee itselleen helpoksi niiden ymmärtämisen.

VII

Lukemistapa. Onko luettava nopeasti vai hitaasti?

Lukemistavan määrää kirjan luonne ja lukemisen tarkoitus.

Todellakin, toisin suhtaudumme johonkin käsikirjaan tahi sanakirjaan kuin johonkin oppikirjaan ja kokonaan toisin sellaisiin teoksiin kuin Marxin "Pääoma" ja Leninin "Valtio ja vallankumous".

Sitä paitsi kokonaan erilainen on syventyminen ja aktiivisuus kirjaa lukiessa, jos sitä a) selailtaan (kun esimerkiksi otetaan kaupassa tai kirjastossa käteen tuntematon kirja, jotta siitä saataisiin jonkinlainen käsitys); b) silmäilläään, pysähtyen ainoastaan tärkeiltä ja tarpeellisilta näyttäviin tosiasioihin ja ajatuksiin, esim. sanomalehtiä lukiessa (jolloin huolellisesti luetaan ainoastaan kaikkein tärkeimmät ja jostain syystä kiinnostavat kohdat), tahi kun tarkastetaan jotain vasta painosta tullutta uutta, lukijalle hyvin tutusta kysymyksestä olevaa kirjaa; siinä tapauksessa lukija lukee ainoastaan eniten huomiota kiinnittävät kohdat ja tärkeimmät ajatukset ja tosiasiat. Ne ajatukset, tosiasiat ja sitaatit, jotka hänelle ovat tuttuja, jotka toistavat sitä, mitä siitä kysymyksestä toiset kirjoittajat olivat jo sanoneet aikaisemmin, lukija jättää huomioon ottamatta; c) luetaan huolellisesti¹ koko teksti täydellisesti (tahi tehtävässä osoitetut poisjätettävät paikat pois jättäen), esim. opiskeltaessa jotain kysymystä oppikirjasta; d) luetaan erikoisen huolellisesti, tutkien perus-

¹ On itsestään selvää, että tätä termiä on käytetty tässä ainoastaan määrättyssä mielessä; kaikki työhön on tehtävä huolellisesti.

teoksia, jotka laajentavat katsantokantaa, jotka auttavat muodostamaan maailmankatsomuksen, kuten esim. Marxin, Engelsin ja Leninin teokset.

H u o l e l l i n e n lukeminen jonkin kysymyksen tai aineen tutkimiseksi voi tietystikin tapahtua ainoastaan hitaasti. Sellaisessa tapauksessa me kunkin kappaleen tahi pykälän luettuaamme teemme suullisen yhteenvedon siitä, mistä oli puhe, mitä sanottu ja todistettu, millä todistettu. Erikoista huomiota siinä pannaan niihin kohtiin, joissa kirjoittaja esittää uuden käsitteen tahi antaa yhdistävän määritelmän. Sellaista lukemista täytyy tietenkin seurata luetun ajatteleminen, samoin on verrattava eri kohtia toisiinsa ja sitä kysymyksestä kirjasta esitettyjä ajatuksia omiin ajatuksiinsa, yhdistettävä luettu käytännölliseen elämään. Eräs ranskalainen oppinut on lukemisesta kirjoittamassaan kirjassa heittänyt vertauksen: "lukea ajatteleminen on samaa kuin syödä ruoka sulattamatta".

Mutta hidasta lukemista ei tule pitää meidän aikamme ihan teena, johon olisi pyrittävä. Aivan oikein on eräs nykyaikainen metodikko sanonut: "Koko meidän elämämme on nopeaa, pyrkimystä nopeuteen, emmekä me voi psykologisesti kasvattaa itsessämme hitaan työn (hitaan lukemisen) tottumuksia eikä objektiivisesti meillä ole siihen oikeutta" (V. Nevski).

Kuitenkaan kysymykseen onko luettava nopeasti vai hitaasti ei voida antaa suoraa, eittämätöntä vastausta. Lukemisemme vauhdin määräävät hyvin monet tekijät: kirjan luonne, lukemisen tarkoitus ja se, missä määrin lukija tuntee sen tieteen alan, jota kyseellinen kirja käsittelee.

Edellä jo sanottiin, että hidasta on jonkin oppikirjan tahi klassillisten (malliksi kelpaavien) tieteellisten teosten tutkiva lukeminen. Yhtä hitaasti on luettava myöskin kaunokirjallisia tuotteita, sillä nopeasti luettaessa voi moni taiteellinen kohta ja erikoisuus jäädä huomaamatta.

Kokonaan toinen on asia, kun luemme kirjallisuutta sellaisesta kysymyksestä, johon olemme perinpohjin tutustuneet. Sellaista kirjallisuutta lukiessamme tapaamme suuren joukon jo aikaisemmin tunnetun kertaamista ja ainoastaan vähän uutta, alkuperäistä. Tavallisesti lukija ottaakin tehtäväkseen löytää ja ottaa ainoastaan uuden.

Miten se tapahtuu?

Ennen kuin vastaamme siihen kysymykseen, on muistettava, miten kehitetään lukemisen mekanismia. Lukemaan opetelles-

samme kykenimme omaksumaan kerralla ainoastaan sanan osia (tavuja). Siitä huolimatta me jatkuvien harjoitusten tuloksena totuimme tuntemaan kerralla koko sanan kuvan sen ulkomuodon mukaan, tavaamatta. Seuraava kehitysaste sisältyy siihen, että saadaan selville kokonaisen lauseen ajatus lauseen ulkomuodon mukaan. Viime mainittu kehitysvaihe tulee vasta sitten, kun on luettu paljon sitä kysymystä käsittelevää kirjallisuutta.

Siinä vaiheessa (ja siihen juuri on pyrittäväkin) lukija osaa orientoitua nopeasti tekstissä, "silmäilee" sen, ottaa kaikkein tärkeimmän ja syventyy siihen, mutta jättää pois vähemmän tärkeän tahi tutkittavaan kysymykseen kuulumattoman. Tottunut lukija siis, orientoitujen nopeasti tekstissä silmäämällä sen läpi, lukee hitaasti ja syventyy ainoastaan kaikkein tärkeimpään tahi hänelle kiintoisimpaan. Jos hänellä on huomattavat systemaattiset tiedot siitä kysymyksestä, niin lukemisella on kaikki edellytykset tullakseen nopeaksi, vieläpä monissa tapauksissa "vilkaisuksi", s.o. lukeminen muuttuu kirjan tahi kirjoituksen nopeaksi katsahtamiseksi.

Näin ollen käy selväksi, että nopea lukeminen on hyvin toivottavaa, mikäli se samalla pysyy huolellisena ja tietoisena lukemisena (ei ainoastaan ajatuksen peruslinjaan, vaan myöskin yksityiskohtiin nähden), s.o. sellaisena lukemisena, jota seuraa koko sisällön täydellinen ymmärtäminen.

Koska nopea lukeminen kuten kaiken muunkin työn nopea vauhti meidän päivinämmä on ehdottoman edullista, niin lukijalle voi herätä kysymys: miten voi lukemisen tehdä nopeamaksi?

Siinä voidaan suositella seuraavia harjoituksia:

1. Otetaan pieni teksti (2—3 sivua), silmäilläään se nopeasti läpi ja koetetaan määritellä sen perusajatus.

2. Tekstistä etsitään nopeasti silmäilemällä vastaus niihin kysymyksiin, jotka sillä kertaa kiinnostavat. Tämä harjoitus on alettava aikaisemmin luetun kirjan pohjalla.

3. Jotain kirjaa luettaessa asetetaan tehtäväksi lyhentää vähitellen, vähän kerrassaan aikaa, joka menee yhden sivun lukemiseen.

Vakavaa tieteellistä teosta luettaessa tapahtuu toisinaan, ettei heti saada selville jotain kohtaa kirjassa. Silloin on hyödyllistä lukea se kohta toiseen kertaan, tarkastaa siihen kohtaan liittyvät seuraavat rivit ja palata taas käsittämättömään kohtaan. Pyrkinessään selvittämään itselleen luetun, ei pidä yrittää saada selville kaikkia pikkuseikkoja, ei pidä pyrkiä muistamaan jokaista sanaa, sillä se on pikemminkin vahingollista kuin hyödyllistä. Päinvastoin on pyrittävä ottamaan selville kaikkein oleellisin, kaikkein tärkein. Sitten tarkastetaan, miten sitä tärkeintä vahvistaa muu aineisto. Toisinaan perusajatuksen kuvaamiseksi kirjoittaja esittää joukon tosiasioita, toisinaan todistaa ajatustaan monilla perusteluilla.

Lukijan on määriteltävä alituisesti ajatusten yhteys niiden keskinäinen suhde. Sitä varten on hyvä ennen huolellista lukemista silmätä nopeasti tehtävässä osoitetut sivut saadakseen niistä yleisen vaikutelman ja kuvan siitä, miten aineisto on sijoitettu ja miten ajatukset kulkevat. Tietenkin sellainen silmäily on mahdollista ainoastaan silloin, kun on olemassa määrätty tottumus lukemiseen. Sellaisen etukäteen suoritettun, "orientoivan" silmäilyn myönteinen puoli on siinä, että silmäiltäessä voidaan eroittaa annetusta tekstistä kaikkein oleellisin, kaikkein tarpeellisin ja siihen syventyä, mutta toisarvoinen ainoastaan vilkaista läpi.

Kuitenkin on huomattava, että kyky saada selvä kirjasta liittyy ehdottomasti lukijan yleiseen kehitykseen, hänen henkisen työn tottumuksiinsa ja aikaisemmin saatuihin tietoihin.

Siksi onkin alettava sellaisen pohjan laittamisesta, s.o. perustietojen saamisesta tutkittavasta aineesta. Alkeellisia, perustietoja hankittaessa ei koskaan pidä pyrkiä siihen, että saisi luetuksi paljon. Parempi on lukea vähän, ainoastaan se, minkä opettaja on suositellut luettavaksi peruslukemisena, mutta niinpä onkin osoitetut sivut ei ainoastaan ymmärrettävä, vaan myöskin o m a k s u t t a v a.

Huolellisen lukemisen perussäännöt voidaan sisällyttää seuraaviin neuvoihin:

1. Ottakaa sellainen kirja, josta saatte selvän; liian vaikeaan kirjaan ryhtyminen ei ole muuta kuin voimien ja ajan tuhlaamista turhaan.

2. Lue vähemmän, mutta sitä perusteellisemmin. Ei riitä se, että luetaan osoitetut sivut, vaan ne on myöskin luettava hyvin ajatellen.

3. Muista kuitenkin, että liian hidas ja tarkka lukeminen ei ole ihanne; loppujen lopuksi pitää oppia lukemaan nopeasti, sillä hidas lukeminen pysähdyttää ajatuksen pikku seikkoihin ja vaikeuttaa kokonaisuuden nopeaa selville saamista. Sitä paitsi se hidastuttaa henkisen työn vauhtia ja hidas lukija alkaa jäädä jälkeen.

4. Lukiessa eroita pääkohdat pikkuseikoista, johtopäätökset todisteluista ja selvittävistä esimerkeistä.

5. Kirjoita lukiessa esiintyvät tuntemattomat sanat ja ajatukset muistiin ja ota ne sitten selville joko sanakirjasta tai pyydä opettajaa ne selvittämään.

6. Jos esiintyy käsittämätön kohta, niin tarkasta tekstiä edelleen, sillä useinkin eteenpäin mentäessä käsittämätön selviää.

7. Kirjoita muistiin kaikki kysymykset, jotka heräävät luetun johdosta tai yhteydessä, ja pyydä selvitystä vastaavan aineen opettajalta.

8. Luettuasi osoitetut kirjan sivut tee itsellesi kysymyksiä luetun sisällöstä ja vastaa niihin.

Vieläkin parempi on, jos kerrot lyhyesti luetun tärkeimmät kohdat toverille, joka tutkii samaa kysymystä. Jos voit tehdä sen helposti, niin voit olla melkein varma siitä, että olet luetun ymmärtänyt.

9. Älä innostu kirjoittamaan liian paljon. Kirjoita siksi konseptit luetusta, tahi tärkeimmät kohdat, tahi ainoastaan ne kohdat, mitkä tuntuivat kaikkein vaikeimmilta käsittää.

10. Jos tutkittavaan kysymykseen on osoitettu useita kirjoja, niin lue huolellisesti tärkein kirja ja lisää senjälkeen tietoja ja tosiasioita toisista kirjoista. Älä kuitenkaan unohda vertaata lisäkirjojen tosiasioita ja ajatuksia peruskirjan tosiasioihin ja ajatuksiin.

11. Tutkittaessa jotain kysymystä (eikä kirjaa) ei kirjaa tavallisesti lueta sivu sivulta kokonaan, vaan otetaan siitä ainoastaan se osa, jota sillä kertaa tarvitaan.

Lopuksi pysähdyimme vielä kysymykseen, onko tarpeellista kun on jonkin kirjan lukenut, uudestaan palata siihen. Tunnettujen oppineiden klassillisiin teoksiin nähden sellaista kertamista on ehdottomasti suositeltava, sillä luettakoonpa sellainen kirja kuinka huolellisesti tahansa, niin sittenkin muuttamat ajatukset, toisinaan hyvinkin tärkeät, jäävät huomaamatta, eikä sitä

paitsi voi kaikkea kerrallaan omaksua. Uudelleen luettaessa varsinkin pitkän väliajan (vuoden, parin) kuluttua lukija usein huomaa siitä sellaisia puolia, joita hän ensi kertaa lukiessaan ei ollut nähnytkään. Toisinaan aivan ihmetyttää, kuinka jostakin teoksesta tahi kirjoituksesta on jäänyt huomaamatta hyvin tärkeitä ajatuksia. Sen ohella lukija useinkin huomaa, että hän aikoinaan on jonkin kirjan yliarvioinut. Uusi suhtautuminen aikaisemmin luettuun kirjaan, kyky arvioida se uudella tavalla todistaa lukijan sisäistä kasvua, hänen vaatimustensa kohoamista kirjaan nähden ja hänen käsityksensä laajenemista ja syvenemistä.

VIII

Miten ei saa lukea.

Sellaisten ihmisten lukemisessa, jotka eivät ole tottuneet systemaattiseen henkiseen työhön, esiintyy joukko puutteita, jotka häiritsevät työn tuottavaisuutta.

Ne puutteet, jotka useinkin ilmenevät sattumalta, juurtuvat monesti niin syväälle, että ne tulevat hyvin kiinteiksi pahoiksi tottuuksiksi, joiden vahingollisuus on erittäin suuri sen vuoksi, että monet lukijat eivät huomaa niitä itsellään olevan.

Esitämme tässä niistä tärkeimmät:

1. Sellaisesta huonosta tottumuksesta, kuin että ottaa kirjan tahi kirjoituksen ja jättää sen kesken lukemista, ottaa sitten taas uuden ja jättää senkin kesken sekä tarttuu taas kolmanteen tahi palaa taas ensimmäiseen ilman suunnitelmaa ja saattamatta työtä tulokseen — ei tietysti kannata puhuakaan. Sellaisen ”systeemin” vahingollisuus on silminnähtävä.

2. Yhtä vahingollinen on myöskin huomion hajottaminen, tottumus ajatella lukiessa jotain syrjäseikkaa, joka ei kuulu suoranaisesti luettavaan; silmät katsovat tekstiin, mutta mieleen työntyvät huomaamatta muut ajatukset, jotka vievät kokonaan toisille aloille.

On tietenkin elämässämme toisinaan hetkiä, jotka, kuten sanotaan, saattavat meidät pois raiteiltamme: ajatuksen täyttää kokonaan jokin erikoinen tapahtuma. Sellaisessa tapauksessa

on parempi olla kiusaamatta itseään; kirja on pantava syrjään ja ryhdyttävä johonkin muuhun työhön, joka ei vaadi yhtä suurta keskittymistä.

Niin saa tehdä kuitenkin ainoastaan sellaisina hetkinä, jolloin hermosto on hyvin voimakkaasti kiihtynyt. Normaalisessa olotilassa on vieraat ajatukset ajettava pois tahdonvoimalla ja syvennyttävä luettavaan, kiihdyttäen jollain tavalla mielenkiintoa luettavaan. Mielenkiinto luettavaan näyttelee hyvin suurta osaa huomion keskittämisessä. Sen vuoksi on työhön ryhdyttäessä vakuutettava itselleen, miten tärkeää on hankkia marxilais-leniniläinen maailmankatsomus, miten tärkeää se on käytännölliselle työlle j.n.e.

3. Välttämätöntä on myöskin päästä hätköimisestä lukemisessa, joka sisältyy siihen, että lukija turmelee työn, ei seuraa kirjoittajan ajatuksen kehittämistä, vaan kiirehtii nopeammin yhteenvetoihin. Kaunokirjallisuutta lukiessaan esimerkiksi kärsimätön lukija, jota kiinnostaa romaanissa tahi novellissa kehittyvien tapauksien kulku, vilkaisee loppuun, saadakseen tietää pikemmin, minkälainen on päähenkilöiden kohtalo, tahi lukee ainoastaan sen, mikä kuvaa juonen kehittymistä, mutta jättää kaikki selvittelevät kohdat lukematta. Tieteellistä kirjaa lukiessaan sellainen lukija ei seuraa ajatusten kulkua, esityksen johdonmukaisuutta ja vakuuttavuutta, johdelmain ja esimerkkien oikeaan osumista ja vakuuttavuutta, vaan pyrkii löytämään mitä pikimmin johtopäätökset, jotka luettuaan katsoo tehtävänsä täytetyksi. Sellaisesta lukemisesta on hyvin vähän hyötyä. Se ei opeta lukijaa ottamaan itsenäisesti selvää elämän ilmiöistä, kirjan esityksen paikansapitäväisyydestä ja arvosta, vaan tekee sellaisesta lukijasta pintapuolisen, joka ilman kritiikkiä toistaa vieraita ajatuksia kuten papukaija. On totta, että jos on hyvä muisti, niin sellaisestakin lukemisesta voi jäädä jotain muistiin, mutta ne ovat systemmättömiä, vähäarvoisia katkelmia.

4. Sellaisen lukemisen kiertämättömänä seuralaisena on se puute, jota nimitetään "ajattelun

laiskuudeksi". Se sisältyy siihen, että lukija alistuu kokonaan kirjoittajan ajatusten alle erittelemättä niitä, pyrkimättä punnitsemaan ja arvioimaan itsenäisesti esitettyjä tosiasioita ja johdelmia, pyrkimättä suorittamaan yleistämistä. Sellaisesta lukijasta voi tulla hyvä lukija, mutta ei vakavaa lukijaa, joka itsenäisesti ottaa selvän luetusta ja joka vertaa luettua elämän tosiseikkoihin, nähtyyn, kuultuun ja aikaisemmin luettuun.

Yhtä suuri puute on myöskin sellainen suhtautuminen luetavaan, kun lukija ei välitä ollenkaan niistä ajatuksista, jotka eivät vastaa hänen omia ajatuksiaan ja niitä arvioita, jotka hänelle ovat muodostuneet. Sellaista lukijaa eivät kiinnosta ollenkaan ne johtopäätelmät, joita tuodaan esitettyjen katsantokantojen tuiksi, vaan hän etukäteen katsoo ne vääriksi — ja pysähtyy siihen. Sellainen lukija on vaarassa jäädä sille kehitystasolle, jolla hän on, on vaarassa kivettyä, irtautua elämästä.

Jos jollakulla lukijalla on jokin edellä mainituista huonoista tottumuksista, niin on sitä vastaan käytävä sitkeää taistelua. Tahtoa jännittämällä ja harjoituksen kautta niistä puutteista saadaan täydellinen voitto. Ainoastaan systemaattinen, suunnitelmallinen ja oikein järjestetty työ antaa parhaat tulokset mahdollisimman vähällä ajan ja voimien kulutuksella.

IX

Jäsennyksen tekeminen.

Jäsennyksen tekeminen, kuten on jo mainittu VI luvussa (siv. 13), on yksi kaikkein parhaimmista tavoista määritellä ajatusten kulku ja yhteys luettavassa kirjassa. Jäsennyksen tekemisen tekniikka sisältyy seuraavaan: luettaessa etsitään ja merkitään luettavassa tekstissä käsiteltyjen kysymysten loogiliset rajat. Itsenäiseen kysymykseen, joka jäsennyksessä merkitään eri pykäläksi, kuuluu sekä perusajatus että sen perustelu. Jokainen sellainen kysymys merkitään lyhyesti aivan kuin luvun otsikko (tahi kysyvänä lauseena). Jokaisen sellaisen otsikon eteen pannaan järjestysnumero. Ja kun kirjoituksen jokaiselle osalle annamme otsikon, joka merkitsee lyhyesti,

mistä siinä puhutaan, niin saamme joukon otsikoita, jotka ovat samassa järjestyksessä kuin ajatuksen kulku. Ne otsikot ovatkin kirjoituksen jäsenitys.

On itsestään selvää, että jäsenitys merkitsee lyhyesti ainoastaan tekstin tärkeimmät kohdat, pääosat. Jäsenityksen jokaisen osan pitää yleistää ja sanoa lyhyesti se, mikä tekstissä esitetään yksityiskohtaisesti. Kyky löytää tuo tärkeä pääosa ja merkitä se lyhyesti, saavutetaan ainoastaan vähitellen harjoituksen kautta.

Sellaisten otsikkojen muistiin kirjoittaminen on hyödyllistä siinä suhteessa, että sitä varten on osattava ottaa oikein jokaisen kysymyksen olemus ja kirjoitettava se muistiin mahdollisimman lyhyellä tavalla. Vertaamalla näitä otsikoita ja samoin myöskin niissä ilmaistuja ajatuksia toisiinsa on helppo saada selville ajatusten kulku luetussa tekstissä. Sitä varten on jäsenitys kirjoitettava suurelle paperiarkille, että olisi mukava tarkastaa se heti ja saada selville ajatusten kulku.

Jäsenityksen osat kirjoitetaan otsikon muotoon (nimisanalla, ilman teonsanaa) tahi kysyvän lauseen muotoon.

Jos kirjoituksessa peruskysymykset jakaantuvat eri osiin niin nämä eri osat kirjoitetaan jäsenitykseen alaotsikoiksi, s.o. alapykäläinä jäsenityksen vastaavaan pykälään ja merkitään omilla järjestysnumeroillaan. Sellaista jäsenitystä sanotaan tarkaksi. Mutta on muistettava, ettei mihinkään jäsenityksen pykälään ole loogillisesti mahdollista asettaa vain yhtä alapykälää, koska sen sisältö on ehdottomasti sama kuin itse pykälän, johon se kuuluu. Sitä paitsi alapykäläen pitää aina olla ainoastaan osia siitä laajemmasta kysymyksestä, jota jäsenityksen pykälä käsittää.

Otamme esimerkiksi seuraavan kirjoituksen:

Venäjän poliittisten puolueiden luokitteluyritys.¹

Vallankumous vaatii meitä käyttämään tiukemmin marxilaista metodia ja marxilaista teoriaa sen syvän ja mielenkiintoisen puolueiden muodostumisprosessin valaisemiseksi, joka ymmärrettävistä syistä kulkee Venäjällä nopeammin ja kärkevämmiin kuin missään muualla. Se prosessi ei tietenkään ole vielä läheskään päättynyt eikä antanut vielä mitään täysin kiinteitä tuloksia. Mutta eihän se prosessi voi päättyäkään koskaan kapitalistisessa yhteiskunnassa, ja "kiinteiksi" sen tulokset voisivat tulla ainoastaan vallankumouksen pysähtymistilassa, ollen vallankumous koko

¹ Painetaan lyhennettynä.

vanhan poliittisen päällysrakenteen jyrkkänä murskaamisena. Sen vuoksi me emme voi lykätä toiseen aikaan porvarillisten puolueiden analyysia, sitä suuremmalla syyllä kun lokakuun tapauksien kausi toiselta puolen ja ensimmäisen Duuman kausi toiselta puolen ovat jo antaneet ehdottomasti suuria tuloksia, joita ei saa olla huomioon ottamatta. Sekä avoin vallankumouksellinen taistelu lakon, kapinan j.n.e. muodossa että uusi vaalikamppailu vaatii puolueemme määrittelemään selvästi ja tarkasti suhteensa eri puolueisiin ja se on mahdollista ainoastaan puolueiden tieteellisen, s.o. luokka-analyysin pohjalla.

Puolueiden kirjavasta joukosta nähdään selvästi viisi perustyyppiä poliittisissa puolueissamme: 1) mustasotnialaiset, 2) lokakuulaiset, 3) kadetit, 4) trudovikit ja 5) sosialidemokraatit. Sellaisen ryhmittämisen oikeaan osumisen toteaa puolueiden luokkaluonteen selvittäminen.

Sosialidemokratian eroittaminen eri tyyppiksi on ehdottomasti välttämätöntä. Se on yleiseurooppalainen tyyppi. Se on Venäjällä ainoa työväenpuolue, proletariaatin puolue sekä kokoonpanoonsa että kiinteästi lujaan proletariseen katsantokantaansa nähden.

Edelleen on yhtä selvää se, että on välttämöntä erottaa eri tyyppiksi trudovikit. Siihen kuuluvat: "Kansallis-socialistinen työn puolue", eserrät ja vihdoin maximalistit. Kaikki ne ovat "työn pohjan" periaatteellisella katsantokannalla. Kaikille niille on ominaista pyrkimys yhdistää ja liittää työläinen pikku tuottajan kanssa samaan "työryhmään". Ne pyrkivät nojaamaan etupäässä talonpoikaistoon. Myöskin Valtakunnan Duuman talonpoikaisedustajien suurimman osan eroittaminen työryhmään todisti faktillisesti, että mainittujen suuntien onnistui (jossain määrässä) panna todellakin alulle talonpoikaiston poliittinen järjestäminen.

Totta kyllä sen tyyppiset poliittiset puolueet ovat tavattoman paljon heikommien muodostuneita ja järjestyneitä kuin sosialidemokraattinen puolue.

Se tosiasia, että suhteellisen vapauden kahden aikakauden ("lokakuun" ja "Duuman" kauden) jälkeen trudovikit eivät vielääkään ole poliittisesti muodostuneet, ei tietenkään voi olla julistettu sattumaksi. Epäilemättä siinä vaikuttaa pikkuporvariston (varsinkin maaseudulla) vähäinen järjestäytymiskyky proletariaattiin verrattuna. Epäilemättä myöskin trudovikien aatteellinen sekanaisuus kuvastaa erittäin horjuvaa tilannetta nykyaikaisessa pientuottajain yhteiskunnassa.

Menkäämme edelleen. Kadettien eroittaminen eri tyyppiksi on ehdottomasti välttämätöntä. Niistä oikealla oleva demokraattisten reformien puolue, sekä vapaa-ajattelijat, radikaalit, j.n.e. vasemmalla — eivät ole muuta kuin kerrassaan mitättömiä haarautumia. Nykyaikaisena poliittisena kautena kadetit ovat itsenäinen poliittinen tyyppi. Kadettien ero trudovikeista on selvä. Tyypillinen trudovikki on tietoinen talonpoika. Hänelle ei ole vierasta pyrkiminen sopimukseen yksinvallan kanssa, rauhoittumaan omalla maapalallaan porvarillisen rakenteen puitteissa, mutta nykyaikana hänen päävoimansa menee taisteluun tilanomistajaa vastaan maasta, taisteluun maaorjavaltiota vastaan, demokratian puolesta. Hänen ihanteensa on riiston hävittäminen, mutta hän ajattelee sitä hävittämistä pikkuporvarin tavalla ja sen vuoksi tosiasiasa hänen

pyrkimyksiinsä kuuluu ei taistelu kaikenlaista riistoa vastaan, vaan ainoastaan taistelu tilanomistajain riistoa ja finanssiriistoa vastaan. Kadetti on tyypillinen porvarillinen intelligentti, vieläpä usein myöskin vapaamielinen tilanomistaja. Sopimus yksinvallan kanssa, vallankumouksen lopettaminen — siinä hänen peruspyrkimyksensä. Kerrassaan kykenemättömän taisteluun kadetti on oikea maklari. Hänen ihanteensa on porvarillisen riiston ikuistuttaminen säännöstellyissä, sivistyneissä, parlamentaarisissa muodoissa. Kadettien poliittinen voima on siinä, että ne yhdistävät suunnattoman joukon porvarillista intelligenssiä, joka on välttämätön jokaisessa kapitalistisessa yhteiskunnassa, mutta tietenkin ehdottomasti kykenemätön vaikuttamaan vähänkään vakavammin sen yhteiskunnan järjestysten todelliseen muuttamiseen.

Tyypillinen lokakuulainen ei ole porvarillinen intelligentti, vaan suurporvari. Hän ei ole porvarillisen yhteiskunnan ideologi, vaan välitön isäntä. Koska häntä kiinnostaa ennen kaikkea kapitalistinen riisto, hän ylenkatsoo kaikkea teoriaa, ei välitä ollenkaan intelligenssistä, heittää syrjään kaikki kadeteille ominaiset lorut ”demokratismista”. Lokakuulaiset ovat kauppa- ja teollisuus-porvaristoa. Se myöskin pyrkii, kuten kadettikin, sopimaan yksinvallan kanssa, mutta ei katso sitä sopimusta miksikään poliittiseksi systeemiksi tahi parlamentarismiksi, vaan muutamien henkilöiden tahi johtajien sopimukseksi hovin kanssa kömpelön, typeräjärkisen ja aasialaisesti ostettavan venäläisen tshinovnikan hallitseman porvariston alle alistamisen eduksi. Lokakuulainen on kadetti, joka liike-elämässä käyttää porvarillisia teorioitaan. Kadetti on lokakuulainen, joka työläisten ja talonpoikaiston ryöstämisen välihetkinä uneksii ihanteellisesta porvarillisesta yhteiskunnasta. Lokakuulainen oppii vielä hiukan parlamentaarista käyttäytymistä ja poliittista ulkokultaisuutta leikkien demokratismia, kadetti oppii vielä hiukan porvarillista liike-elämää — ja he liittyvät yhteen siitä ollenkaan huolimatta, onnistuuko juuri nykyhetkenä ja juuri nykyisten ”rauhallisten uudistajien” toteuttaa se yhteenliittyminen.

Mustasotniaiset muodostavat poliittisten puolueitten viimeisen tyyppin. He eivät halua ”lokakuun 17 p:n perustuslakia”, vaan itsevaltiuden säilymistä ja muodollista palauttamista. Heille on edullista kaikki se lika, pimeys ja ostettavuus, joka kukoistaa kunnioitetun yksinvaltiaan kaikkivallan aikana. Heitä yhdistää raivoisa taistelu hovin etuoikeuksien puolesta ja mahdollisuudesta saada ryöstää, käyttää väkivaltaa ja sulkea suu koko Venäjältä kuten ennenkin. Nykyisen tsaarihallituksen puolustaminen hinnalla millä hyvänsä yhdistää heidät useasti lokakuulaisiin ja sen vuoksi on monta kertaa niin vaikea sanoa, missä päättyy mustasotniaalainen ja alkaa lokakuulainen.

Siten Venäjän vallankumous on mitä lyhimmissä ajassa merkinnyt suuria poliittisten puolueiden tyyppejä, jotka vastaavat Venäjän yhteiskunnan kaikkia perusluokkia. Meillä on tietoisien sosialistisen proletariaatin puolue; radikaalisen ja radikaalisena esiintyvän pikkuporvariston ja ensi kädessä maaseudun pikkuporvariston, s.o. talonpoikaiston puolueet; liberaaliset porvaripuolueet ja taantumuskelliset porvaripuolueet. Poliittiset muodostumat eivät vastaa taloudellisia luokkakautumisia ainoastaan siinä, että kahta viimeistä ryhmää ei vastaa kaksi, vaan kolme ryhmää poliittisia puolueita; kadetit, lokakuulaiset ja mustasotnia-

laiset. Mutta se selviää täysin eletävän hetken väliaikaisista erikoisuuksista, jolloin on erittäin kärjistynyt vallankumoustaistelu, jolloin käytännöllisesti on vaikea erottaa itsevaltiuden puolustaminen yksinvallan puolustamisesta hinnalla millä tahansa, jolloin taloudellisen merkin mukaan ryhmittyminen (edistysellinen ja taantumuksellinen kapitalistinen) saa luonnollisesti poliittisen ryhmityksen värin (nykyisen hallituksen puolesta tahi sitä vastaan). Mutta kadettien ja lokakuulaisten sukulaisuus on liian silminnähtävä ja liberaalisen suur- ja "liike"-porvariston puoleen muodostumisen kiertämättömyyttä tuskinpa kukaan ruvennee väittämään vastaan.

Jäsennys.

(Otsikkojen muodossa)

1. Nykyisten poliittisten puolueiden tieteellisen luokittelun välttämättömyys.
2. Poliittisten puolueiden perustyyppit ja niiden kunkin yhteiskunnallinen pohja:
  - a) sosialidemokraatit,
  - b) .....

(Kysymysten muodossa)

1. Miksi on välttämätöntä luokitella tieteellisesti nykyiset poliittiset puolueet?
2. Mitkä ovat niiden perustyyppit ja minkälainen yhteiskunnallinen pohja on sosialidemokraateilla?
  - a)
  - b)

Tehtävä 1. Suorittakaa loppuun jäsennyksen laatiminen tästä kirjoituksesta muodostaen jäsennyksen pykälät otsikkojen muotoon.

Kuten huomaatte, jäsennyksessä voi olla joko lyhyt tahi tarkka niistä päämääristä riippuen, joita jäsennykselle asetetaan. Siten V. I. Leninin kirjoituksen "Osuustoiminnasta" lyhyeen jäsennykseen kuuluu ainoastaan kaksi osaa:

1) Osuustoiminnan merkitys sosialistisen yhteiskunnan rakentamiselle ja

a) Miten osuustoiminta olisi järjestettävä. Haluttaessa voidaan kumpikin osa jakaa vielä alaosiin (kts. siv. 32).

Jäsennyksen tyyppillisenä esimerkkinä voi useissa tapauksissa olla tieteellinen¹ kirjan sisältöluettelo. Sisältöluettelo esittelee lyhyesti (toisinaan verrattain tarkasti), mistä kirjassa puhutaan. Ottakaamme esimerkiksi V. I. Leninin kirjan "Valtio ja vallankumous" sisällysluettelo: 1. Alkulause. 2. Luokkayhteiskunta ja valtio. 3. Valtio ja vallankumous. Vuosien 1848—1851 kokemus. 4. Valtio ja vallankumous. Vuoden 1871 Pariisin Kommuunin kokemukset. Marxin analyysi. 5.

¹"Tieteellisen" korostetaan sentähden, että kaunokirjallisessa tuotteessa meillä vaihtuvat kuvat, tapahtumat j.n.e., jonka johdosta kaunokirjallisen tuotteen jäsennyksessä osoittaa niiden kuvien, tapahtumien j.n.e. järjestyksen, eikä esityksen loogillista johdonmukaisuutta.

Jatko. Engelsin lisäselvitykset. 6. Valtion kuoleminen taloudelliset perusteet. 7. Opportunistien tekemä marxismiin vääristeleminen. 8. Loppusanat.

Sisällysluettelon nopea vilkaisu antaa tiedot niistä kysymyksistä, joita kirjassa on valaistu. Me käytämme sisällysluetteloa sitä varten, että saisimme selvän kirjan sisällöstä ja voisimme käyttää niitä lukuja, joita meidän on tarpeen tarkastaa tahi tutkia.

Mutta mainitussa kirjassa sen jokainen luku (alkulausetta ja loppusanoja lukuunottamatta) jakautuu alakysymyksiin, jotka antavat tarkemman käsityksen luvun sisällöstä. Siten luku "Valtion kuoleminen taloudelliset perusteet" muodostuu seuraavista alaosista: a) Marxin tekemä kysymysten asettaminen. b) Siirtyminen kapitalismista kommunismiin. c) Kommunistisen yhteiskunnan ensimmäinen vaihe, d) Kommunistisen yhteiskunnan korkein vaihe.

Antaen tekstin loogillisen rakenteen kaavan jäsenitys siten helpottaa myöskin aineiston omaksumista, koska se antaa selvän käsityksen peruskysymysten määrästä ja keskinäisestä suhteesta. Jos on esitettävä luetun sisältö, niin suunnitelma auttaa siinä suuresti, sillä se antaa ajatusten johdonmukaisuuden kaavan. Siitä voi jokainen tulla vakuutetuksi luettuaan pitkän kirjoituksen jäsennyttä tekemättä. Sitä kirjoitusta kerrottaessa esiintyy miltei kiertämättömästi epäjohdonmukaisuus, toistamiset, toisarvoisen asettaminen etualalle ja monien tärkeiden kohtien pois jättäminen. Sen vuoksi, ennenkuin kirjoitetaan luetusta teesit tai konsepti, laaditaan tavallisesti luetusta jäsennyttä. Kaikissa mainituissa tapauksissa jäsennyksen tekeminen auttaa saamaan helpommin selville sen sisällön, joka on merkittävä jäsennyksessä.

Jos kirja on jaettu pieniin osiin (lukuihin, pykäliin) ja jokaisella osalla on lyhyt otsikko, niin ei tarvitse tehdä "omaa" jäsennyttä muistaakseen ja asettaakseen järjestykseen kaikki kyseellisen kirjan herättämät ajatukset. On edullisempaa (aikaan katsoen) muistaa ja panna järjestykseen ne ajatukset, jotka on alleviivattu luetussa kirjassa, valmiiden otsikoiden mukaan, jotka ovat kirjassa. Jos sisällysluettelossa merkittyjen kysymysten sisältö käy lukijalle selväksi, jos hän voi kertoa omin sanoin luetun tärkeimmät ajatukset, niin voidaan katsoa, että hän on omaksunut kirjan sisällön.

Otteet ja sitaatit.

Tarpeellisen ainehiston nopea löytäminen tekstistä on kirjan käytön taidon osoitin. Sen tottumuksen pohjana on kyky löytää tekstistä lauseet, jotka valaisevat lyhyesti käsiteltyä kysymystä. Käytännöllisessä elämässämme ennenkaikkea onkin juuri tarpeen löytää sellaiset lauseet ja syventyä niihin, varsinkin kun luetaan laajaa tekstiä tahi kun etsitään useammasta kirjasta tosiasioita ja mielipiteitä, jotka kuuluvat johonkin kysymykseen. Tarkastettaessa ainoastaan sellaisia erikoisesti tärkeitä kohtia voidaan nopeammin ja järkipäisemmin saada taaskin selville kaikkein tärkein, joka kirjassa on sanottu niistä kysymyksistä.

Tutkittavaa kysymystä valaisevien tärkeimpien lauseiden eroittaminen tekstissä tapahtuu luettaessa siten, että ne lauseet alleviivataan (tahi tehdään viivaus sivun laitaan), jos kirja on oma (kts. alleviivauksen mallia kirjoituksessa "Osuustoiminnasta"), tahi kirjoittamalla ne vihkoon, jos kirja on vieras. Alleviivata (tahi kirjoittaa vihkoonsa), ellei vielä ole muodostunut sellaista tottumusta, pitää vasta sitten, kun on lukenut kokosen osan tekstiä, joka valaisee tutkittavaa kysymystä. Muussa tapauksessa voidaan tehdä liiallisia alleviivauksia (tahi vihkoon kirjoittamisia), joista on vielä uudestaan erotettava kaikkein oleellisin.

Itse alleviivaus on tehtävä määrätyn systeemin mukaan. Pääajatuksset esimerkiksi merkitään sivun laitaan ristillä (+), epäilystä herättävät kysymysmerkillä (?), ja sellaiset, joita lukija ei ollenkaan hyväksy, miinusmerkillä (—).

Liiallisten alleviivausten välttämiseksi on tekstiä luettaessa merkittävä pisteellä sivun laitaan se kohta, joka aiotaan alleviivata. Kun on tekstin lukemisen päättänyt, on kerran vielä vilkaistava nopeasti kaikki alleviivattavaksi merkityt kohdat ja vasta toiseen kertaan vilkaistaessa päätettävä lopullisesti siitä, mitkä kohdat alleviivataan.

Käytettäköön siinä ohjeena seuraavia neuvoja: Jos tärkeä ajatus toistuu useampaan kertaan, niin niistä pitää valita kaikkein lyhin ja täsmällisimmän esitetty. Jos otteeksi merkityssä lauseessa on liikoa, kyseelliselle ajatukselle vähemmän tärkeitä sanoja ja lausumia, niin ne tavallisesti jätetään pois. Sanoja ja lausumia voidaan jättää pois niin hyvin lauseen keskeltä ja lopusta kuin myöskin alusta. Pois jätettyjen sanojen ja lausu-

mien paikalle on pantava ehdottomasti kolme pistettä perätysten. Mutta sellainen pois jättäminen ei saa missään tapauksessa väärentää tekstin ajatusta ja siksi pois jättämistä on käytettävä hyvin varovasti. Jos tehdään ote jostakin kysymyksestä, johon on esitetty todisteita tahi tärkeitä selvityksiä, niin lauseista, jotka sisältävät kaiken yllämainitun, otetaan kaikkein tärkeimmät kohdat niin, että paitsi perusasiaa otteeseen tulisi mukaan myöskin tärkeimmät tosiasiat, jotka sitä asiaa vahvistavat, samoin yleistävät ja yhteenvetoihin kuuluvat numerot.

Kun tutkitaan hyvin suurta ainehistoa ja varsinkin useita kirjoja, niin otteita varten käytetään tavallisesti korttisysteemiä, joka on esitetty luvussa XIV.

Tekstin sanoilla tehdyt otteet ovat erittäin hyödyllisiä varsinkin sellaiselle, joka vasta alottelee kirjan käyttöä, sillä tavallisesti hänen on vaikeata esittää luetun sisältö omin sanoin. Siinä tapauksessa otteet voivat olla luetun perusajatusten tiiviinä esittämisenä. Niitä otteita tehdään seuraavalla tavalla: paperiarkki jaetaan kahteen sarakkeeseen: vasemmanpuoliseen, kapeampaan, jäsennyistä varten, ja oikeanpuoliseen leveämpään, otteita varten. Vasempaan sarakkeeseen kirjoitetaan jäsennyksen pykälät ja oikeaan ne lauseet, jotka esittävät lyhyesti jäsennyksessä merkityn kysymyksen sisällön.

Mallina esitetään alkū jäsennyksestä ja otteista, jotka on laadittu V. I. Leninin seuraavan kirjoituksen ensimmäisestä osasta.

Osuustoiminnasta.

Minusta näyttää siltä, että meillä kiinnitetään liian vähän huomiota osuustoimintaan. Tuskinpa kaikki käsittävät, että nyt, Lokakuun vallankumouksen jälkeen ja nepistä huolimatta (päinvastoin tässä suhteessa on sanottava: juuri nepin vuoksi) osuustoiminta saa meillä aivan poikkeuksellisen merkityksen. Vanhojen osuustoimintamiesten haaveissa on paljon mielikuvitelmaa. Sen vuoksi he ovat usein naurettavia. Mutta mihin niiden mielikuvituksellisuus sisältyy? Siihen, että ihmiset eivät käsitä mikä perustava ja juurtuva merkitys on työväenluokan poliittisella taistelulla riistäjien herruuden kukistamiseksi. Meillä tämä kukistaminen on tapahtunut, ja paljon siitä, mikä vanhan osuustoimintaväen haaveissa oli mielikuvituksellista, vieläpä romanttista ja typerääkin, tulee nyt aivan koristelemattomaksi tosiasiaksi.

Todellakin, kun meillä kerran on valtiovalta työväenluokan käsissä, kun kerran kaikki tuotantovälineet kuuluvat tälle valtiovalle, niin meille todellakin on jäänyt tehtäväksi vain väestön liittäminen osuustoimintaan. Kun väestö on mahdollisimman täydellisesti liittynyt osuus-

toimintaan, niin itsestään saavuttaa päämääränsä se sosialismi, joka aikaisemmin herätti oikeutettua pilaa, virnailua ja yliolkaista suhtautumista niiden taholta, jotka aivan oikein olivat vakuutettuja luokkataistelun välttämättömyydestä, poliittisen valtataistelun välttämättömyydestä j.n.e. Ja niinpä eivät kaikki toverit selvitä itselleen sitä, minkä jättimäisen rajattoman merkityksen saa nyt meillä Venäjän väestön osuustoimintaan liittäminen. Nepissä me teimme myönnytyksen talonpojalle kaupankävi-jänä, yksityiskaupan periaatteelle, ja juuri siitä johtuu (päinvastoin kuin luullaan) osuustoiminnan jättimäinen merkitys. Käyden asian ytimeen on sanottava, että Venäjän väestön kyllin laaja ja syvä osuustoimintaan liittäminen nepin vallitessa on kaikki mitä tarvitsemme, siitä syystä, että nyt olemme löytäneet sen yksityisen edun, yksityiskaupan edun valtion puolelta tapahtuvan tarkkailuun ja valvontaan yhdistämisen asteen, sen yleisten etujen alle alistamisen asteen, joka aikaisemmin muodosti kompastuskiven monen monille sosialisteille. Totta tosiaan, valtion valta kaikkiin suurtuotannon välineisiin, valtiovalta proletariaatin käsissä, tämän proletariaatin liitto monimiljoonaisen pikku- ja pienimpien talonpoikien kanssa, tämän proletariaatin johtavan aseman turvaaminen talonpoikaistoon nähden j.n.e., eiköhän tässä ole kaikki mitä tarvitaan, että osuustoiminnasta, yksistään osuustoiminnasta, jota vielä nytkin nepin aikana olemme oikeutetut vissiltä kannalta sellaiseksi arvostelemaan, niin eiköhän siinä ole kaikki välttämätön täydellisen sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseen. Se ei vielä ole sosialistisen yhteiskunnan rakennus, vaan siinä on kaikki välttämätön ja riittävä sitä rakentamista varten.

Kas tämän asiantilan ovat meidän monet käytännöllisen työn tekijämme aliarvioineet. Osuustoimintaa katsellaan yliolkaisesti, kun ei käsitetä sitä, mikä poikkeuksellinen merkitys tällä osuustoiminnalla on ensiksi periaatteelliselta kannalta (tuotantovälineiden omistus valtion käsissä), toiseksi siltä kannalta, että tämä on talonpojalle ylimenotien uuteen järjestykseen mahdollisimman yksinkertainen, kevyt ja helposti saavutettava.

Ja juuri tämä on kuitenkin pääasia. On eri asia kuvitella kaikkia mahdollisia työläisten yhtymiä sosialismin rakentamiseksi ja eri asia oppia tämä sosialismi käytännöllisesti niin rakentamaan, jotta jokainen pikkutalonpoika voisi ottaa osaa tähän rakennustyöhön. Tämän asteen olemme nyt saavuttaneet. Mutta on epäilemätöntä, että saavutettuumme tämän asteen, käytämme sitä kohtuuttoman vähän hyväksemme. Emme neppiin siirtyessämme vääntäneet vipua liikaa siinä suhteessa, että olisimme antaneet liian paljon tilaa teollisuuden ja kaupanvapaudelle, vaan siinä suhteessa, että unohdimme ajatella osuustoimintaa, että aloimme unohtaa sen, mikä jättimäinen merkitys osuustoiminnalla on tarkasteltaessa tätä merkitystä kahdelta ylempänä osoitetulta puolelta.

Nyt minulla on tarkoitus puhua lukijalle siitä, mitä käytännössä voidaan ja täytyy nyt tehdä, lähtien tältä "osuustoiminnallisen" periaatteen kannalta. Millä varoilla nyt voidaan ja täytyy kehittää tätä "osuustoiminnallista" periaatetta siten, että olisi selvä sen sosialistinen merkitys kaikille ja jokaiselle?

Poliittisesti on osuustoiminta asetettava siten, että ei ainoastaan osuustoiminta yleensä ja aina nauttisi vissejä helpotuksia, vaan että nämä helpotukset olisivat puhtaasti varallisia helpotuksia (pankkikoron suuruus y.m.). Osuustoiminnalle on lainattava niin paljon valtion varoja,

että ne vaikkapa vain hiukan, niin kuitenkin ylittävät ne varat, joita lainaamme yksityisille yrityksille, vieläpä raskaalle teollisuudellekin y.m.

Kukin yhteiskuntajärjestys syntyy ainoastaan vissin luokan finanssien varassa. On tarpeetonta muistuttaakaan niistä sadoista ja sadoista miljoonista ruplista, joita "vapaan" kapitalismin syntyminen maksoi. Nyt meidän on tajuttava asia ja muutettava se siten, että nykyaikana se yhteiskuntajärjestys, jota meidän on tuettava yli tavallisen, on osuustoiminnallinen järjestys. Mutta sitä on tuettava tämän sanan todellisessa mielessä, s.o. ei riitä, että sillä tuella ymmärretään minkä osuustoiminnallisen vaihdon hyvänsä tukemista, vaan sillä on käsitettävä sellaisen osuustoiminnan tukemista, jossa väestön laajat joukot ovat todella osallisina. Palkittava sitä talonpoikaa, joka on osalhsena osuustoiminnallisessa tavaravaihdossa, tämä vaatimus on ehdottomasti oikea, mutta tämän ohella on tämä osallisuus, sen tietoisuus ja laadullinen kelpoisuus tarkistettava, kas siinä on naula koko kysymyksessä. Kun osuustoimitsija matkustaa maaseudulle ja pystyttää sinne osuusmyymälän, niin väestö tarkasti puhuen ei ensinkään ole osallisena siihen, mutta se kuitenkin, oman etunsa ohjaamana, ehättää koettamaan liittyä siihen.

Mutta tälläkin asialla on toinen puoli. Meidän on tehtävä enää hyvin vähän "sivistyneen" (ennenkaikkea lukutaitoisen) eurooppalaisen kannalta katsoen, jotta saisimme kaikki järjestään liittymään osuustoimintaan, ei passiivisesti, vaan aktiivisesti. Oikeastaan meillä on jälellä "ainoastaan" yksi työ: tehdä väestömme siihen mittaan "sivistyneeksi", jotta se tajuaisi osuuskuntaan joukolla liittymisen kaikki edut ja panisi toimeen tällaisen liittymisen. "Ainoastaan" tämä. Mitään muita konsteja emme nyt tarvitse siirtäksemme sosialismin. Mutta tämän "ainoastaan" toteuttamiseksi tarvitaankin kokonainen vallankumous, kokonainen kaiken kansan joukkoa käsittävä kulttuurikehityksen aikajakso. Tämän vuoksi ohjeenamme on oleva: mahdollisimman vähän filosofeerausta ja mahdollisimman vähän korupuheita. Nep on tähän katsoen siinä suhteessa edistyksellinen, että se luontuu tavallisen talonpojan tasolle, että se ei vaadi siltä mitään korkeampaa. Mutta jotta nepin kautta päästäisiin kaiken väestön osuustoimintaan liittämiseen, kas siihenpä tarvitaankin kokonainen historiallinen aikajakso. Kun hyvin käy, niin voimme läpäistä tämän kauden yhdessä kahdessa vuosikymmenessä. Mutta se on sittenkin erityinen historiallinen aikajakso, ja ilman tätä historiallista aikajaksoa, ilman kaiken väestön lukutaitoa, ilman riittävää asiain ymmärtämystä, ilman väestön riittävää opettamista siihen, että se käyttäisi kirjoja, ja ilman tämän aineellista pohjaa, ilman vissiä turvaa, sanokaamme, kadon, nälän y.m. varalle, ilman tätä emme päämääräämme saavuta. Koko työ on nyt siinä, että kyettäisiin yhdistämään se vallankumouksellinen vauhti, se vallankumouksellinen innostus, jota jo olemme ilmaisseet, ja ilmaisseet riittävässä määrässä, ikuistaneet täydellisellä menestyksellä, kyetään yhdistämään se (olen melkein valmis sanomaan) selvityskykyisen ja lukutaitoisen kaupantekijän taitoon, mikä on täysin riittävä hyvälle osuustoimitsijalle. Kaupantekijän taidolla minä käsitan taitoa olla sivistynyt kaupantekijä. Painakoot tämän korvansa taa venäläiset ihmiset eli yksinkertaiset talonpojat, jotka ajattelevat: tottapa osaa olla kauppias koskapa kauppa käy. Tämä on kerrassaan väärin. Jokainen voi tehdä kauppa, mutta on vielä pitkä taival siitä taitoon olla

sivistynyt kaupantekijä. Nyt hän käy kauppaa aasialaisesti, mutta ollaksensa taitava kauppias, on kauppaa tehtävä eurooppalaisesti. Ja tästä taidosta hänet erottaa kokonainen aikajakso.

Lopetan: joukko taloudellisia, finanssi- ja pankkierioikeuksia osuustoiminnalle; sitä täytyy olla meidän sosialistisen valtiomme tuki väestön uudelle järjestämisperiaatteelle. Mutta tehtävä, on tällä asetettu vain yleispiirteisään, sillä tässä jää vielä määrittelemättä, yksityiskohtaisesti kuvailematta tehtävän koko käytännöllinen sisältö, s.o. on osattava hakea se "palkitsemisen" muoto (ja ne sen antamisen ehdot), jonka annamme väestön osuustoimintaan hankkimisesta, se palkkion muoto, jolla riittävästi autamme osuustoimintaa, se palkkion muoto, jolla saavutamme sivistyneen osuustoimitsijan.

Mutta sivistyneiden osuustoimitsijain rintama tuotantovälineiden ollessa yhteiskunnan omaisuutena ja proletariaatin saatua luokkavoiton porvareista — se on sosialismin rintama.

Arkin vasemmalle sivulle kirjoitetaan kirjoituksessa käsiteltyjen kysymysten otsikot ja oikealle otteet niistä lauseista, joissa annetaan vastaukset niihin kysymyksiin. Kaikki selvittävät, detalisoivat ja johtavat esimerkit ja lauseet jätetään ottamatta.

Otsikot.	Lauseet, jotka lyhimmin ja täsmällisimmin valaisevat niitä kysymyksiä.
<p>1. Osuustoiminnan merkitys sosialistisen yhteiskunnan rakentamiselle.</p> <p>a) periaatteellinen.</p>	<p>1. Osuustoimintaan meillä katsotaan yliolokaisesti, ymmärtämättä sitä, mikä poikkeuksellinen merkitys osuustoiminnalla on, ensiksi periaatteelliselta kannalta (tuotantovälineiden omistusoikeus valtion käsissä), toiseksi talonpojalle yksinkertaisempaa, ja helpompaa ja käsiteltävämpää tietä uuteen järjestykseen siirtymisen kannalta.</p> <p>Koska kerran valtio on työväenluokan käsissä, koska kerran sille valtiovalle kuuluvat kaikki tuotantovälineet, niin tehtäväksemme on todellakin jäänyt ainoastaan väestön osuustoimintaan vetäminen. Uudessa talouspolitiikassa me teimme myönnytyksen talonpojalle kauppiana; nyt olemme löytäneet sen asteen, jolla yhdistetään... yksityinen kauppaetu ja sen tarkastaminen ja kontrollointi valtion taholta, sen asteen, jolla se alistetaan yleisten etujen alle, joka aikaisemmin oli loukkauskenä hyvin monille sosialisteille... Siinä... kaikki, mitä tarvitaan täydellisen sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseksi.</p>

Otsikot.	Lauseet, jotka lyhimmin ja täsmällisimmin valaisevat niitä kysymyksiä.
<p>b) käytännöllinen.</p> <p>2. Miten osuustoiminta on järjestettävä?</p> <p>a) valtion finanssiavustus.</p>	<p>Ja... taaskin pääasia... oppia käytännöllisesti rakentamaan sitä sosialismia niin, että jokainen pikku talonpoika voisi osallistua siihen rakennustyöhön.</p> <p>2. Osuustoiminta on järjestettävä poliittisesti niin, että... osuustoiminnalle yleensä ja aina olisi... huojennuksia, että ne huojennukset olisivat puhtaasti omaisuusluonteisia... osuustoiminnalle on lainattava... valtion varoja.</p>

Tehtävä 2. Katsokaa kirjassa alleviivattuja kohtia. Tyydyttävätkö ne niitä vaatimuksia, jotka on lueteltu ylempänä, nimittäin: a) antavatko ne lyhyet vastaukset kysymyksiin, jotka on merkitty jäsennyksessä; b) eivätkö lauseiden ajatuksen ymmärtämistä häiritse ne poisjättämiset, joita lauseissa on tehty?

Tehtävä 3. Päätäkää tämän kirjoituksen jäsennyksen teko. Tehkää jäsennyksen uusiin pykäliin vastaavat otteet kirjoituksesta.

Sanasta sanaan tehtyjä otteita auktoriteettisen kirjoittajan teoksista voidaan käyttää sitaatteina omien ajatusten vahvistamiseksi tahi vastustajan katsantokantojen kumoamiseksi. Sellaisia sitaatteja käytetään sekä kirjoituksissa että suullisessa esityksessä (selostuksissa, puheissa j.n.e.). Sitaitteihin ei turvaututa ainoastaan sen tähden, että niissä esiintyy erikoisen auktoriteettisen henkilön mielipide. Useasti vieraat sanat ilmaisevat parhaiten ajatuksemme tahi mielialamme ja ovat erittäin satuttavia ja teräviä, jonka vuoksi ne voivat tehdä suuren vaikutuksen kuulijaan tahi lukijaan. Sellaiset sitaattit rikastuttavat kieltämme ja tekevät ajatuksemme kirkkaammiksi. Toisinaan ei tarvitse siteerata kokonaista lausetta, vaan ainoastaan osa siitä. Siinä tapauksessa sellainen lauseen osa yhdistetään eli-mellisesti siteerajan omaan lauseeseen. Otetaan esimerkki sellaisesta sitaatin käyttämisestä: — Ei pidä kannattaa minkäläistä hyvänsä osuustoiminnallista yhtymää. On annettava huojennuksia ainoastaan sellaisille yhtymille, joihin ”osallistuvat todella todelliset väestöjoukot” (Lenin).

Sitaatteja muokataan samoin kuin otteitakin, s.o. jätetään pois toisarvoiset yksityiskohdat, jotka voivat johtaa lukijan pois siitä perustarkoituksesta, jota varten sitaatti otetaan, ja

pois jätetyn tilalle pannaan kolme pistettä. Tässä esimerkki sellaisesta sitaatin muokkauksesta.

”Koko työ on nyt siinä, että kyettäisiin yhdistämään se vallankumouksellinen vauhti (se vallankumouksellinen innostus), jota jo olemme osoittaneet, vieläpä osoittaneet riittävässä määrässä ja saaneet täydellisen menestyksen, että kyetään yhdistämään se (olen melkein valmis sanomaan) taitoon olla selvä ja lukutaitoinen kaupantekijä (joka on täysin riittävä hyvälle osuustoimitsijalle)”.

Pois jätettyjen kohtien merkitseminen suoritetaan seuraavasti: kurssiviivalla erotetaan ne kohdat, jotka poistuvat; kaareviin sulkumerkkeihin sellaisen ajatuksen formuloiminen, joka on lähellä siinä jo esitettyä ajatusta; hakasiin pannaan sille kysymykselle toisarvoiset, vähempimerkitykselliset.

Muokattuna sitaatti on seuraavan näköinen: ”Koko kysymys on nyt siinä, että kyettäisiin yhdistämään se vallankumouksellinen vauhti... jota olemme jo osoittaneet... riittävässä määrässä ja saaneet täydellisen menestyksen, ... taitoon olla selvä ja lukutaitoinen kaupantekijä”.

Sitaatista pois jättäminen ei kuitenkaan saa missään tapauksessa vääristellä kirjoittajan ajatusta, ei antaa sillä toista vivahdusta tahi painostaa sitä, jota kirjoittaja ei ollut asettanut etualalle.

Toisinaan siteeraja korostaa itse jotakin sitaatin sanaa. Siinä tapauksessa siteeraja ilmoittaa suluissa, että hän on sen korostamisen toimittanut (sanoilla; ”kurssiivi minun” tahi ”harvennus minun”).

Muistakaa, että kun te kirjoitukseenne, selostukseenne j.n.e. otatte sitaatin joltakin kirjoittajalta, niin teidän on sitaatti asetettava sitaattimerkkien sisään ja sivun alalaitaan merkittävä kirjoittaja ja kirjan nimi, josta sitaatti on otettu.

XI

Muistiinpanot luettaessa. Konseptin laatiminen.

Edellisissä luvuissa käsiteltiin jo sellaiset luetun johdosta tehdyt muistiinpanot, kuten jäsenitys ja sitaatit.

Jäsennyksen käyttämisrajat ovat kuitenkin verrattain ahtaat. Eihän jäsennyksestä käy selväksi luetun sisältö, vaan siinä mainitaan ainoastaan ne kysymykset, joita luetussa tekstissä käsiteltiin. Jäsennystä voidaan käyttää luetun muistiin palauttamiseksi ainoastaan verrattain pienen ajan kuluessa lukemisen

jälkeen, mutta aikaa myöten luetun sisältö alkaa muistista hävitä. Useasti ei muistiin loppujen lopuksi jää muuta kuin yleiskuva luetusta kirjasta, tahi yksityisiä kohtia sieltä täältä.

Sen vuoksi kirjaa käytettäessä tehdään tavallisesti muistiinpanoja. Ne helpoittavat luetun nopeampaa omaksumista ja varsinkin muistiinpanoja tehdessämme syvennymme paremmin luettavaan, teemme siitä laajemmin selvää ja otamme ainoastaan kaikkein tärkeimmän. Muistiinpanojen tekeminen tekee ajatuksen täsmällisemmäksi ja tarkemmaksi.

Muistiinpanoja voidaan tehdä useammalla eri tavalla. Muistiinpanojen tekotapa riippuu useista seikoista: luettavan kirjan laadusta ja niistä tarkoituseristä, joita olemme itsellemme asettaneet.

Edellä (luku X) on puhuttu jo sanasta sanaan tehdyistä otteista. Sellaiset otteet tärkeimmistä lauseista auttavat luetun muistamista pääpiirteissään. Otteiden tekemisessä on kuitenkin paljon haitallisia puolia. Toisinaan kirjoittaja esittää kysymyksen niin pitkävetaisesti ja monimutkaisesti, että tekee mieli toistaa se lyhyemmin, yksinkertaisemmin ja selvemmin omin sanoin. Useasti ajatuksen sisältöä esittää monta lausetta, jota paitsi kukin niistä käsittelee ainoastaan kysymyksen yhtä puolta.

On selvää, että yksinkertaisempaa on ottaa kaikista niistä lauseista ainoastaan kaikkein tärkein ja sanoa se yhdessä tahi parissa lauseessa. Useasti on myöskin tarkoituksen mukaisempaa se, ettei oteta kaikkia tekstissä olevia numeroita, vaan ainoastaan yhteenvedonumerot. Useissa tapauksissa tarkoituksenmukaisempaa on siis olla tekemättä otteita sanasta sanaan, vaan kirjoittaa muistiinpanot *o m i n s a n o i n*. Sellaisia muistiinpanoja on muotoonsa nähden hyvin erilaisia, riippuen kirjan koosta, ainehaston luonteesta ja siitä, mitä me kirjasta haluamme ottaa selville. Toisinaan on kirjoitettava koko ajatus, toisinaan riittää otsikkomuoto, toisinaan, varsinkin numeroita muistiin kirjoitettaessa, ei niitä oteta siinä muodossa, missä ne ovat kirjassa, vaan otetaan ainoastaan yhteenvedo tahi muutetaan ne prosenteiksi ja västa siinä muodossa kirjoitetaan vihkoon.

Sellaiset muistiinpanot kirjoitetaan paperiarkille samaan järjestykseen kuin otteetkin: vasemmalle puolelle, kapeampaan sarakkeeseen, jäsennyksen eri kohdat ja oikealle, leveämpään sarakkeeseen, niihin kuuluva ainehisto.

Esimerkiksi otamme muistiinpanot, jotka on tehty K. Marxin

elämäkertaa luettaessa (sen on V. I. Lenin kirjoittanut v. 1913 Granathin tietosanakirjaa varten).

Jäsenmys.	Muistiinpanot.
1. Marxin perhe.	1. K. Marx syntyi v. 1818 Trierissä. Isä asianajaja. Perhe varakas, sivistynyt, mutta ei vallankumouksellinen.
2. Oppivuodet.	2. Gimnaasiaika Trierissä. Päätti Berlinin yliopiston v. 1841. Opiskeli historiaa ja filosofiaa. Kuului vasemmistohegeliläisiin, jotka pyrkivät Hegelin filosofiasta (idealista) tekemään ateistisia ja vallankumouksellisia johtopäätöksiä.
3. Marxin maailmankatsouksen kehitys.	3. Taantumuksellisen hallituksen vainotoimpiteet vapaata filosofiaa kohtaan pakoittivat Marxin luopumaan halustaan tulla professoriksi. Feuerbachin materialistiseen oppiin viehättyminen ("Kristinuskon olemus").
4. Työskentely "Reinin lehdessä"	4. V. 1842 Marx oli Reinin radikaalisen porvariston julkaiseman vallankumouksellis-demokraattisen sanomalehden toimittaja. Poliittisen taloustieteen puutteellinen tunteminen. V. 1843 hallitus lakkautti lehden.
5. Naimisiin meno. Elämä Pariisissa.	5. V. 1843 Marx meni naimisiin lapsuudenystävänsä Jenny von Westfalenin kanssa. Siirtyminen Pariisiin samana vuonna. Osallistuminen vallankumouksellisten ryhmien elämään. Tutustuminen Engelson v. 1844 ja ystävyys hänen kanssaan. Taistelu pikkuporvarillista sosialismia vastaan (proudhonia vastaan — kirja "Filosofian kurjuus" v. 1847), "Kommunistien liitto"; helmikuussa v. 1848 painettiin "Kommunistisen puolueen manifesti".
6. Marx v. 1848.	6. V:n 1848 maaliskuun vallankumouksen jälkeen Marx palaa Saksaan ja on "Uuden Reinin lehdessä" toimittajana. Vastavallankumouksen voitto, oikeuden käynti Marxia vastaan, siirtyminen Lontoon v. 1849.
7. Marx Lontoossa.	7. Tieteellinen työ raskaiden aineellisten olojen vallitessa. Pääteokset: "Poliittisen taloustieteen kriittikki" v. 1859, "Pääoma" I osa v. 1867. I:n Internationaalin perustaminen v. 1867. Taistelu ei-proletaarista sosialismia vastaan (Proudhon, Bakunin, Maccini, englantilainen trade-unionismi), I:n internationaalin hajaantuminen 1872.

Jäsennys.	Muistiinpanot.
8. Marxin viimeiset vuodet.	8. "Pääoman" kirjoittamisen jatkaminen. Aineiston kokoaminen. Kielten (esim. venäjänkielen) opiskelu. Kuolema v. 1883.

Kun sellaisille muistiinpanoille¹ annetaan sujuvan esityksen muoto, niin saadaan konsepti. Konseptiksi sanotaan sellaista luetun sisällön suppeaa sujuvaa esitystä, johon sisältyy ainoastaan kaikkein tärkein. Konseptista on jätetty pois kaikki toisarvoinen tahi kysymykselle vähemmän arvoinen.

Konseptiksi ei saa missään tapauksessa sanoa kaikenlaista luetun sisällön lyhyttä esittämistä. Konseptissa ei tekstiä lyhennetä miten sattuu, vaan toimitetaan aineiston tarkka valinta. Tekstistä jätetään pois kaikki liika, sivuasiat, vähempiarvoiset ja samankaltaiset, yksityiskohtaisesti luetellut tosiasiat ja numerotiedot, sekä myöskin ajatukset yhdistetään. On tietenkin selvää, että tärkeimpien tosiasioitten, numerotietojen, esimerkkien j.n.e. on saatava sijansa konseptissa.

Konseptiin ei siis tarvitse, kuten jo sanottiin, ottaa liian paljon tosiasioita. Riittää kun perusajatuksen vahvistamiseksi esitetään yksi tahi kaksi tosiasiaa, jotka ovat kaikkein luonteenomaisimpia ja selvimpiä. Samoin ei myöskään tarvitse ottaa kirjoittajien useinkin suuressa määrässä esittämistä numerotiedoista kaikkea tahi kovin suurta osaa, vaan ainoastaan kaikkein tärkeimmät numerot. Kun esimerkiksi esitetään numeroita jonkin prosessin kulusta, niin ei suinkaan tarvitse konseptissa käyttää numeroita sellaisinaan, vaan ilmaistaan useiden vuosien aikana prosessin kulussa tapahtuneiden muutosten luonne prosentteissa. Samoin myöskin kahta samanlaista prosessia toisiinsa verrattaessa on tarkoituksenmukaista esittää sen tulokset prosentteissa, jos kohta toisinaan saattaa olla tarpeen esittää selaiset tiedot absoluuttisina numeroina.

On otettava huomioon, että konseptissa ei saa kehittää toisia ajatuksia siksi, että ne käyvät yhteen lukijan omien ajatus-

¹ Luettaessa tehtäviä muistiinpanoja ei saa sotkea selostusta varten tehtäviin muistinpanoihin, joista puhe tulee myöhemmin.

ten kanssa, ja jättää pois toisia ajatuksia siksi, että lukija ei niitä hyväksy. Konseptissa on esitettävä kirjoittajan ajatukset sellaisinaan, niitä muuttamatta. On juuri esitettävä ajatukset, vaan ei tekstin sanoja ja lauseita. Konsepti on esitettävä omin sanoin, ottaen tekstistä ainoastaan yksityisiä, kaikkein suppeimpia ja onnistuneimpia sanontoja.

Konseptin laatimisen tekniikka sisältyy seuraavaan:

a) Luku jaetaan osiin, s.o. tehdään luvusta jäsenyys; b) jokainen osa esitetään lyhyesti omin sanoin jäsenyyksen osoittamassa järjestyksessä; c) konseptin osat liitetään toisiinsa kiinteästi ja johdonmukaisesti, ilman tuntuvaan rajaa; d) numerot, nimitykset ja valaiseva aineisto voi tyyllillisesti olla liittymättäkin konseptin esitykseen; tavallisesti ne pannaankin sulkuihin.

Konseptin laatiminen ei saa missään tapauksessa olla tekstin mekaanista kopiaimista. Sen vuoksi aineiston luettua ja jäsenyyksen tehtyä on kerta vielä luettava se osa tekstiä, josta konsepti laaditaan, sitten kirjoitetaan omintakeisesti tärkeimmät ajatukset ja ainoastaan äärimmäisessä tapauksessa turvaudutaan uudestaan luettuun tekstiin.

Konseptin jokaisesta sellaisesta osasta, johon kuuluu itsenäinen joukko ajatuksia (s.o. vastaa yhtä jäsenyyksen osaa), aloitetaan uusi kappale. Uusia kappaleita ei tavallisesti merkitä järjestysnumeroilla.

Konseptin laatiminen on edullista siinä suhteessa, että se totuttaa kuriin lukijan ajattelun, saattaen hänet harkitsemaan lukemaansa ja valitsemaan kaikkien tärkeimmän; kehittää puhetta, vaatien tuon tärkeimmän suppeata ja selvää esittämistä; konseptin laatiminen painaa luetun paremmin muistiin. Sen vuoksi konseptimuotoa käytetään jonkin tärkeän teoksen (kirjan, kirjoituksen) tutkimisessa; kun teoksessa on paljon arvokasta, joka on omaksuttava. Johonkin tieteeseen ensi kertoja tutustuttaessa laaditaan tavallisesti aina konsepti. Samoin on konseptimuoto paras jotain kertovaa luonnetta olevaa aineistoa, johon kuuluu suuri määrä tosiasioita ja numeroita käsiteltäessä.

On kuitenkin huomattava, että konsepti ei ole intensiivinen, eikä ekonominen aineiston käsittelymuoto, sillä konseptin

kirjoittaminen vaatii paljon aikaa. Sen vuoksi konseptia on hyvä käyttää kirjan käytön alkupuolella, jolloin käsitellään pienempiä aineistoja, sitäkin suuremmalla syyllä, kun konseptin laatiminen auttaa oikean kirjakielen saamista. Mutta nopeassa työssä, jota vaatii nykyisen elämän vauhti, meidän on tavallisesti pakko käyttää teesejä, otteita (sitaatteja) ja varsinkin muistiinpanoja.

XII

Teesit.

Parhaana muotona vakuutuksen saamiseksi siitä, että luettu kirjoitus tahi kirjan luku on todella ymmärretty, ovat oikein laaditut teesit, jotka esittävät tarkasti luetun perusajatukset. Teeseiksi sanotaan suppeaa, lakoonista, kategorisessa (vakuutuksen tahi kiellon) muodossa esitettyä kirjan, kirjoituksen, selostuksen j.n.e. perusajatusten sanontamuotoa.

Teesit eivät kuitenkaan ole yksinomaan vakuutuksia, vaan yhdistäviä yhteenvetoja kirjoituksessa tahi selostuksessa esitetystä ainehistosta. Ne yhteenvedot tehdään mahdollisimman suppeassa muodossa ja esitetään kategorisesti. Jokainen teesi esittää yhtä, vaikkapa monipuolistakin ajatusta.

Ylläsanotusta johtuu, että kieliopilliseen muotoon nähden teesin pitää olla täydellinen lause, s.o. siinä pitää olla predikaatti (maine). Koska teesi esiintyy määriteltynä vakuutuksena tahi kieltona, niin teesi ei voi esiintyä kysyvän lauseen muodossa.

Kukin teesi kirjoitetaan erikseen, ajatuksen loogillisen kehityksen vaatiman johdonmukaisuuden järjestyksessä. Esitysmuodossaan (s.o. tyypillisesti) teesit eivät liity toisiinsa. Kukin teesi merkitään omalla järjestysnumerollaan.

Sisältönsä nähden teesit ovat yhdistävää — kuvaavaa luonnetta ja normatiivista (direktiivi-) luonnetta. Ensinmainitut teesit yhdistävät huomattuja tosiasioita, esim. historiallisia ilmiöitä tutkittaessa, (seudun aseman, luonnonrikkauksien j.n.e.) taloudellista tahi luonnontieteellistä tutkimusta tehtäessä. Viimemainitut (s.o. direktiivi-) teesit antavat vissin

määritelmän lähiaikaan nähden. Niihin kuuluvat tavallisesti johtoteesit, joita hyväksytään puolueen edustajakokouksessa, konferenssissa j.n.e.

Muotoon katsoen teesit ovat lyhyitä ja laajoja. Lyhyet teesit käsittävät ainoastaan perusmääritelmän; niihin ei kuulu selvityksiä eikä perusteluita.

Laajoihin teeseihin ei kuulu ainoastaan perusmääritelmä, vaan myöskin sen selvittäminen, sen sisällön yksityiskohtainen esittäminen, tai sen oikeaan osumisen todistaminen.

Laajojen teesien muoto on välttämätön silloin, kun teesit annetaan itsenäisenä aiheena, s.o. niitä ei seuraa selostus tai julkaistava kirjoitus. Kun sen sijaan teesit jaetaan kuuli-joille ennen selostusta, niin ne voivat sisältää ainoastaan perusmääritelmät, sillä kaikki selvitykset ja perustelut annetaan selostuksessa. Sama muoto voi olla myöskin teesillä, jotka laaditaan julaistusta kirjoituksesta. Jos sen sijaan teesit eivät liity selostukseen tai kirjoitukseen (esim. julkaistaan sanomalehdissä väittelyainehistona), niin niihin täytyy ehdottomasti kuulua myöskin niitä todistava tai selvittävä aineisto. s.o. niille annetaan laajojen teesien muoto.

Missä teesit eroavat jäsenyyksestä ja konseptista?

Jäsenyys osoittaa ainoastaan sen, mistä puhutaan, mutta ei esitä ajatuksen ydintä. Teesi avaa ajatuksen, esittää sen olemuksen vakuutuksen tai kiellon muodossa (ei mistä, vaan juuri mikä). Kun jäsenyykselle on luonteenomaista yhdistävän nimityksen muoto, s.o. nimisanan muoto, niin teesille on luonteenomaista predikaatti, s.o. verbin tai adjektiivin (laatusanan) muoto lyhyessä muodossa.

Edelleen konsepti lyhentää tekstin ennenkaikkea siten, että siinä jätetään pois tyylistä johtuvat liiallisuudet, (s.o. hävitetään toistaminen, pitkävetisyys j.n.e.), samoin pienet, toisarvoiset yksityiskohdat, s.o. konsepti eroaa tekstistä ei niin paljon laadullisesti kuin määrällisesti. Sen sijaan jotakin kirjoitusta tai selostusta varten laaditut teesit esittävät kyseellisessä kirjoituksessa tai selostuksessa olevat tärkeimmät, yhdistävät ajatukset.

Teesit eivät ainoastaan esitä tekstin sisältöä (vaikkapa lyhyessä tiivistetyssä muodossa, niinkuin tekee konsepti), vaan tuovat erikoisesti esille sen, joka on kirjan tai kirjoituksen "naulana", sen mitä siinä vakuutetaan muiden katsanto-

kantojen vuoksi, sen mitä siinä todistetaan, koska se ei itsestään ole näkyvissä.

Teesejä käytetään erikoisesti väittelyissä, sillä teeseissä kiistanalaista kysymystä erikoisen selvästi korostetaan, kärjistetään.

Yhtä mukava on teesi myöskin jotain kirjaa tai kirjoitusta kriittisesti käsiteltäessä, jolloin käsittelijä asettaa omat ajatuksensa ja johtopäätöksensä kirjassa tai kirjoituksessa olevien ajatusten vastapainoksi.

Kun kirjaa käytetään opiskelutarkoituksessa, niin on edullista käyttää teesimuotoa ei kirjaa luettaessa "kannesta kanteen", vaan sitä varten, että suuresta kirjasta tai kirjoituksesta vedettäisiin esille uudet tai tärkeimmät väitteet, joita kyseellisessä kirjassa tai kirjoituksessa todistellaan yksityiskohtaisesti tai kehitellään. Mukavampi on siis laatia teesejä sellaisesta ainehistosta, jossa on ennenkaikkea väittelyä, jossa kehitetään ja perustellaan toisia väitteitä ja väitetään toisia vastaan.

Yllä sanotusta käy selville, että kun jäsenyyksen tekemistä varten pitää luettava teksti osata jakaa perusaineksiin (eri kysymyksiin), niin teesien laatimista varten on kyettävä saamaan selville osien loogillinen yhteys, niiden keskinäinen yhteys, se miten ne on liitetty selvittämään koko luetun tekstin perusväitelmää. Taito laatia oikeat teesit osoittaa kyvyn ei ainoastaan ymmärtää, vaan myöskin yhdistää, saada selväksi luettu kokonaisuudessaan.

Toisinaan sellainen yhdistäminen, sanotun tiivis toistaminen tavataan kirjoituksen, kirjan osan tai koko kirjan lopussa. Se esiintyy esimerkiksi V. I. Leninin kirjoituksen "Osustoinnasta" viimeisen edellisessä kappaleessa (alkaa sanalla: Lope-tan) ja on merkitty sivun laitaan tehdyllä viivauksella (kts. siv. 35).

Kun teesejä laaditaan ei erittäin vaikeasta tekstistä, niin sen laatimisen tekniikka sisältyy seuraavaan: tehdään kirjoituksen tahi selostuksen jäsenitys, s.o. luetellaan ne tärkeimmät kysymykset, joihin on annettava lyhyt, selvä vastaus. Sitten kaikista tosiasioista, numeroista ja vakuutteluista, jotka kuuluvat siihen kysymykseen, laaditaan väittämä, joka käsittää ne kaikki. Sellainen yhdistävä, kategorisessa muodossa esitetty väittämä on juuri teesi. Seuraavassa tosiasia- ja ajatusten ryhmässä löydetään toinen yhdistävä ajatus, joka ei ainoastaan

johdu niistä, vaan myöskin liittyy vissillä tavalla edelliseen yhdistelmään (teesiin) ja se on juuri teesi j.n.e.

Lyhyet teesit on parasta kirjoittaa seuraavalla tavalla: vasempaan kapeampaan sarakkeeseen kirjoitetaan jäsenyys ja oikeaan jäsenyyksen kohtia vastaavat teesit, jotka lyhyesti ja selvästi esittävät, mitä juuri puhutaan jäsenyyksen eri kohdissa lyhyesti merkityistä kysymyksistä.

Jäsenyyksen, konseptin ja teesien välisen eron selville saamiseksi yerratkaa niiden mallia, joka on laadittu V. I. Leninin selostuksesta "V:n 1905 vallankumous".

V:n 1905 vallankumous.¹

V. I. Lenin.

Ennen tammikuun 22 p:ä (9 p. vanhan ajanlaskun mukaan) v. 1905 Venäjän vallankumoukselliseen puolueeseen kuului pieni joukko henkilöitä; silloiset reformistit (aivan samanlaiset kuin nykyisetkin) nimittivät meitä ivaten "lahkoksi". Muutama sata vallankumouksellista järjestäjää, muutama tuhat paikallisten järjestöjen jäsentä, puolisen tusinaa kerran kuussa ilmestyvää vallankumouslehtistä, joita julkaistiin pääasiassa ulkomailla ja lähetettiin Venäjälle salakuljetustietä suunnattomien vaikeuksien lävitse ja monien uhrien hinnalla — sellaiset olivat Venäjän vallankumoukselliset puolueet ja ensi kädessä vallankumouksellinen sosialidemokratia ennen tammikuun 22 päivää v. 1905. Sellainen asiointi antoi muodollisesti rajoitetuille ja ivallisille reformisteille oikeuden väittää, että Venäjällä ei ole vielä vallankumouksellista väkeä.

Kuitenkin muutamien kuukausien kuluessa kuva muuttui kokonaan. Sadat vallankumoukselliset sosialidemokraatit "yhtäkkiä kasvoivat tuhansiksi, tuhannet tulivat kahden, kolmen miljoonan proletarin johtajiksi. Proletaarien taistelu aiheutti suuren käymisen, osittain vallankumousliikkeenkin viisikymmen-satamiljoonaisen talonpoikaisjoukon keskuudessa. Talonpoikaisliike löysi vastakaikua armeijassa ja johti sotilaskapinoihin, aseellisiin yhteentörmäyksiin armeijan eri osien välillä. Siten 130 miljoonaa asukasta, suunnaton maa, astui vallankumoukseen, siten uinuva Venäjä muuttui vallankumouksellisen proletariaatin ja vallankumouksellisen kansan Venäjäksi.

On tarpeen tutkia se siirtyminen, ymmärtää sen mahdollisuus, sen, jos niin voi sanoa, metoodit ja tiet.

Sen siirtymisen kaikkein tärkeimpänä keinona oli joukkolakko. Venäjän vallankumouksen erikoisuus on juuri siinä, että se yhteiskunnalliselta sisällöltään oli porvarillis-demokraattinen, mutta taistelukeinoiltaan proletaarinen. Se oli porvarillis-demokraattinen, koska päämääränä, johon se välittömästi pyrki ja jonka se voi välittömästi omilla voimilla saavuttaa, oli demokraattinen tasavalta, 8 t. työpäivä, aateliston suunnattomien suurten maa-alueiden konfiskoiminen

¹ Painetaan lyhennettynä.

— kaikki ne toimenpiteet, jotka melkein täydellisesti suoritti porvarillisen vallankumous Ranskassa vv. 1792 ja 1793.

Venäjän vallankumous oli samalla myöskin proletaarinen, ei ainoastaan siinä mielessä, että proletariaatti oli johtavana voimana, liikkeen etujoukkona, vaan myöskin siinä mielessä, että proletariaatin erikoinen taisteluväline, nimittäin lakko, oli joukkojen liikkeelle vetämisen pääkeinona ja kaikkein luonteenomaisimpana ilmiönä ratkaisevien tapahtumien aaltomaisessa kasvussa.

Venäjän vallankumous on maailman historiassa ensimmäinen, — mutta ei ole ehdottomasti viimeinen — suuri vallankumous, jossa poliittinen joukkolakko näyttelee tavattoman suurta osaa. Vieläpä voidaan väittää, ettei voida ymmärtää Venäjän vallankumouksen tapahtumia ja sen poliittisten muotojen vaihtumista, ellei lakkojen tilastosta tutkita niiden tapahtumien perusteita ja niiden muotojen vaihtumista.

Tiedän erittäin hyvin, missä määrin suulliseen selostukseen sopivat kuivat tilastolliset numerot, miten suuresti ne voivat peloittaa kuulijaa. Siitä huolimatta ei voi olla esittämättä muutamia pyöristettyjä numeroita, että teillä olisi mahdollisuus arvioida sen liikkeen todellinen objektiivinen pohja. Lakkolaisten keskimääräinen luku vuosittain oli Venäjällä kymmenen vuoden aikana ennen vallankumousta 43 tuhatta. Yleinen lakkolaisten määrä kaikkien kymmenen vuoden aikana ennen vallankumousta oli siis 430 tuhatta. Tammikuussa v. 1905, vallankumouksen ensimmäisenä kuukautena, lakkolaisten määrä teki 440 tuhatta, siis yhden kuukauden aikana enemmän kuin koko edellisen kymmenen vuoden aikana.

Ei yhdessäkään kapitalistisessa maassa, ei edes sellaisissa etumaisissa maissa kuin Englanti ja Amerikan Yhdysvallat, maailma ollut nähnyt sellaista suuremmoista lakkoliikettä kuin Venäjällä v. 1905. Lakkolaisten yleinen luku teki 2 miljoonaa 800 tuhatta, joka on kaksi kertaa enemmän kuin tehdastyöläisten koko lukumäärä! Se tietenkään ei todista, että kaupunkien tehdastyöläiset Venäjällä olisivat olleet sivistyneempiä tai voimakkaampia kuin länsieurooppalaiset veljensä. Asia oli juuri päinvastoin.

Mutta se osoittaa, miten suuri voi olla proletariaatin uinuva energia. Se puhuu siitä, että vallankumouksen kautena — vakuutan sen ilman vähäisintäkään liioittelua, Venäjän historian tarkimpien numerotietojen perusteella — proletariaatti voi kehittää sata kertaa suuremman energian kuin tavallisena rauhan aikana. Se puhuu siitä, että ihmiskunta vielä v:teen 1905 asti ei ollut tiennyt, miten suuri, miten suurenmoinen voi olla ja tulee olemaan proletariaatin voimien jännitys, kun asia koskee taistelua todella suurten päämäärien puolesta kun taistellaan todella vallankumouksellisesti.

Aivan poikkeuksellisen omalaatuinen oli taloudellisten ja poliittisten lakkojen yhteenkietoutuminen vallankumouksen aikana.

Ei tarvitse epäilläkään sitä, että ainoastaan niiden kahden lakkomuodon kiinteä yhteys turvasi liikkeen suuren voiman. Riistettyjen laajoja joukkoja ei olisi voitu vetää mitenkään vallankumousliikkeeseen, elleivät ne joukot olisi nähneet edessään esimerkkejä siitä, miten eri teollisuusalojen palkkatyöläiset pakoittivat kapitalistit parantamaan välittömästi ja viipymättä työläisten asemaa. Sen taistelun johdosta kävi uusi tuulahdus koko Venäjän kansan massoissa. Vasta silloin maaorjuuden, karhumai-

nen, patriarkaallinen, siveellinen ja nöyrä Venäjä puristi päältä vanhan testamentin Aatamin, vasta silloin Venäjän kansa sai todella demokraattisen todella vallankumouksellisen kasvatuksen.

Joukkojen todellista kasvatusta ei milloinkaan voida erottaa itsensä joukon itsenäisestä poliittisesta ja varsinkin vallankumouksellisesta taistelusta. Ainoastaan taistelu kasvattaa riistettävää luokkaa, ainoastaan taistelu avaa hänelle omien voimiensa mitan, laajentaa hänen näköpiirinsä, kohottaa hänen kykyään, selvittää hänen järkensä, takoo hänen tahtonsa. Ja sen vuoksi yksinpä taantumuksellistenkin oli tunnustettava, että vuosi 1905, taistelun vuosi, "hulluvuosi" pani lopullisesti ruumisarkkuun patriarkaalisen Venäjän.

Alkupuoli vuotta 1905 aikaan sai ensimmäisen suuren lakkoliikkeen aallon koko maassa. Ja saman vuoden keväällä huomaamme ensimmäisen suuren ei ainoastaan taloudellisen, vaan myöskin poliittisen talonpoikaissiihtäksen heräämisen Venäjällä. Miten tärkeä merkitys on sillä historiaa muuttavalla tosiasialla, voi ymmärtää se, joka muistaa, että Venäjän talonpoikaisto vasta v. 1861 vapautui mitä raskaimmasta maanorjuudesta, että talonpoikaiston suurin osa on luku- ja kirjoitustaidontonta, kärsii kuvaamatonta puutetta, on tilanomistajien murtama, pappien sokaisema, elää suurien välimatkojen ja melkein täydellisen tietömyyden eroittamana toisistaan.

Ainoastaan joukkolakokan aallot, jotka huuhtelivat koko maata herättivät imperialistisen venäläis-japanilaisen sodan raskaiden opetusten yhteydessä talonpoikaiston laajat joukot letargisesta unesta. Sana "lakkolainen" sai talonpojilla kokonaan uuden merkityksen: se merkitsi jotain kapinoitsijan, vallankumouksellisen tapaista, jota aikaisemmin käsitettiin sanalla "ylioppilas". Mutta mikäli "ylioppilas" kuului keskisäätyyn "oppineisiin", "herroihin", hän oli vieras kansalle. "Lakkolainen" päinvastoin tuli itse kansasta, kuului itse riistettyihin; karkoitettuna Pietarista hän hyvin usein palasi kyläänsä ja kertoi maaseututovereilleen tulipalosta, joka valtasi kaupungit ja oli hävittävä kapitalistit samoin kuin aatelisetkin. Venäjän maaseudulle ilmestyi uusi ihmistyyppi — tietoinen nuori talonpoika. Hän seurusteli "lakkolaisten" kanssa, hän luki sanomalehtiä, hän kertoi talonpojille kaupunkien tapahtumia, hän selvitti maaseututovereille poliittisten vaatimusten merkitystä, hän kehoitti heitä taisteluun suuria tilanomistaja-aatelisia, pappeja ja virkamiehiä vastaan.

Talonpojat kokoontuivat ryhmiin, harkitsivat asemaansa ja yhtyivät vähitellen taisteluun: lähtivät joutokontain suurtilanomistajia vastaan, polttivat heidän hovejaan ja maakartanoitaan tahi ryöstivät heidän varastonsa, anastivat viljan ja muut elintarpeet, poistivat poliisiviranomaiset ja vaativat luovuttamaan kansalle suunnattomien aatelistilojen maat.

Keväällä v. 1905 talonpoikaissiihtäys oli vasta idussa; se käsitti ainoastaan muutamia kihlakuntia, noin seitsemän osan niistä.

Mutta ei tarvittu muuta, kuin että proletariaatin joukkolakot kaupungeissa yhdistyivät maaseudun talonpoikaissiihtäyksen kanssa, kun se alkoi horjuttaa tsarismien kaikkein "lujinta" ja viimeistä tukeaa. Tarkoitin armeijaa.

Alkaa sotilaskapinoiden vyöhyke laivastossa ja armeijassa. Lakkoja ja talonpoikaissiihtäyksen aallon jokaista nousua vallankumouksen aikana seuraavat sotilaskapinat Venäjän kaikilla kulmilla. Tunnetuin

niistä on kapina Mustanmeren laivastoon kuuluvalla panssarilaivalla "Ruhtinas Potemkin", joka kapinallisten käsiin jouduttuaan osallistui vallankumoukseen Odessassa ja sen jälkeen, kun vallankumous oli kärsinyt tappion ja se oli tehnyt epäonnistuneita yrityksiä vallata muita satamia (esim. Feodosian Krimillä), antautui rumanialaisille Konstantinissa.

On luonteenomaista se, että liikkeen johtoon tulivat ne sotalaivaston ja armeijan ainekset, joita oli otettu pääasiassa teollisuustyöläisten keskuudesta ja joita varten tarvittiin korkea teknillinen valmennus, esimerkiksi sapöörit. Mutta laajat joukot olivat vielä liian naiveja, liian rauhallisia, liian välinpitämättömiä, liian kristillis-mielisiä. He syttyivät verrattain helposti: mikä vääryudentekotapaus tahansa, upseerien liian raaka käyttäytyminen, huono ruoka j.n.e., voi aiheuttaa kiihtymisen. Mutta ei riittänyt lujuuksia, puuttui tehtävän tieteellinen tunteminen: ei ollut riittävää käsitystä siitä, että ainoastaan mitä energisin aseellisen taistelun jatkaminen, ainoastaan voitto kaikista sotilas- ja siviiliviranomaisista, ainoastaan hallituksen kukistaminen ja vallan valtaaminen koko maassa on vallankumouksen menestyksen ainoana takeena.

Merimiesten ja sotilaiden laajat joukot alkoivat helposti kapinoida, mutta yhtä helposti tekivät ne myöskin sen naivin tyhmyyden, että vapauttivat vangitut upseerit; he antoivat päällystön rauhoittaa itsensä lupauksilla. Siten päällystö voitti kallista aikaa, sai apujoukkoja, murskasi kapinoitsijain voimat, jonka jälkeen seurasi mitä julmin kapinan kukistaminen ja johtajien mestaaminen.

Venäjän vallankumouksen historia, samoin kuin vuoden 1871 Pariisin Kommuunin historia antaa meille eittämättömän opetuksen, että militarismia ei milloinkaan ja missään tapauksessa voida voittaa eikä hävittää millään muulla tavalla kuin ainoastaan kansan armeijan yhden osan voittoisalla taistelulla armeijan toista osaa vastaan. Ei riitä se, että ainoastaan murretaan, kirotaan, "kielletään" militarismi, kritikoidaan ja todistellaan sen vahingollisuus; on tyhmää kieltäytyä rauhalisesta sotapalveluksesta — tehtävä on siinä, että säilytetään jännittyneenä proletariaatin vallankumouksellinen tietoisuus, eikä ainoastaan yleensä, vaan valmistetaan konkreettisesti sen parhaita aineksia siihen, että ne mitä syvimmän käymisen tapahtuessa kansassa nousisivat vallankumousarmeijan johtoon.

Lokakuu ja joulukuu v. 1905 merkitsevät Venäjän vallankumouksen nousun korkeinta pistettä. Kansan vallankumouksellisen voiman kaikki lähteet avautuivat silloin laajimmilleen. Lakkolaisten määrä, joka tammikuussa v. 1905, kun jo sanoin, teki 440 tuhatta, ylitti lokakuussa v. 1905 puoli miljoonaa (huomatkaa yhden ainoan kuukauden kuluessa!). Mutta siihen lukumäärään, joka käsittää ainoastaan tehdastyöläiset, on lisättävä vielä muutamia satoja tuhansia rautatieläisiä, posti- ja telegraafivirkailijoita j.n.e.

Venäjän rautatieläisten yleislakko pysähdytti rautatieliikenteen ja halvaannutti päättävästi hallituksen voimat. Avautuivat yliopistojen ja kluentosalien ovet, jotka rauhan aikana toimivat yksinomaan sitä varten, että nuoret päät pimitettiin professorien kateederiviisaudella ja muutettiin heidät porvariston ja tsaarihallituksen nöyryiksi palvelijoiksi. Nyt

yliopistot ja luentosalit tulivat kokouspaikoiksi tuhansille työläisille, käsi-työläisille, ja toimitsijoille, jotka keskustelivat avoimesti ja vapaasti poliittisista kysymyksistä.

+

Saavutettiin painovapaus. Sensuuri yksinkertaisesti syrjäytettiin. Yksikään kustannusliike ei uskaltanut lähettää vallanpitäjille sensuurikappaletta, eivätkä vallanpitäjät uskaltaneet ryhtyä siihen nähden mihinkään toimenpiteisiin. Ensi kertaa Venäjän historiassa Pietarissa ja muissa kaupungeissa tulivat vapaasti julkisuuteen vallankumoukselliset sanomalehdet. Yksistään Pietarissa ilmestyi kolme sosialidemokraattista päivälehteä, joiden painosmäärä oli 50—100 tuhatta kappaletta.

Proletariaatti oli liikkeen johdossa. Se asetti tehtäväkseen saada 8 t. työpäivän vallankumouksellisin keinoin. Pietarin proletariaatin taistelutunnuksena oli silloin: "8 t. työpäivä ja aseita". Työläisten kasvavalle joukolle kävi selväksi, että vallankumouksen kohtalon voi ratkaista ja ratkaisee ainoastaan aseellinen taistelu.

Taistelun tulesa muodostui omalaatuisensa joukkojärjestö, kuuluivat Työläisten Edustajien Neuvostot kaikkien tehtaiden edustajien kokoukset. Nämä työläisten Edustajien Neuvostot alkoivat muutamissa Venäjän kaupungeissa näytellä yhä enemmän ja enemmän väliaikaisen hallituksen osaa, kapinaelinten ja johtajien osaa. Tehtiin yrityksiä järjestää Sotilaiden ja Merimiesten Edustajien Neuvostoja ja yhdistää ne Työläisten Edustajien Neuvostojen kanssa.

+

Muutamit Venäjän kaupungit olivat niinä päivinä pieniä paikallisia „tasavaltoja”, joissa hallitusvalta oli syrjäytetty ja Työläisten Edustajien Neuvosto toimi todella uutena valtiovaltana. Valitettavasti ne kaudet olivat liian lyhyitä, "voitot" liian heikkoja, liian eristettyjä.

Talonpoikaissiike syksyllä v. 1905 sai vieläkin suuremman laajuuden. Yli kolmas osa kihlakunnista koko maassa oli joutunut "talonpoikaismellakoiden" ja todellisen talonpoikaikapinan piiriin. Talonpojat polttivat ainakin 2000 tilanomistajain kartanoa ja jakoivat keskenään kaikki elintarpeet, jotka aatelirösvot olivat ryöstäneet kansalta.

Valitettavasti se työ oli liian vähän tietoista! Valitettavasti talonpojat hävittivät silloin ainoastaan viidennentoista osan aatelisten kartanoiden yleisestä määrästä, ainoastaan viidennentoista osan siitä, joka heidän olisi pitänyt hävittää, pyyhkiäkseen loppuun saakka venäläisen maan pinnalta feodaalisen suurmaanomistuksen häpeän. Valitettavasti talonpojat toimivat liian hajanaisesti, järjestyttömästi, liian vähän hyökäten ja siinä on yksi vallankumouksen häviön perussyistä.

Huippukohtansa v. 1905 vallankumous saavutti joulukuun kapinassa Moskovassa. Pieni ryhmä kapinaan nousseita, nimittäin järjestyneitä ja

aseistettuja työläisiä — heitä ei ollut enempää kahdeksaastuhatta — vastusti yhdeksän päivän ajan tsaarin hallitusta, joka ei voinut luottaa Moskovan garnisooniin, vaan pävastoin se oli pidettävä suljettuna, ja vasta Pietarista saapuneen Semenovin rykmentin avulla kapina kyettiin kukistamaan.

Hyvin usein saadaan tavata länsieurooppalaisia, jotka katsovat Venäjän vallankumoukseen aivan kuin tämän takapajuksen maan tapahtumilla, suhteilla ja taisteluvälineillä olisi hyvin vähän yhteistä länsieurooppalaisten suhteiden kanssa ja sen vuoksi niillä tuskinpa voisi olla käytännöllistä merkitystä.

Ei ole mitään sen virheellisempää kuin sellainen mielipide.

Epäilemättä tulevien taistelujen muodot ja syyt tulevassa eurooppalaisessa vallankumouksessa tulevat monissa suhteissa eroamaan Venäjän vallankumouksen vastaavista suhteista.

Mutta siitä huolimatta Venäjän vallankumous — juuri proletarisen luonteensa vuoksi sen sanan siinä erikoisessa merkityksessä, josta olen jo puhunut — pysyy tulevan eurooppalaisen vallankumouksen proloogina. On eittämätöntä, että tuleva vallankumous voi olla ainoastaan proletaarinen vallankumous ja sitä paitsi sen sanan vieläkin syvemmissä merkityksessä: proletaarinen, sosialistinen sisältöönä nähden. Se tuleva vallankumous näyttää vieläkin suuremmassa määrässä toiselta puolen, että ainoastaan ankarat taistelut, nimittäin ainoastaan kansalaissodan ankarat taistelut voivat vapauttaa ihmiskunnan kapitalismin ikeestä, ja toiselta puolen, että ainoastaan luokkasuhteessa tietoiset proletarit voivat esiintyä ja esiintyvät riistettyjen suunnattoman enemmistön johtajina.

Jäsennys.	Konsepti.	Teesit.
1. Kansanjoukkojen vallankumouksellistumien tammik. 9 p:n jälkeen v. 1905.	Ennen tammik. 9 päivää v. 1905 vallankumoukselliseen sosialidemokratiaan kuului muutamia satoja vallankumouksellisia järjestäjiä ja muutamia tuhansia paikallisten järjestöjen jäseniä. Siitä huolimatta muutamien kuukausien kuluessa kuva muuttui kokonaan. Sosialidemokraatit tulivat kahden, kolmen miljoonan proletarin johtajaksi. Proletariaatin taistelu aiheutti liikkeen talonpoikaisjoukkojen keskuudessa ja johti moniin sotilaskapinoihin. On välttämätöntä tutkia	1. Muutamien kuukausien kuluessa tammik. 9 p:n v. 1905 jälkeen vähälukuinen vallankumouksellinen sosialidemokratian järjestö kasvoi ja alkoi johtaa 2—3 miljoonaa proletariaa ja johti vallankumousliikkeeseen talonpoikaisjoukot, vieläpä osan armeijaa.

Jäsennys.	Konsepti.	Teesit.
<p>2. Vallankouksellistumisen metodit ja tiet:</p> <p>a) joukkolakko;</p> <p>b) taloudellisten ja poliittisten lakkojen yhteenkiेतoutuminen.</p> <p>3. Talonpoikaissiike.</p> <p>4. Kapinat sotajoukoissa.</p>	<p>se siirtyminen ja ymmärtää sen mahdollisuus, sen metodit ja tiet.</p> <p>Sen siirtymisen pääkeinona oli joukkolakko. Venäjän vallankouksen omalaatuisuus on juuri siinä, että se yhteiskunnalliseen sisältönsä nähden oli porvarillisdemokraattinen (s.o. asetti tehtäväkseen saavuttaa demokraattisen tasavallan, hävittää suurmaanomistuksen j.n.e.), mutta taistelukeinoihin nähden se oli proletaarinen (pääasiassa käytettiin proletariaatille erityistä taistelukeinoa — lakkoa). Aivan poikkeuksellisen omalaatuinen oli taloudellisten ja poliittisten lakkojen yhteenkiेतoutuminen vallankouksen aikana. Ainoastaan näiden kahden muodon mitä kiintein yhteys takasi liikkeen suuren voiman, koska esimerkit siitä, miten työläiset pakoittivat kapitalistit parantamaan viipymättä työläisten asemaa, vallankouksellistutti laajoja riistettyjä joukkoja. Ja taisteluprosessi kasvatti työtätekeviä: laajensi heidän näköpiiriään ja muokasi heidän tahtoaan.</p>	<p>2. Vallankouksellistuttamisen pääkeinona oli puhtaasti proletaarinen taistelumuoto — joukkolakko.</p> <p>3. Ainoastaan taloudellisten ja poliittisten lakkojen kiinteä yhteenkiेतoutuminen antoi liikkeelle suuren voiman.</p>

Tehtävä 4. Jatkakaa loppuun asti.

Lyhyiden ja laajojen teesien havainnollista esittämistä varten otamme ainehistoksi kirjoituksen ”Työväenluokan uusien kaaderien kasvatus”.

Työväenluokan uusien kaaderien kasvatus.

Työväenluokan kasvu ja lujittuminen, sen kasvava aktiivisuus, ammattiihitojen ja proletariaatin muiden järjestöjen työn vilkastuminen, poliittisen kypsyyden korkea taso ja erikoisesti työläistemme kansainvälisen kasvatuksen korkea taso — lyhyesti sanoen saavutuksemme työläisdemokratian ja työväenluokan kasvatuksen alalla eivät saa hämätä yhtä tärkeimmistä tehtävistämme työväenluokkaan nähden. Tarkoitamme työläisten takapajuisten kerrosten kasvatusprobleemia, sekä varsinkin viime vuosien nopean taloudellisen nousun aikana tuotantoon vedettyjen työväenluokan uusien kaaderien kasvatusprobleemia. Sen tehtävän tärkeys ja vakavuus tulee likimäärin selväksi, kun muistamme, että yksistään suurteollisuudessa työväenluokan lukumäärä lisääntyi viimeisen puoleltoista vuoden aikana yli 500 tuhannella hengellä. Ehdottomasti tämän puolen miljoonan joukossa on joku määrä vanhoja työläisiä, jotka poistuivat tuotannosta kansalaisodan raskaina vuosina, teollisuutemme alaspäin menon aikana, ja ovat nyt palanneet uudestaan kaupunkiin. Mutta yhtä varmaa on, että suurin osa vasta tulleista joukoista on teollisuudelle kokonaan uutta ainesta, joka osittain on tullut maalta. Se raaka, poliittisesti kasvattamaton melkein kulttuurilla vailla oleva, opettamaton, teknillisiä tietoja vailla oleva ja kiinteästi maaseutuun, pikkuporvaristoon sidottu uusi työläismassa tuo kaupunkiin omat ennakkoluulonsa, jotka liittyvät pientuotannon oloihin, tuo laurittomuutensa, luokkatiedottomuutensa, tottumattomuutensa kollektiiviseen työhön, järjestymiseen j.n.e. Katsoen itsensä useastikin väliaikaiseksi vieraaksi työläisten perusjoukkojen keskuudessa he kääntävät katseensa taaksepäin, omaan pikkutalouteensa, eivätkä sosialismin rakentamisen tehtäviin.

Tehtävämme on käydä mitä aktiivisinta taistelua uusien työläisten luokkakasvatukseksi. Me emme voi suhtautua heihin "maalaisina". Me emme ole työhuoneideologian vankina ja sen vuoksi me tunnemme hyvin velvollisuutemme heitä kohtaan. Meidän velvollisuutemme on kasvattaa heidät uudestaan, sillä vaikka meillä ei ole työläisaristokraattisen ylenkatseen tunnetta, niin me samalla emme ole myöskään hännässä laahaajia, jotka yllyttävät: heidän takapajuista pikkuporvarillista ideologiaansa ja mukautuvat heidän ennakkoluuloihinsa.

Neuvostoliiton proletariaatin peruskaadereilla on mitä rikkain luokkataistelukokemus. Ne ovat taistelleet tsaarin hallitusta vastaan, ovat tulleet lyödyiksi, lyöneet sen itse ja kukistaneet sen, taistelleet Kerenskiä vastaan, käyneet raskaat kansalaissodan vuodet, tapelleet rintamalla, kärsineet kaikenlaisia puutteita ja saaneet voiton. He ovat kasvattaneet itselleen todellisen proletaarisen taistelijan lujouden.

Juuri sitä karaistusta ei ole uusilla kaadereilla, jotka tulevat ja ovat tulleet nykyään tehtäseen. Siinä on vaara. Syvän kasvatus työn puuttuessa nuo kypsymättömät, kasvattamattomat työläiskerrokset voivat tulla pikkuporvarillisen vallankumouksellisuuden tukikohdaksi, yhteiskunnalliseksi pohjaksi, joka Leninin sanojen mukaan "on uhkaava, onnto, pöyhkeä sanoissa, hajanainen ja päätön itse työssä" ("Vasemmistolaisuus lastentautina").

Poistaa ne piirteet uusien työläisten luonteesta, psykologiasta ja ideologiasta, kasvattaa heistä proletaaristen taistelijoiden, sosialistisen yhteis-

kunnan rakentajien rautaisia pataljoonia, jotka eivät joudu paniikin valtaan vaikeuksissa ja joiden päätä ei pyöräytä saavutukset — siinä vaikea ja vastuunalainen tehtävämme.

Juuri sen vuoksi on pantava käyntiin kaikki puolueen ja laajojen joukkojen väliset siirtoremmit. Juuri sen vuoksi on puolueen ja työväenluokan laajojen joukkojen välisten siirtoremmien jokapäiväisessä työssä eroitettava ja korostettava nykyään erikoisesti työväenluokan uusien kerrosten kasvattamisen, karkaisemisen ja tarpeellisen poliittisen asenteen ottamisen tehtäviä. Tärkeintä osaa siinä näyttelivät ammattijärjestöt, jotka, kuten puolueen X edustajakokous aivan oikein sanoi, ovat ”kommunismien koulu”.

Samanlainen osuus on neuvostoilla, niiden osastoilla ja sektioilla sekä vapaaehtoisilla yhdistyksillä (kunniapäällikkyyjärjestöt, Osoavi-him, ”Alas lukutaidottomuus” j.n.e.).

Nuorisoon nähden tärkein osa on tietysti nuorisoliitolla sekä vihdoin puolueella työväenluokan etujoukon järjestönä, joka määrittelee kaikki peruslinjat taistelussamme.

On itsestään selvää, että sillä työllä on menestystä ainoastaan siinä tapauksessa, että se lähtee työläisten työn ja elämän konkreettisista oloista, että se liittyy mitä kiinteimmin niihin konkreettisiin tehtäviin, jotka ovat kullakin työlaitoksella kunkin työläisen edessä. Propaganda ”yleensä”, joka ei liity puolueen konkreettisten direktiivien toimeenpanoon kunakin hetkenä, jää hedelmättömäksi.

On todettava, että kehityksemme nykyisessä vaiheessa tärkeintä osaa kasvatusyössä pitää näytellä kiinteän säästöpolitiikan toteuttamisen. Liittyen kiinteästi työläisten työn ja elämän kaikkiin konkreettisiin oloihin säästöpolitiikalla on sen ohella aivan poikkeuksellinen todella historiallinen merkitys. Käsitettävänä mitä takapajuisimmallekin työläiselle sillä on sen vuoksi suunnaton kasvatuksellinen merkitys.

Luulemme, että tuon suuren kasvatustehtävän me täytämme menestyksellä. Siinä meitä auttavat ensi kädessä proletariaattimme peruserrokset, jotka ympäröivät vasta tulleita työläisiä ja joiden on jokapäiväisessä käytännöllisessä arkielämässä näytettävä uusille työläisille esimerkkiä siitä, miten todellisen proletariaatin on missäkin tilanteessa toimittava.

Jäsenyys.	Tarkka jäsenyys.	Lyhyet teesit.	Laajat teesit.
1. Teollisuuden ja työväenluokan kasvu.	1. Teollisuuden ja työväenluokan kasvu; a) työläisten luvun lisääntyminen suurteollisuudessa viime aikoina; b) työväenluokan kasvun lähteet.	1. Teollisuuden ennalleen palautumisen ja kasvun yhteydessä tapahtuu myöskin työväenluokan lukumäärän kasvu.	1. Teollisuuden ennalleen palautumisen ja kasvun yhteydessä tapahtuu myöskin työväenluokan lukumäärän kasvu. Siten viimeisen puoleltoista vuoden kuluessa yksistään suurteollisuudessa työläisten lukumäärä kasvoi 500 tuh. hengellä. Se kas-

Jäsennys.	Tarkka jäsennys.	Lyhyet teesit.	Laajat teesit.
<p>2. Uudet työläiskaaderit ja tehtävämme.</p> <p>3. Kasvatustoimenpiteet ja keinot.</p>	<p>2. Uudet työläiskaaderit ja tehtävämme:</p> <p>a) Uusien työläiskaaderien mieliala.</p> <p>b) Tehtävämme uusiin työläiskaadereihin nähden.</p>	<p>2. Talonpoikien keskuudesta saapuvat uudet työläiskaaderit tuovat mukanaan omistajamielipiiteitä. Uusien työläiskaaderien kasvatus on perustehävämme niihin kaadereihin nähden.</p>	<p>vu tapahtuu pääasiassa maaseudulta tulevien talonpoikien laskuun osittain myöskin teollisuuden rappeutumisen aikana maaseudulle menneiden vanhojen työläisten tehtäihin palautumisen laskuun.</p> <p>2. Talonpoikien keskuudesta saapuvat uudet työläiskaaderit tuovat mukanaan omistajamielipiiteitä ja eteemme nousevat uudet kasvatustehtävät niihin kaadereihin nähden. Ne työläiset ajattelevat toistaiseksi vielä enemmän maalla olevaa omaa talouttaan kuin sitä tehdasta, jossa he nykyään työskentelevät. Sen vuoksi he voivat helpommin joutua pikkuporvarillisten vallankumouksellisten vaikutusten alle ja tulla heidän tukseen. Meidän on opettava heidät suhtautumaan tietoisesti uuden elämän rakentamiseen, kasvatettava heistä lujia taistelijoita, jotka voivat astua vanhojen työläiskaaderien rinnalle, joilla on vallankumouksellinen lujuus, luokkatietoisuus ja poliittinen lukutaito, jotka osoittavat suurta aktiivisuutta ammattiliittojen työssä.</p>

Jäsennys.	Tarkka jäsen- nys.	Lyhyet teesit.	Laajat teesit.
4. Puolue, nuorisoliit- to ja van- hat työläi- set uusien työläisten kasvatuk- sessa.			

Tehtävä 5. Suorittakaa loppuun tarkka jäsennys sekä lyhyiden ja laajojen teesien laatiminen. Kirjoittakaa myöskin konsepti tehtävään kuuluvasta kirjoituksesta.

H u o m ! Kuten huomataan, on edellä esitetyssä mallissa laajojen teesien alussa aina lyhyt teesi ja laajoihin teeseihin kuuluvat selvitykset, perustelut ja faktilliset tiedot otettu vasta lyhyen teesin jälkeen. Sitä ei kuitenkaan tarvitse ottaa säännöksi. Usein tehdään juuri niin, että varsinkin perustelu ja faktillinen aineisto on ennen varsinaista lyhyen teesiin kuuluvaa väittämää ja vasta sen jälkeen seuraa tavallisesti selvitys siitä, mitä tulee tapahtumaan, kun lyhyessä teesissä esitetty väittäjä (tahi vaatimus, ohje) toteutetaan. Näin on varsinkin direktiiviluontoisissa teeseissä.

XIII

Kriittinen lukeminen.

Korkeimpana lukemisen muotona, johon on pyrittävä, on kriittinen, aktiivinen lukeminen, s.o. sellainen lukeminen, jolloin lukemista seuraa luetun ajatteleva, sanotun tarkistaminen, kirjan ajatusten ja tosiasian vertaaminen elämän kokemukseen ja muiden kirjojen antamiin ajatuksiin ja tosiasioihin.

Ennen kuin tarttuu kirjaan jotain kysymystä tutkiakseen luettavaan kriittisesti suhtautumista varten, on hyödyllistä muistella ja ajatella sitä, mitä tietää siitä kysymyksestä itse joko elämän kokemuksesta tahi aikaisemman lukemisen kautta. Sen tuloksena saadaan määrätty asenne, määrätty suhtautuminen kysymykseen, joka helpottaa kriittistä suhtautumista, kirjan kirjoittajan tekemän kysymyksen valaisemiseen.

Kriittisestä lukemisesta puhuessaan eräs metoodikko (V. A. Nevski) kehoittaa "taistelemaan kahta pahaa tottumusta vastaan: 1) sellaista tottumusta vastaan, että omaksutaan mekaanisesti, uskoen se, mitä kirjoittaja sanoo, asettamatta luettua epäilyksen, kritiikin alaiseksi; 2) yhtä energisesti on taisteltava sitä tottumusta vastaan, että omaksutaan, muistetaan ja otetaan henkiseksi omaisuudeksi ainoastaan se, minkä vahvistavat omat ajatukset, jättäen pois ja ollen välittämättä siitä, mikä on vastoin niitä. Tietoinen lukija tekee juuri päinvastoin: hän pysähtyy erittäin tarkasti siihen, joka kumoo hänen oman ajatuksensa, uudesti järjestäen alinomaa ajatusten systeemiä sillä, että ottaa siihen uusia tosiasioita ja uusia mielipiteitä".

Siitä johtuu ehdottomasti seuraava neuvo: ymmärtäkää ensin kirjoittajaa, selvittäkää hyvin teksti itsellenne ja vasta sitten arvostelkaa. Tosiaankin sellainen arvostelija ei kelpaa mihinkään, joka ei ole ottanut kunnolleen selvää luetusta ja panee tekijän kontolle sellaisia ajatuksia, joita tällä ei ole ollutkaan.

Sen vuoksi on kriittisesti luettaessa ennenkaikkea otettava selville kirjassa käytetyn jokaisen termin ja käsitteen tarkka merkitys ja selvitettävä niiden keskinäinen yhteys.

Jos kirjaan on liitetty sellaisten termien ja käsitteiden luettelo, on hyvä etsiä siitä tärkeimmät termit ja määritelmät ja toistaa, miten on minkin niistä käsittänyt. Siten on avattava luettelossa osoitettu kirjan sivu ja tarkastettava, onko ymmärtänyt kirjoittajan oikein, onko omaksunut oikein kirjan kirjoittajan siihen termiin tahi käsitteeseen paneman sisällön. Käsitettä omaksuttaessa on tarkasti tehtävä itselleen selväksi sen oleelliset merkit (verratkaa esim. kulakin ja keskivarakkaan oleellisia merkkejä toisiinsa), eikä vaikeutettava sitä käsitettä toisarvoisten merkkien mukaan ottamisella (esim. nojaamalla kulakin henkilökohtaiseen osallistumiseen työprosessiin ei saa hämätä sitä puolta, että hän käyttää palkkatyötä riistämistarkoituksessa). Kriittisesti luettaessa otetaan lähtökohdaksi kirjoittajan luokka-asema (positio), joka määrittelee hänen suhtautumisensa hänen esittämiinsä tapahtumiin.

Sellaisia kirjoja luettaessa, joihin on suhtauduttava erikoiden varovaisesti, kuten esim. porvarillisten taloustieteilijäin

teoksiin, on tarkistettava kirjassa esitetyt faktilliset ainehistot, verrattava niitä toisten lähteiden tietoihin, verrattava tosiasioita ja numeroita toisiinsa ja saatava vakuutus siitä, miten tarkasti esitetyt sitaatit ilmaisevat lähdekirjan ajatuksen.

Tilastotaulukossa on hyödyllistä tehdä omat laskelmansa ja vertaamisensa, varsinkin jos kirjoittaja nojaa ainoastaan muutamisiin numeroihin, samalla kun toisten numeroiden analyyysi puhuu kokonaan toista.

Jos kirjoittaja käyttää erittäin mielellään joitakin sitaatteja, niin on hyvä tarkistaa ne alkuperäisen lähteen mukaan (onko ne oikein siteerattu, ovatko ne luonteenomaisia lähdekirjalle, ilmaisevatko ne todella lähdekirjan ajatuksen, tahi onko ne kenties otettu niin, että ne vääristelevät lähdekirjan ajatuksen).

Sitten on katsottava, miten vakuuttavia ja perusteltuja ovat kirjoittajan johtopäätökset: kenties niitä voidaan vahvistaa oman kokemuksen antamalla tiedoilla tahi aikaisemmin muista kirjoista saaduilla tiedoilla, tahi kenties onkin paljon enemmän johtopäätöksiä päinvastaisen katsantokannan puolustukseksi. Vihdoin on tarkastettava, missä määrin johtopäätökset johtuvat loogillisesti esitetystä ainehistosta ja todistuksista, kenties johtopäätökset ovat oikeita, mutta liian yksipuolisia ja tarvitsevat korjauksia ja lisäyksiä: luettaessa ja ajateltaessa voi ilmaantua ajatuksia, jotka täydentävät kirjoittajan johtopäätöksiä ja kehittävät niitä edelleen.

Tapahtuu sellaistakin, että oikein esitetyistä tosiasioista kirjoittaja tekee vääriä johtopäätöksiä, s.o. tekee loogillisia virheitä tehdessään johtopäätöksiä ilman riittävää perustelua, käyttäen virheellisesti rinnakkaisilmiötä j.n.e.

Vihdoin kriittisesti luettaessa määritellään, onko kirjoittaja sanonut jo kaiken oleellisen siitä kysymyksestä, tahi onko hän kenties jotakin tärkeää jättänyt pois joko huomaamatta tahi tahallaan tahi pannut jonkin toisarvoisen etualalle.

Voi tapahtua, että sellaisen työn tuloksena ei hyväksytä ollenkaan kirjoittajan ajatuksia, koska ne ovat virheellisiä.

Kaikki tämä lukijan kriittinen työ on tietysti kirjoitettava paperille, että lukija voisi kriittiset huomautuksensa yhdistää, ajatella uudestaan, systematisoida ja tarpeen satuessa tehdä niihin korjauksia. Sen vuoksi omia kirjoja

luettaessa voidaan kirjan sivuille tehdä lyijykynällä merkintöjä ja lyhyitä muistiinpanoja, jota vastoin vieraita kirjoja luettaessa on kirjoitettava huomautuksensa lyhyesti eri pape- rille ja merkittävä niihin ne sivut, joista huomautukset on tehty. Mutta sellaiset merkinnät on tarkoituksenmukaisia tehdä vasta sitten, kun on loppuun saakka saatu selville kirjoittajan katsantokanta kysymyksestä, sillä muussa tapauksessa voi tulla tehdyksi sellaisia huomautuksia ja muistiinpanoja, jotka ovat syntyneet väärinkäsityksestä.

Lukijalle on huomautettava, ettei hän tekisi vääriä johto- päätöksiä. Ylläesitettyä ei saa käsittää niin, että kriittisesti on muka luettava ainoastaan sellaista kirjaa, joka jostakin syystä herättää epäilystä. Kriittisesti on luettava välttämät- tömästi ennenkaikkea niiden kirjoittajien teoksia, joiden tie- teellinen auktoriteetti on kiistämätön.

On otettava huomioon, että tieteellisessä kirjassa eivät tärkeitä ole ainoastaan tiedot ja tosiasiat (helpompihan niihin on saada selvitys kirjasta), vaan itse ajatuksen kulku, kysymyksen tutkimisen metodit ja käsit- tely- sekä todistelutavat. Seuraten ja omaksuen huolellisesti ne puolet kirjasta lukija totuttaa ajatuksensa kuriin ja tottuu siten tarkkaan ja syste- maattiseen ajatteluun.

Sitten, kun päätelmät on tehty deduktiivista metodia käyt- täen, on päätettävä, missä määrin kiistämättömänä esitettyä yleistä väitettä voidaan liittää alempana esitettyihin yksityis- tapauksiin. Induktiivista metodia käytettäessä taas on pää- tettävä, ovatko yhdistetyt tosiasiat todella samanluontoisia ja antavatko ne perusteen niistä tehdyille yhdistävälle johtopää- tökselle.

Todistuksia analysoidessa selvitetään, miten kirjoittaja vah- vistaa väitteensä: nojaako hän yleisesti tunnustettuun auktori- teettiin (puoluekokouksen päätökseen, Leninin teoksiin j.n.e.), vahvistaako johtopäätöksensä tosiasioilla tai numeroilla, tai nojaako hän esitettyjen päätelmien ja tosiasioiden selyyteen itsestään.

Hankittaessa tottumusta lukea kriittisesti, on hyvin hyö- dyllistä lukea kahta samasta aiheesta kirjoitettua, mutta toisil- leen vastakkaista kirjaa. Kun jonkin kysymyksen esitys ja ratkaisu sekä jonkin tosiasian selvitys on toisesta kirjasta

luettu, on sitä verrattava toisen kirjoittajan ratkaisuun ja selvitykseen. Kummankin kirjoittajan katsantokantojen alituinen vertaaminen, eroamisen luonteen selville ottaminen ja omien mielipiteiden mukaisten johtopäätösten sekä kummankin kirjoittajan tekemän toisen mielipiteiden vastaanvääntämisen arviointi opettaa ajatuksen työskentelemään itsenäisesti, harjoittaa sitä ja tekee sen joustavammaksi. Tarkemmin selvittää tämä kysymys luvussa XV, jossa kuvataan useampien vastakkaisten lähdekirjojen pohjalla tehtävää työtä.

Kuten jo edellä on sanottu, voi kriittinen suhtautuminen luettavaan yleensä ilmetä vasta sitten, kun lukijalle kasaantuu kirjassa käsitelystä kysymyksestä riittävä määrä tietoja ja hänelle vakiintuu määrätty katsantokanta, jolla hän suhtautuu luettavaan tekstiin.

Kuten yllä sanotussa käy selville, johtaa kysymys aktiivisesta ja kriittisestä lukemisesta useampien lähdekirjojen lukemisen tekniikkaan, koska useampien lähdekirjojen ainehaston valinta ja käyttäminen on mahdotonta ilman kriittistä suhtautumista niihin, ilman taitoa arvioida vertailevasti niissä oleva aineisto.

Tehtävä 6. Tehkää kriittinen analyysi V. I. Leninin kirjoituksen ”Moskovan kapinan opetukset” rakenteesta, s.o. määritellä perusmielipiteiden järjestys, miten vakuuttavasti ne on perusteltu sekä onko siinä tehty yhteenveto ja sisältyykö siihen kaikki kirjoituksessa sanottu.

XIV

Useampien lähdekirjojen käyttö.

Otteiden korttisysteemi.

Useampiin lähdekirjoihin on turvauduttava joko opiskeltaessa — kun tahdotaan selvittää jokin probleemi ja omaksua se — tahi yhteiskunnallisessa työssä, valmistettaessa selostusta jostakin yhteiskunnallisesti tärkeästä kysymyksestä. Tässä pysähdymme ainoastaan useampien lähdekirjojen käyttöön opiskelussa (selostukseen kuuluva osa esitetään luvussa XVII).

Useampien lähdekirjojen käyttö eroaa yhden kirjan käytöstä siinä, että tehtävänä ei ole oppikirjan, vaan kysymyksen

tutkiminen. Sen vuoksi kustakin kirjasta otetaan ainoastaan ne tiedot, jotka sitä kysymystä valaisevat. Kaikki muu aineisto, joka toisinaan liittyy meillä tarpeellisiin tosiasioihin ja ajatuksiin, jätetään pois sillä kertaa tarpeettomana.

Lähdekirjoissa olevan aineiston luonteen mukaan jaamme lähdekirjat toisiaan täydentäviin ja toisilleen vastakkaisiin. Ensiksi käsittelemme toisiaan täydentäviä lähdekirjoja.

Ensimmäisenä ehtona kaiken työn ja varsinkin niinkin vaikean työn kuin useampien lähdekirjojen käyttäminen, hedelmällisyydelle on tutkittavan ja omaksuttavan kysymyksen ja aiheen tarkka määrittely. Sillä ellei tiedetä, mitä juuri noista useista kirjoista on etsittävä, hukutaan ajatusten, tosiasioiden ja numeroiden paljouteen. Ainoastaan selvä käsitys annetusta tehtävästä pelastaa opiskelijan harhailemasta tuloksettomasti aineiston paljoudesta.

Kun on määrätty, selvä tehtävä, niin mitkä teknilliset keinot voivat helpottaa ja jouduttaa työtä?

Asia käy paljon helpommaksi, jos tehtävässä osoitetaan oppilaalle ne kirjan sivut ja luvut, jotka oppilaan on luettava kysymyksen selvittämistä varten. Vaikeampi on asia, jos on osoitettu ainoastaan kirja, mutta ei sivuja. Siinä tapauksessa on hyvä sellainen teknillinen keino, että tehdään niin sanottu johtava sisällysluettelo, s.o. lukija katsoo ensin osoitettujen kirjojen sisällysluettelo ja merkitsee, missä luvuissa voi esiintyä hänelle tarpeellinen aineisto, ja sitten silmäilee merkityt luvut kustakin kirjasta ja määrittelee tarkasti ne sivut, jotka hänen on tutkittava.

Sen jälkeen voidaan ryhtyä varsinaiseen työhön.

Yksinkertaisin työskentelytapa on ottaa kutakin eri kysymystä varten liuska paperia, jakaa se sarakkeisiin, joita on yksi enemmän kuin lähdekirjoja — viimeinen sarake omia ajatuksia varten. Paperiliuska tulee siis seuraavan näköiseksi:

<p>N. Lenin, "Kapitalismin kehitys Venäjällä" julk. "Moskovskij Ra-botshij", v. 1923.</p>	<p>Pokrovski. "Venäjän historia" III osa, julk. v. 1933 "Kirja".</p>	<p>Tugan-Baranovski. "Ruskaja fabrika" I osa, v. 1898.</p>	<p>Omat huomautukset.</p>
--	---	---	---------------------------

Ensiksi kirjoitetaan peruslähdekirjasta kysymystä valaisevat tärkeimmät tiedot; toisten lähdekirjojen sarakkeisiin kirjoitetaan joko täydentävät taikka vastaanpuhuvat tosiasiat ja vihdoin viimeiseen sarakkeeseen oma mielipide luettujen kirjojen kirjoittajien ajatusten johdosta, oma mielipide kirjoissa esitettyihin tosiasioihin nähden, omat käsitykset tutkittavasta kysymyksestä, yleiset johtopäätökset tutkitusta aiheesta. On huomioonotettava, että on erittäin tarkoituksenmukaista kirjoittaa heti paperille luetun yhteydestä tahi johdosta mieleen tulleet ajatukset. Ellei niitä kirjoiteta heti, voivat ne "kadota" tahi muistiin jääden häiritä toisten ajatusten ilmaantumista. Sen sijaan kun ne kirjoitetaan muistiin heti antavat ne vapauden seuraaville ajatuksille.

Mutta tämä tapa ei kelpaa, kun käsitellään monimutkaista kysymystä, jossa on laaja aineisto. Sellaisessa tapauksessa voi tulla otteita hyvin paljon ja sen vuoksi on ne järjestettävä niin, että ne voidaan helposti löytää ja käyttää. Sitä varten on otteet ensiksikin tehtävä aina samassa määrätysssä muodossa ja toiseksi säilytettävä ne vississä systeemissä. Asia on nimittäin niin, että vihkoon kirjoittaminen on epäkäytännöllistä, koska ensiksikin siitä on vaikea löytää tarvittavia otteita ja toiseksi niitä on epä-mukava käyttää: siteeratakseen jonkin otteen on se uudestaan kirjoitettava vihkosta. Sen vuoksi otteet kirjoitetaan erikoisiin kortteihin, joiden koko on $\frac{1}{4}$ liuskaa.

Tässä esitetään sellaisen kortin malli, jota käytetään Sverdlovin kommunistisessa yliopistossa.

Kysymys.	Teema
	Tekijä. Kirjan nimi, painos.
Sivu.	

Huom! On itsestään selvää, ettei kortissa saa olla mitään painettuja otsikoita. Kortin täyttäjän on muistettava, mitkä tiedot on kirjoitettava mihinkin sarakkeeseen. Kortti on parasta kirjoittaa musteella, koska lyijykynällä kirjoitettu kuluu helposti pois ja kortti siten aikaa myöten käy vaikeasti luettavaksi.

Korttiin kirjoittaminen toimitetaan seuraavassa järjestyksessä:

1. Teema.
2. Tekijä, kirjan nimi, painos ja sivu.
3. Kysymys.
4. Ote (tahi muistiinpano).

Korttia täytettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että kuhunkin korttiin tehdään ensiksikin ainoastaan yksi ote ja toiseksi otteiden otsikot on laadittava hyvin tarkasti ja suppeasti, s.o. kirjoitettava teema ja kysymys niin, että ne luonnehtivat tarkasti otteen sisällön.

Ote kirjoitetaan ainoastaan kortin etusivulle. Tämä sitä varten, että otteet voitaisiin asettaa pöydälle ja katsoa kaikkia kerrallaan, että ne voitaisiin asettaa tarpeelliseen järjestykseen, lisätä kortti, johon on tehty lisäote jostain aikaisemmin pois jätetystä ainehistosta tahi poistaa tarpeeton ote. Jos ote ei sovi yhdelle kortille, niin sitä jatketaan toisen kortin etusivulle ja kortit kiinnitetään yhteen.

Täytetyt kortit kootaan kysymyksittäin ja teemoittain kirjekuoreen — kutakin teemaa tahi kysymystä varten eri kuori, johon on merkitty lyhyesti teema. Kun kutakin teemaa tahi kysymystä käsittelevät kortit pannaan eri kuoreen, niin ajan säästämiseksi voidaan teema ja kysymys jättää kortteihin merkitsemättä.

Päällekirjoituksilla ja numeroilla varustetut kirjekuoret otteineen pannaan kutakin oppiainetta varten varattuun erikoiseen pahvikoteloon, jonka sivuun kirjoitetaan ne teemat, joista otteita on, samoin vastaavien kirjekuorien numerot. Siten on helpompi saada selville, mistä kysymyksestä ainehistoa on olemassa, ja se on nopeammin etsittävässä (kirjekuorien numeroiden mukaan).

Vieläkin käytännöllisempää on varata otteille erikoiset laatikot, samanlaiset kuin kirjastoissakin. Niistä on helpompi ja nopeampi löytää tarvittavat kortit sekä panna ne paikoilleen käyttämisen jälkeen (esim. selostukseen valmistuttaessa).

Määrätyn jäsennyksen mukaan kootut kyseellistä teemaa vastaavat otteet ja muistiinpanot tekevät mahdolliseksi valaista täydellisesti tutkittavan kysymyksen.

Mistä on tehtävä otteita?

Otteita tehdään lähdekirjan peruskohdista, jotka vastaavat asetettuun kysymykseen, jota paitsi otteet tehdään sanasta sanaan (tarkemmat ohjeet on edellä sanottu).

Otteita tehdään faktoista ja numerotiedoista, jotka vahvistavat perusmääritelmiä. Siinä on otettava huomioon, että jos tutkija jotain kysymystä tutkiessaan pyrkii kasaamaan mahdollisimman paljon faktoja johtopäätöksiään perustellakseen, niin opiskellessa riittää yksi tahi kaksi faktaa, jotka ovat mahdollisimman selvät ja sopivat.

Paitsi faktoja ja numeroita, siteerataan myöskin erinäisiä arvioita (esim. тов. Leninin teoksista), päätöslausemia (esim. puoluekokouksen), erinäisiä määritelmiä (esim. Marxin tekemiä taloustieteellisiä määritelmiä) j.n.e.

Sellaiset sanasta sanaan tehdyt otteet (korteissa ne pannaan lainausmerkkien väliin) ovat hyvin arvokkaita selostuksissa ja väittelyissä, kun tahdotaan tukea omia mielipiteitä auktoriteetiseen kirjoittajaan, kuten Leniniin, Staliniin j.n.e. nojaamalla. Otteet on kuitenkin tehtävä niin, että kukin niistä vastaa tekstin ajatusta kokonaisuudessaan, sillä keinoista välittämättömät henkilöt vahvistavat toisinaan etevästi otetuilla otteilla sellaisia ajatuksia, jotka ovat kokonaan päinvastaisia siteeratun kirjoittajan kirjoituksessaan esittämille asioille.

Jos taas lähdekirjassa on tarpeelliset tiedot esitetty pitkäveteisesti tahi niihin on otettu muuten liikaa, niin kaikkein tärkein voidaan kirjoittaa korttiin lyhyesti omin sanoin. Silloin se ei ole ote, vaan muistiinpano.

Yleensä on kirjoitettava mahdollisimman vähän, ainoastaan se, jota todella tarvitaan selostusta, teesejä, esitettyyn kysymykseen vastaamista y.m. varten. Jos otteita (ja muistiinpanoja) on liian paljon ja ne ovat pitkiä, niin niistä on vaikeampi saada selvää kuin itse kirjasta.

Miten vältetään liiallisia, tarpeettomia otteita?

Parasta on tehdä otteet (tahi muistiinpanot) silloin, kun kysymyksestä on luettu koko merkitty kirjallisuus. Ainoastaan siinä tapauksessa onnistuu valita todella tärkeät kohdat, välttää toistamisia ja tarpeettomia otteita. Sitä varten merkittyä (tahi opettajan osoittamaa) kirjallisuutta luettaessa merkitään paperipalalle, joita on kullekin kysymykselle erikseen, siteerattavaksi suunnitellut lauseet, s.o. osoitetaan sivut ja paikka kullakin sivulla, josta ote on tehtävä; esimerkiksi: Lenin, VII osa, sivu 72 ylhäällä, samoin ainehaston luonne. Siten siis, kun kaikki osoitetut kirjat on luettu, paperiarkille kasaantuu osoituksia kirjoista ja sivuista, joista sitä kysymystä käsittelevä tärkeä ainehisto löytyy, sekä lyhyt kun-

kin lähdekirjan ainehaston luonnehtiminen (missä on numerotiedot, missä johtopäätökset, missä yksityisiä faktoja). Sellainen muistiinpano antaa käsityksen olevasta ainehistosta ja sen luonteesta ja kun uudestaan silmäilläään ainoastaan ne kohdat, jotka paperille on merkitty, niin on helppo määritellä ne kohdat, jotka on siteerattava. Sellaista systeemiä käyttäen liiallisten muistiinpanojen vaara käy mahdollisimman pieneksi.

Otamme esimerkin, joka osoittaa havainnollisesti, miten tässä suositeltuja tapoja käytetään kahta lähdekirjaa käytettäessä. Olettakaa, että teemme on v. 1905 vallankumous. Tehtävämme on antaa vastaus yhteen kysymykseen, joka kuuluu tuohon laajaan teemaan — kysymykseen. ”Mitä antoi vuoden 1905 vallankumous vallankumousliikkeen edelleen kehittymiselle?” On suositeltu kahta teosta: Katkelma V. I. Leninin selostuksesta ”Vuoden 1905 vallankumous” ja M. N. Pokrovskin selostus ”Vuoden 1905 vallankumouksen edellytykset ja tulokset”. Kuten yllämainittiin, merkitsemme paperille ne kohdat, joissa kumpikin kirjoittaja vastaa käsiteltävään kysymykseen. Sitten tarkastamme toistamiseen ne kohdat ja poistamme paperilta ne kohdat, joissa toistetaan samoja ajatuksia ja faktoja, ja jätämme sellaisista merkityistä kohdista ainoastaan ne, joissa kyseellinen ajatus on sanottu selvemmin ja perusteltu täydellisemmin. Samoin poistamme myöskin kaiken toisarvoisen, vähemmän tärkeän tahi epäilyttävän. Paperille jääneiden merkintöjen mukaan teemme korteille lyhyitä otteita ainoastaan tärkeimmästä (kts. kuutta korttia sivulla 73)¹, jota paitsi tarpeen vaatiessa nojataan toiseenkin lähdekirjaan.

Sitten ne kortit pannaan siihen järjestykseen, jossa me niitä käytämme kysymykseen vastatessamme.

Vuoden 1905 vallankumouksen edellytykset ja tulokset.

(M. N. Pokrovskin selostus Moskovan neuvoston ja Moskovan ammattiliittoneuvoston yhdistetyssä istunnossa 14 p:nä joulukuuta v. 1925).

Kapitalistisessa yhteiskunnassa proletariaatti ei voi käydä taistelua järjestymättä. Ihmis-tomuksi muutetut työläiset ovat olleet kerrassaan voimattomia isäntiensä edessä; he eivät voineet suojella itseään millään, he olivat isäntiensä täydellisiä orjia. Se ei ole ainoastaan venäläinen ilmiö,

¹ Sivun laitaan tehdyllä viivauksella on osoitettu ne kohdat, jotka ensi kertaa luettaessa oli merkitty otettavaksi. Ristillä on merkitty ne kohdat, jotka toista kertaa luettaessa oli päätetty jättää pois.

vaan yleismaailmallinen, ominainen kaikille länsimaille, ja nykyaikana me näemme saman ilmiön Idän juuri nousseissa maissa — Kiinassa ja Intiassa. Ensimmäisenä tehtävänään proletariaatti järjestetty kaikkialla, mutta järjestäytyminen valtiossa, jossa hallitsi kauppakapitaalinen diktaattori tsarismiin muodossa, oli mahdotonta. Ja se loi poistamattoman ristiriidan kapitalistisessa yhteiskunnassa, sillä silloin meillä oli kapitalistinen yhteiskunta, luokkana esiintyvän proletariaatin ja tsarin itsevaltiuden välille. Siinä tapauksessa tsarismiin ja proletariaatin välillä ei voinut olla mitään sopimusta.

En voi sitä luonnehtia paremmin kuin erään, vuoden 1905 työläisen, Maksvellin tekstiilitehtaan edustajan sanoilla, jotka hän lausui eräessä Pietarin Työläisten Edustajien Neuvoston istunnossa. Hän sanoi: "Ei, niin ei voida elää. Muistaen taistelumme 1884, vuosien 1885, 1888 ja 1896 lakot ja keskeytymättömän taistelun vuoden 1905 kuluessa, kaikki tehtaamme työläiset ovat tunteneet omassa nahkassaan, että asemamme huononee päivä päivältä. Ei ole muuta ulospääsyä kuin tarttua nuijaan ja murskata kaikki, mikä estää elämäämme. Elämämme puolesta taistella ehkäisi itsevaltiut, kaksipäinen kotka kymmenkertaistutti isäntien harjoittaman riiston. Kantaen kaiken harteillamme ensi kertaa tunsimme, että on hävitettävä itsevaltiut."

Näihin vuonna 1905 esiintyneen työläisen sanoihin ei ole mitään lisättävää. Se on mitä tarkin yhteenveto siitä, mitä voidaan sanoa proletariaatin taistelusta itsevaltiutta vastaan.

Mikä sitten määritteli proletariaatin voiton, sillä huolimatta vuoden 1905 epäonnistumisesta proletariaatin taktiikka lopulta kuitenkin voitti? Yksistäänkö rohkeus? Historian tutkija etsii historiasta objektiivisia tekijöitä, jotka, kuten Marx sanoi, määrittelevät kehityksen kulun "siitä huolimatta, ajatellaanko sitä tahi ollaanko ajattelemaa". Historioitsijana minä en voi olla osoittamatta, ettei yksistään työväenluokan rohkeus voittanut asiaa, mutta että rohkeus itse oli seurauksena siitä asemasta, jonka työväenluokka otti, eikä voinut ollakaan ottamatta. Se oli koko meidän taloudellisen tulevaisuutemme, koko meidän suurteollisuutemme tulevaisuuden faktillisen edustajan asema, sillä siihen saakka, kun oli olemassa itsevaltiuden hajoittava politiikka, siihen saakka, kun oli olemassa koko suurteollisuuden kehityksen omille eduilleen alistavan kauppakapitaalinen lyijykaapu — en puhu kapitalistisesta suurteollisuudesta, sillä kysymys ei ole siitä, että se oli isäntien käsissä, vaan siitä, että se oli suurteollisuutta — sen kehitys kärsi suuria vaikeuksia ja sen teollisuuden, josta me nykyään puhumme ja kirjoitamme, niin sanottu amerikkalainen kehitysvauhti toteutui ei itsevaltiuden avustamana, vaan itsevaltiudesta huolimatta. Se oli itsevaltiuden rintaman murtamista, pakoitettua myönnystä, siksi, että suurteollisuus oli useissa tapauksissa välttämätön itsevaltiudelle ja suurteollisuus ei kehittänyt aivan terveellä tavalla, ei sisäisten markkinoiden laajenemisen pohjalla — metallurgiamme sisäiset markkinat olivat sangen pienet — vaan se kehittyi niiden suunnattomien tilausten johdosta, joita siltä teki valtio. Suurteollisuutta ei elättänyt kuluttajain markkinat, vaan valtion tilaukset, valtion rautateiden rakennustyöt jotka 1890-luvulla yksistään kuluttivat 162 miljoonaa puutaa metallia. Sellainen suunnaton määrä metallia meni yksistään rautatierakennuksiin. Entä kuinka paljon sitä meni panssarilaivoihin? Riittää, kun muistaa sen, että vuonna 1897 uuden laivaston rakentamiseen myönnettiin 90 miljoonaa ruplaa. Nuo sunnattomat valtion markki-

nat, jos niin voi sanoa, selvittävätkin sen, miksi metalliteollisuutemme voi kehittyä XIX:n vuosisadan lopulla ja XX:n vuosisadan alussa siitä huolimatta, että metallin käyttö jokaista henkeä kohti oli alempi kuin missään muualla.

Se myöskin selvittää sen, miksi Venäjän suurtuotannon etujen puolustustehtävä jäi ei sen tuotannon silloisen isännän — suurliikemiehen, vaan sen tulevan ja nykyisen isännän — työläisen huoleksi.

Porvariston lahjoivat nuo tilaukset. Se tarvitsi itsevaltiuden ulkopoliittikkaa eli kuten itsevaltiuden palvelijat puhuivat jo 1830-luvulla: "teiden avaamista aseistetuin käsin Venäjän kaupalle itään". Kaikesta siitä sai ravintonsa teollisuuspääoma. Ottakaamme Kaukaisen Idän seikkailut. Mistä se alkoi? Se alkoi Siperian rautatien rakentamisesta. Mitä merkitsi sen rautatien rakentaminen? Me näemme, että Siperian rautatien rakentamisen päätyttyä alkoi Venäjän metalliteollisuudessa kriisi. Osittain sen tietysti selvittää yleismaailmallinen kriisi, joka silloin oli huomattavissa, mutta yhtä kaikki on siinä sangen karaktereerinen yhteensattuma: kun vaan oli saatu kiinnitetyksi viimeinen kisko Siperian rautatien, niin eteläiset metallurgitehtaat alkoivat supistaa tuotantoaan ja eroittaa työläisiä. Tämä sen vuoksi, että ne tehtaat työskentelivät pääasiassa Kaukaisen Idän seikkailujen valmistamiseksi. Porvaristo ei siten meillä voinut ottaa tehtäväkseen taistella suurteollisuuden puolesta, koska se riippui kokonaisuudessaan tuosta kaikki käsittävästä itsevaltiudesta ja sen piti tavalla tai toisella itsevaltiuden kanssa sopia. Juuri sen vuoksi, puhuen toveri Leninin sanoilla, "porvarillisen vallankumouksen voitto meillä oli mahdoton porvariston voittona. Se näyttää paradoksilta, mutta se on fakta". Juuri sen vuoksi, puhuen taas hänen sanoillaan toisessa paikassa, "liberaalit toisella kädellä, (ja senkin he tekivät hyvin harvoin) auttoivat vapauden puolesta käytävää taistelua, mutta toisen käden aina ojensivat tsaarille, luvaten hänelle suojelevansa ja vahvistavansa hänen valtaansa, sovittaakseen talonpojat tilanomistajain kanssa, "rauhottaakseen" "rajut työläiset".

Tällainen kysymyksen asettaminen voi helposti saattaa sellaiseen ajatukseen, että meillä jo vuonna 1905 oli mahdollinen sosialistinen vallankumous. Sellainen ajatus esitettiinkin marxilaisessa kirjallisuudessamme, mutta tunnustettiin vääräksi — ja aivan oikein, — sillä v. 1905 vallankumousta ei saa mitenkään esittää niin, että siinä yksistään proletariaatti törmäsi yhteen itsevaltiaan tsarismin kanssa. Sellaista kaksintaistelua mitä etummaisimmalla ja mitä takapajuisimmalla Venäjällä ei silloin ollut ollenkaan. Proletariaatin objektiivinen asema teki proletariaatin vallankumouksen etumaiseksi taistelijaksi, mutta etumaisen jalestä tuli toisia taistelijoita, tarkemmin sanoen, toinen taistelija, "äärimmäinen vallankumouksellisuus", jonka Lenin merkitsi — se taistelija oli talonpoika. Ja hänen luokkaolemassaolonsa — ja puoli-maorjayehteskunnassa talonpoika oli luokka — ei sopinut yhteen tsarismin olemassaolon kanssa ja talonpojan eteen nousi kysymys, mikä voittaa, kauppakapitaalidiktatuuri itsevaltiuden muodossa, vaiko talonpoikaistalous?

Mikä vuonna 1905 teki talonpoikamme melkein yhtä leppymättömäksi kuin työläisemmekin? Siinä on huomioon otettava kolme seikkaa: että kauppakapitaali imi talonpoikaa kuin ilimato yhä enemmän ja enemmän; että se imi koko talonpoikaistoa eikä jotain sen määrättyä kerrosta; että talonpojan edut siinä tapauksessa esiintyivät koko maataloutemme etuina kokonaisuudessaan.

Vuosikymmenen vuosikymmenen jälkeen kauppakapitaali anasti aina suu-
remman ja suuremman osan talonpoikaistalouden luomista lisätuotteista, anas-
taen jopa välttämättömiäkin tuotteita. 1870-luvun puolivälissä viljan ulos-
vientä Venäjältä teki ainoastaan 193 miljoonaa puutaa, mutta 90-luvun
puolivälissä 516 miljoonaa eli yli 2½ kertaa enemmän. Mutta Venäjän
maanviljelyksen tuottavaisuus lisääntyi samaan aikaan ainoastaan yhde-
lä seitsemäsosalla (270 — 312 milj. tshetvertiin). Niin hyvin toimi
veroprässi, maaorjuuden jätteet ja kaikki muut keinot talonpojan pakot-
tamiseksi antamaan mahdollisimman pian kauppiaille mahdollisimman suu-
ren osan sadostaan.

Sanoin jo, että siinä oli puhe ei ainoastaan talonpoikaistalouden
lisätuotteista, vaan välttämättömistäkin tuotteista. Sallik-
kaa kuvata sitä parilla numerolla. Ennenkaikkea sallikaa muistuttaa mie-
leen tov. Leninin taulukko.

Maaseudun köyhtyminen ennen v. 1905.

Talouksien luku (%:issa yleisestä luvusta).

	1888 — 91	1896 — 1900
Hevosettomia	27,3	29,2
Yksi hevonen	28,5	30,3
2 hevosta	22,2	22,0
3 hevosta	10,6	9,4
Yli 4 hevosta	11,4	9,1

Pankaa huomiota siihen, että kaikki talonpoikaistaloudet ovat köyh-
tyneet: ei ainoastaan köyhä ole tullut köyhemmäksi, vaan vieläpä varak-
kaiden luku on vähentynyt. Me tarvitsemme tätä tosiasiaa, kun saamme
tietää, että vuonna 1905 nousi koko maaseutu, rikkaasta kyläkerjäläiseen
asti. Maaseutua kokonaisuudessaan uhkasi tukehtuminen kauppapääoman
puristuksen alla. Ja nähdäksemme, että "tukehtuminen" ei suinkaan ole
runo-opillinen metafoori, vaan sangen realinen ja vakava tosiasia, sallikaa
esittää teille taulukko, joka on vähemmän tunnettu kuin tov. Leninin tau-
lukko:

Sotapakvelukseen kelpaamattomien prosentti.

	1874 — 1878	1899 — 1907
Kaakko	9,9	18,9
Luode	8,9	20,7
Ukraina	13,0	26,6
Keskimäärin 50 läänissä	11,2	22,1

Riiston painostamana — en kuvaile sen muotoja, sillä ne ovat kai-
kille tunnetut — maaseutu aivan sanan mukaisesti surkastui ja
väestö kurjistui ja sen mukana surkastui ja kurjisti-
tut myöskin maatalouteemme.

Eikä sitä ole vaikea ymmärtää, kun muistamme, että tsarismmin saman
pirstomispolitiikan vuoksi kapitalistinen suurmaalatus maaseudulla vuo-
teen 1905 mennessä kasvoi hyvin vaikeasti. Viidessä tapauksessa kuudesta,
ellei yhdeksässä tapauksessa kymmenestä tilanomistaja meillä ei ollut
maalatoudellinen suur'yrittäjä, vaan ainoastaan maakoronkiskuri, joka riisti
talonpoikia sillä, että hänellä oli maan yksityisomistusoikeus. XIX:n vuosi-

sadan 90-luvulla, s.o. vallankumouksen aattona, melkein puolella mustanmullan alueen tilanomistajien mautiloista ei ollut omaa maanviljelyskalustoa, vaan se kynti talonpoikain sahroilla ja talonpoikain hevosilla. Saratovin piirikunnassa 1890-luvulla 121.600 desjatiinasta tilanomistajain maata ainoastaan 18.700 desjatiinaa, s.o. 15 % muokattiin tilanomistajain maatalouskaluilla, loput 85 % talonpoikain maatalouskaluilla. Maan vuokraaminen ja osittain myöskin myyminen talonpojille oli yhtenä tilanomistajajärjestön pääkeinoista. Miten suureksi se riisto kasvoi kummassakin tapauksessa, sen osoittavat meille seuraavat pikku taulukot:

	<i>Maan hinnat</i>	Rpl:ssa	%:ssa
v. 1888—1892		40,27	100
v. 1904		98,13	244

Vuokrat ennen v. 1905:

Vuokrien kasvu	113 %.
Viljan hintojen kasvu	28 %.

Me näemme sovittamattomia ristiriitoja proletariaatin ja sen luokkajärjestelmän välillä toiselta puolen ja samanlaisen sovittamattoman ristiriidan talonpoikien ja itsevaltiuden välillä toiselta puolen. Kuten näette, porvariston puutteen porvarillisessa vallankumouksessamme korvasi toisen kerroin toinen liittolainen, jonka lukumääräänsä nähden — sillä talonpoikia on paljon kaikkialla — kuten näytti, olisi pitänyt turvata jo ensimmäisessä koetuksessa ratkaiseva voitto tsarismin vastustajalle, proletariaatille, mutta me tiedämme, että proletariaatin vallankumous ja talonpoikaisvallankumous olivat sidotut. En rupea toistamaan sitä, mitä olen jo julkaissut — olen esittänyt koko joukon faktoja, jotka osoittavat, että työläiseksi muutettu talonpoika, joka palasi sivuansioilta, esiintyi juuri sinä johtoremminä, joka yhdisti kaupungin ja maaseudun vallankumouksen. Proletariaatti ei ollut vallankumouksen hegemoni ainoastaan ideologisesti kannalta katsoen, vaan sen sanan täydessä mielessä. Maaseudulle tullut työläinen, samankyläläinen, saman kylän poika, oli poliisien sanonnan mukaan, ensimmäisenä syyttäjänä siinä kylässä. Näytti siltä, että työläisen ja talonpoijan piti yhteisellä iskulla lyödä pois itsevaltius, johon me siihen aikaan luotimmekin, mutta toiveemme eivät kuitenkaan toteutuneet.

Tässä tavallisesti osoitetaan, että talonpoikaiston liike jäi jälkeen työläisten liikkeestä. Osittain se on oikein, mutta ei niin oikein, kuin miltä se näyttää. Me Venäjän vallankumouksen historioitsijat olimme kauan aikaa sen virheellisen käsitteen vaikutuksen alaisia, että talonpoikaiston liike vuonna 1906, s.o. kasvaneena sen jälkeen, kun proletariaatti oli jo lyöty, että se liike oli monta kertaa voimakkaampaa kuin liike vuoden 1905 lopulla, s.o. kuin liike proletariaatin tsaaria vastaan käymän taistelun ollessa kaikkein kovimmillaan. Uudemmat tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, ettei se ole niin. Jos otetaan talonpoikien esiintymisten määrä, niin marraskuu v. 1905 on korkeammalla kuin kesäkuu v. 1906. Talonpoikaiston liike ei läheskään jäänyt niin paljon jälkeen proletariaatin liikkeestä ja sen heikko puoli ei itse asiassa ollut niin paljon siinä, että se myöhästyi, kuin siinä, ettei se ollenkaan ollut eikä voinut olla järjestettyä. Siihen aikaan vallankumouksellisen puolueen — ajattelen, että esittämiäni selvitysten jälkeen te hyväksytte mielipiteeni, että sen

ajan vallankumouksellisena puolueena voidaan pitää ainoastaan bolshevikkeja — onnistui suoriutua ainoastaan suurten teollisuuskeskusten työväenluokan järjestämisestä, eikä siinäkään erikoisen syvällisesti. Maaseutua sen sijaan se ei voinut järjestää ja tuskinpa olisi voinutkaan järjestää maaseutua sellaisenaan. Eihän itsevaltius ollut turhanpäiten muuttanut talonpoikia maaseudulla melkein pä ojiksi ja lukuunottamatta poliisijärjestöä ja muutamia yhdistyksiä ei maaseudulla sallittu minkäänlaisia järjestöjä. Talonpoikien järjestäminen yhtäkkiä oli äärettömän vaikea tehtävä ja varmaankaan emme ainoastaan me bolshevikit, vaan tuskinpa mitkään muutkaan vallankumoukselliset maailmassa olisivat siitä suoriutuneet. Oli otettava se osa talonpoikaistoa, jonka itse itsevaltius oli järjestänyt omia tarkoituksiperiään varten.

Sellaisena osana oli armeija. Määrätyn määrän talonpoikaistoa itsevaltius oli pakotettu keräämään yhteen sotatarkoituksiin varten ja juuri se kasarmeihin yhteen koottu talonpoikaisto oli itsensä historiallisen prosessin järjestämä osa talonpoikaistoa, jonka propagandamme voi saavuttaa. Puoluettamme on syytetty siitä, ettei se siinäkään osoittanut riittävä tarmoa ja eittämätöntä on, että puolue ei saanut riittävä menestystä. Sotilaiden liikettä oli lopulla vuotta 1905 ja vuonna 1906, mutta milloinkaan se ei tullut niin kärkeväksi, niin yleiseksi, että tähän aseistettuun voimaan olisi voitu nojata taistelussa itsevaltiutta vastaan.

Parantumattomana historioitsijana minä siinäkin pyrin löytämään määrätty objektiiviset syyt, ja minusta näyttää, että löydänkin. Meidän onnistui järjestää armeija, vieläpä verrattain helposti ja nopeasti vuonna 1917. Mutta miksi se meille onnistui? Siksi, että silloin oli käsissämme rintama, oli sota kaikkine sanomattomine vaivoineen, jotka niin kiihdyttivät sotilaita, että ne tekivät armeijan vastaanottavaksi vallankumoukselliseen propagandaan nähden.

Vuonna 1905, oli rintama, mutta valitettavasti se oli 8000 virstan päässä. Sillä rintamalla, Mandshuriassa, pohja agitatsioonille oli mainio. Armeijan komentaja kenraali Linjevitshin päiväkirja osoittaa, mitä rintamalla tapahtui, osoittaa, miten kiihtyneet siellä olivat mielet, mutta se kiihtynyt joukko oli 8000 virstan päässä siitä keskuksesta, missä käytiin proletariaatin taistelua. Sitä joukkoa yhdisti tuohon keskukseen 8000 virstan pituinen kapea nauha, Siperian rautatie, joka sitä paitsi hyvin pian joutui päällystön käsiin. Sellaisissa oloissa Kaukaisen Idän hehku ei voinut päästä keskukseen asti. Ne meistä, jotka osallistuivat joulukuun kapinaan v. 1905, niiden on muistettava se osa, jota yksityiset Mandshuriasta tulleet sotilaat näyttelivät barrikaaditaistelussamme. Joukkoa hallitus ei päästänyt, ei tahtonut päästää, ja sillä oli koko teknillinen mahdollisuus olla sitä päästämättä. Tuo mahdottomuus saada yhteys sen armeijan kanssa, joka tappeli, joka oli sodassa ja joka vastusti tuota sotaa, se minun katsoakseni oli yksi tärkeimmistä objektiivisistä syistä, jonka takia meidän ei onnistunut saada puolellemme armeijaa, jonka takia taistelumme armeijasta vuonna 1905 päättyi epäonnistumiseen.

Ne rykmentit, joiden puoleen me käännymme agitatsioonillamme, rykmentit, jotka olivat Pietarissa ja Moskovassa lämpimissä kasarmeissa, jotka eivät nähneet rintamaa, nekin olivat myötämielisiä agitatsioonillemme, mutta ne horjuivat. Horjuivat yksinpä kaartinrykmentitkin. Yksinpä Preobrashenskin rykmentissä oli kesällä v. 1906 lakko ja sen rykmentin hallitsijan komppania piti lähettää Medvedin kylään Novgorodin lääniin ja riisua aseista. Moskovon krenatöörit ja Moskovon jalkaväki oli joulukuussa v. 1905 valtavan suurelta enemmistöltään

meille myötämielistä. Mutta se ei ollut proletariaatin ja talonpoikaiston kiehumapiste, siinä lämpötila nousi juuri ja juuri yli 30—40 asteen, se oli se lämpötila, joka voidaan tavata kaupungin poroporvaristolla. Niin, he olivat myötämielisiä. Jouduin silloin puhumaan sotilaiden kanssa. Kaikki he olivat myötämielisiä, mutta kun kehoitin heitä lähtemään kadulle ja yhtymään työläisiin, vastasivat he stereotyyppisesti: "tulkaa ja ottakaa". Mutta, toverit, tehdas, joka joulukuussa v. 1905 oli otettava, se ei ole paras tehdas, siinä ei ole etumaisin proletariaatti. Jos silloisia sotilaita ainoastaan ottamalla heidän oman arvionsa mukaan, voitiin vetää vallankumouksen puolelle, ja faktillisesti heitä ei onnistunut ottaa, niin tietysti ei voitu nojata armeijaan vallankumouksellisenä voimana. Yleensä se osa talonpoikaistosta, jonka itse tsarismi oli järjestänyt, koonnut yhteen ja aseistanut, tsarismien käsissä pysyikin, ja se minun mielestäni ratkaisikin loppujen lopuksi taistelun kulun. Vuonna 1917 asia oli toisin. Silloin armeija oli puolellamme. Olen jo huomauttanut, miksi me silloin saimme voiton helposti ja verrattain nopeasti.

Siirryn selostukseni yhteenveto-osaan.

Vuonna 1905 me emme siis voittoa saaneet; olisi kerrassaan naurettavaa kerskumista, haudantakaista kerskumista puhua, että vuonna 1905 me voitimme. Mutta siitä huolimatta se käsitys, että meidät silloin murskattiin ja että vallankumous meni tyhjiin — sellainen mielipide, toverit, kuuluu tyyppillisen intelligenttien väikeroimisen luokkaan, eivätkä tosiasiat sitä ollenkaan vahvista. Ennen kaikkea mitä tulee proletariaattiin. Minun nähdäkseni kaksi numeroa valaisee täydellisesti sen puolen asiasta.

Ennen vuotta 1905 proletariaatilla oli kaiken kaikkiaan kolme ammattiliittoa, jota paitsi nekin olivat maanalaisia ja vähälukuisia. Mutta vuoden 1907 keskivaiheilla Venäjän proletariaatilla oli 652 ammattiliittoa. Se, toverit, puhuu sen puolesta, että mahdollisuuden järjestäytyä, joskin sangen ahtaissa puitteissa, oli proletariaatti yhtä kaikki itselleen taistellut sen ajan kuluessa. Edelleen, ensi kertaa niinä vuosina proletariaatti sai julkisen joukkopuolueensa. Nousimmehan maan alta noin pari kymmentä vuodeksi. Maan alle takaisin painua meidän piti vasta kesäkuussa v. 1907. Lokakuusta v. 1905 kesäkuuhun v. 1907 me työskentelimme julkisena joukkopuolueena. Mikä koulu se olikaan, siitä ei tarvitse puhua. Sen ymmärtää jokainen itse. Mutta v:n 1907 kesäkuun jälkeenkään meitä ei onnistuttu ajamaan lopullisesti maan alle. Jäi Duuman fraktsia, jota me käytimme, käytimme yksinpä kaikkein raskaimpanakin aikana, imperialistisen sodan aikana; jäi julkinen sanomalehdistö. Siihen aikaan meillä oli sanomalehdet "Svesda" ja "Pravda". Tietysti nämä sanomalehdet lakkautettiin joka päivä, tietenkin niiden toimittajat istuivat useammin tyrmässä kuin omissa toimituksissaan. Kaikki se on totta. Mutta siitä huolimatta joukkolehdistö, julkinen lehdistö meillä oli, ja sen lehdistön avulla me Pietarista käsin voimme järjestää lakkoliikkeen Harkovissa. Mitään sellaista ei proletariaatti ennen vuotta 1905 voinut ajatellakaan.

Ja vihdoin ei saa unohtaa sitä, että työväenluokka oli jonkun aikaa vallassa. Työläisten Edustajien Neuvostot, jotka syntyivät v. 1905, olivat oikea vallankumouksellinen valta, jota toteltiin. Se oli vuoden 1917 ja sitä seurannei-

den vuosien proletariaatin diktatuurin todellinen alkunäytös. Ja olla jonkun aikaa vallassa, tuntee vaikkapa hetkeksikin itsensä tahdottoman ja voimattoman orjan asemasta vallaksi, joka määrää, jota totellaan, se oli suunnaton oppitunti, eikä proletariaatti ole sitä unohtanut koskaan. Se muisti, että proletariaatin diktatuuri on mahdollinen, on vaan käytävä asioihin tarmolla käsiksi. Ei ole siis ihme, että v. 1917 Työläisten Edustajien Neuvostoja meillä nousikin sellaisella taikamaisella nopeudella, niitä kasvoi aivan sananmukaisesti kuin sienä sateen jälkeen ja ne tulivat hyvin pian todelliseksi vallaksi, jona ne ovat pysyneet tähän asti.

Maaseutu ei taloudellisesti näyttänyt voittaneen mitään liikkeellään v. 1905, ellei oteta huomioon sitä, että väliaikainen tilanomistajien tilojen, maanviljelyskaluston ja maan käyttö antoi silloisten tilastotieteilijäin laskelmien mukaan talonpojille noin 100 miljoonaa ruplaa. Se merkitsee tietysti jotakin. Se oli kuitenkin väliaikainen saavutus. Mutta ei siihen sisälly vuoden 1905 vallankumouksen merkitys talonpoikaistolle, vaan kokonaan toinen. Työväenluokka, ainakin johtavan kerroksensa ominaisuudessa, oli poliittisesti tietoinen jo ennen vuotta 1905, meillä oli tietoinen proletariaatti ennen vallankumoustaikin. Sen kanssa me lähdimme vallankumoukseen, mutta tietoista talonpoikaista ennen vuotta 1905 ei ollut ollenkaan ja te tiedätte mainiosti — sitä ei kannata toistaa — miten uskallettua oli esiintyä yksinpä jo vallankumouksen aikanakin, sen ensi aikoina, talonpoikaisjoukkojen edessä jossain määrin radikaalisilla poliittisilla tunnuslauseilla. Sallikaa väsyttää hiukan huomiotanne muutamilla oteilla poliittisista tahdonilmaisista, poliittisten katsantokantojen esittämisistä, joita talonpoikaisto esitti vielä toisena vallankumousvuotena, kesällä v. 1906, jolloin työskenteli ensimmäinen Valtakunnan Duuma. Siihen aikaan talonpojat kirjoittelivat ahkerasti evästyksiään edustajilleen, ja ne evästykset ovat mitä suurimmassa määrässä mielenkiintoisia.

Otan yhden kaikkein lukutaidottomimmista Samaran läänin Romashkinin kylän evästyksistä, sillä minusta näyttää, että sen lukutaidottomuus on tarpeeksi selvä, että sitä eivät ole laatineet intelligentit, vaikka selvää on, että kaikki ne evästykset, olipa ne laatinut kuka tahansa, talonpojat ovat kuitenkin hyväksyneet.

Se on laadittu 299 isännän kokouksessa ja kuuluu seuraavasti: "1. Maan pitää kuulua meille, ja kuten ihmisen on mahdotonta elää ilman vettä ja ilmaa, niin myöskin meidän on mahdotonta elää ilman maata. 2. Samoin myöskin kaikkien luostarien, kirkkojen ja yksityisomistajien maiden poisottaminen. Viime mainitut on eroitettava maavarastoon koko työtätekevää luokkaa varten. 3. Kaikille poliittisille on annettava täydellinen amnestia. 4. Kuolemanrangaistus on poistettava ja vaihdettava lailliseen oikeuteen. 5. Samoin on poistettava kaikki välilliset verot ja vaihdettava tulo- ja omaisuusveroon. 6. Koko maalaisvirkakunnan on saatava palkansa ei maayhteisöltä vaan valtiolta. 7. Kuntaoikeudet on lakkautettava ja vaihdettava rauhanvälittäjiin. 8. Yleinen

kansanvalistus, lapsiemme on saatava täydellinen pääsy kaikkiin oppilaitoksiin valtion laskuun. 9. Vaadimme täytöntöönpantavaksi kaikki vapaudet, jotka on esitetty lokakuun 17 p. v. 1905 manifestissa. 10. Olemme ulospääsemättömässä asemassa. Emme voi mennä minnekään, ettemme olisi vaarassa joutua vieraalle maalle. Tilanomistajat hyväksenkäyttään oikeudettomuuttamme ja turvattomuuttamme, sortavat meitä kiskoen mahdollittomia hintoja ja voivat aikun vuoksi olla antamatta kokonaan maata rahankaan edestä. Olemme tuomitut nälkäkuolemaan". Seuraa 299 allekirjoitusta ja kylänvanhimman sinetti.

Kuten näette, Gaponin anomuskirjeen taso, jolla tammikuussa v. 1905 olivat Leningradin metallityöläiset, s.o. kaarti, Venäjän työväenluokan valituin osa, se tuli vuonna 1906 Samaran maaseudun tasoksi.

Siis, toverit, v. 1905 vallankumous ei antanut ainoastaan läjän ruumiita ja meren verta tuloksena. Se antoi kaksi seikkaa, joita aikaisemmin ei ollut: järjestyneen työläisen ja tietoisien talonpojan.

Totta kyllä se työväenjärjestö oli vasta järjestön itu ja talonpoikien tietoisuus oli ainoastaan talonpoikaiston ohuen ylimmän kerroksen tietoisuutta, eikä vielä läheskään koko talonpoikaismassan tietoisuutta, mutta se oli jotain uutta, se oli myönteinen plus, lisäys siihen, mitä oli ennen vallankumousta, se oli suunnaton liikkeelle lähtö ja askel eteenpäin. En edes puhu siitä — olen esittänyt sen monta kertaa enkä tahdo toistaa — mikä vaikutus piti sillä ollakaan, että kun kesällä v. 1905 työväen kokouksessa ei saanut huudahtakaan nahkaansa pelkäämättä: "Alas itsevaltius", niin v. 1906 maaseudulla laulettiin: "Tsaari vampyyri imee maasta ytimet", "Tsaari vampyyri juo kansan verta". Olen itse kuullut laulettavan sitä Okajoen varsilla.

Siten vuoden 1905 vallankumous ei ollut ainoastaan Lokakuun kenraaliharjoitus. On aivan oikein se, että se oli sellaisena kenraaliharjoituksena siinä mielessä, että se antoi ne taistelumenetöidit ja otteet, joita ilman emme olisi voineet voittaa Lokakuun vallankumousta. Mutta ei ainoastaan sitä: vuoden 1905 vallankumous oli vissinä asteena Lokakuun vallankumoukseen. Eikä siinä kaikki. Mikäli työväenluokka ja talonpoikaisto nousi silloin lokakuussa puolustamaan kansantalouttamme, puolustamaan Venäjän taloudellista tulevaisuutta, vuoden 1905 vallankumous oli meidän nykyisen sosialistisen rakennustyömme esikuva. Vuodesta 1905 vuoteen 1925 on siinä suhteessa katkeamaton yhteys.

Ja me muistellemme vuonna 1905 kaatuneita tovereitamme ei niin, kuten Ranskan työläiset muistelevat kaatuneita kommunaardeja, ei ainoastaan ihmisinä, jotka antoivat elämänsä työväen asian puolesta ja ansaitsivat siksi hartaan muiston, vaan me muistellemme heitä sukumme esi-isinä, ihmisinä, jotka laskivat ensimmäisen kiven meidän nykyiseen neuvostorakennukseemme.

Osoitetulla tavalla täytetyt kortit esiintyvätkin juuri peruseinehistona tutkittavasta kysymyksestä selostusta tehtäessä.

Teemasta "Vuoden 1905 vallankumous" täytettyjen korttien malli.

<p>Mitä antoi v. 1905 vallankumous?</p>	<p>VALLANKUMOUS V. 1905.</p> <p>M. N. Pokrovski. Vuoden 1905 vallankumouksen edellytykset ja tulokset.</p>
	<p>Vuoden 1905 vallankumous "oli... Lokakuun kenraali-harjoitus siinä mielessä, että se antoi ne taistelutöödit ja otteet, joita ilman me emme olisi voineet voittaa Lokakuun vallankumousta". Työväenluokka Työläisten Edustajien Neuvostojen muodossa oli jonkun aikaa v. 1905 vallassa ja muisti, että proletariaatin diktatuuri on mahdollinen.</p>
<p>Mitä antoi v. 1905 vallankumous?</p>	<p>VALLANKUMOUS V. 1905.</p> <p>V. I. Lenin. Vuoden 1905 vallankumous, pain. v. 1925.</p>
	<p>Vuoden 1905 Venäjän vallankumouksen käytännöllinen merkitys on siinä, että se oli "tulevan eurooppalaisen vallankumouksen proloogina. On eittämätöntä, että tuleva vallankumous voi olla ainoastaan proletaarin vallankumous... sosialistinen sisältönsä nähden... Ainoastaan luokkasuhteessa tietoiset proletaarit voivat esiintyä ja esiintyvät riistettyjen suunnattomana enemmistönä". "Ennen vuotta 1905 ihmiskunta ei tiennyt, miten suuri voi olla proletariaatin voimien jännitys" taistelussa "todella suurten päämäärien puolesta".</p>
<p>Mitä antoi v. 1905 vallankumous?</p>	<p>VALLANKUMOUS V. 1905.</p> <p>V. I. Lenin. Vuoden 1905 vallankumous, pain. v. 1925.</p>
	<p>"Vuoden 1905 vallankumouksen historia, samoin kuin vuoden 1871 Pariisin Kommuunin historiakin antaa eittämättömän opetuksen siitä, että militarismiin... voi voittaa... kansan armeijan yhden osan voittoisa taistelu armeijan toista osaa vastaan; että ainoastaan ankarat taistelut, nimittäin kansalaissodan ankarat taistelut voivat vapauttaa ihmiskunnan kapitaalilikestä. Tehtävä on siinä, että säilytetään jännittyneenä proletariaatin vallankumouksellinen tietoisuus ja... konkreettisesti valmistetaan sen parhaita aineksia siihen, että ne mitä syvimmän käynnin tapahtuessa kansassa nousisivat vallankumousarmeijan johtoon".</p>

	VALLANKUMOUS V. 1905.
Mitä antoi v. 1905 vallankumous?	M. N. P o k r o v s k i. Vuoden 1905 vallankumouksen edellytykset ja tulokset.
	Vuoden 1905 vallankumouksen tuloksena Venäjän proletariaatti taisteli itselleen mahdollisuuden järjestyä, joskin ahtaissa puitteissa. Ennen vuotta 1905 proletariaatilla oli kaiken kaikkiaan 3 ammattiliittoa ja nekin maanalaisia, mutta vuoden 1907 keskivaiheilla oli 652 ammattiliittoa.

	VALLANKUMOUS V. 1905.
Mitä antoi v. 1905 vallankumous?	M. N. P o k r o v s k i. Vuoden 1905 vallankumouksen edellytykset ja tulokset.
	Ensi kertaa niinä vuosina proletariaatti sai julkisen joukkopuolueensa (lokakuusta v. 1905 kesäkuuhun v. 1907) ja vapaan sanomalehdistön (kats. V. I. Leninin kirjoitusta siv. 70). Vieläpä jälkeen kesäkuun v. 1907 hallituksen ei onnistunut ajaa bolsheviikkejä maan alle: oli Duuman fraksia, olivat sanomalehdet "Svesda" ja "Pravda", vaikkapa ne usein lakkautettiinkin. "Sen sanomalehdistön avulla me Pietarista käsin voimme järjestää lakkoliikkeen Harkovissa".

	VALLANKUMOUS V. 1905.
Mitä antoi v. 1905 vallankumous?	M. N. P o k r o v s k i. Vuoden 1905 vallankumouksen edellytykset ja tulokset.
	Vuoden 1905 vallankumouksen tuloksena talonpoika tuli tietoiseksi. Sen osoittivat talonpoikaislevottomuudet ja ensimmäisen Valtakunnan Duuman edustajille annetut evästykset (kts. talonpoikaiskapinoiden johdosta V. I. Leninin kirjoitusta siv. 71).

Kaikkeen siihen, mitä korttisysteemistä on sanottu, on vielä lisättävä, että sitä systeemiä on tarkoituksenmukaista käyttää ainoastaan silloin, kun käsitellään jotain kysymystä syvällisesti. Se on erittäin tarpeen alkavalle tieteellisen työn tekijälle, lehtorille j.n.e., mutta opiskelutyössä se systeemi on liian raskas, ottaa paljon aikaa ja vaatii vastaavia välineitä (laatikoita tahi asiakirjakansia, otteita varten ja paikan niiden säilyttämistä

varten). Korttisynteesin asemasta voi käyttää menestyksellä o m i i n kirjoihin tehtyjä viivauksia ja o h j e j ä s e n n y k s e n tekemistä luetusta.

Ohjejäsenitys laaditaan siten, että siihen otetaan osia ja että se kombinoidaan (yhdistellään) kaikkien luettujen kirjoitusten tahi lukujen jäsenyksistä. Se laaditaan seuraavalla tavalla: Kirjasta, jossa on kaikkein eniten kyseenalaista teemaa valaisevia tarpeellisia tietoja, kirjoitetaan niiden kysymysten luettelo, joita aiotaan valaista. Tätä jäsenystä täytetään muista lähteistä otetuilla kohdilla, jotka järjestetään oman ajatuskulun mukaan. Sen tuloksena ei saada jonkin kirjoituksen tahi luvun jäsenystä, vaan o m a n konseptin tahi selostuksen jäsenitys siitä teemasta.

Otetaan seuraava esimerkki. Vuoden 1905 vallankumouksesta V. I. Leninin pitämästä selostuksesta otetaan konseptin jäsenyksen muutamia kohtia talonpoikaisliikkeestä. M. N. Pokrovskin samasta teemasta pitämästä selostuksesta (kts. edellä) otetaan jäsenyksen vielä seuraavat kohdat: 1) numerotiedot, jotka luonnehtivat talonpoikaiston köyhtymistä ennen vuotta 1905; 2) talonpoikien asiakirjoja, jotka kuvastavat talonpoikaiston vallankumouksellisuuden astetta sinä aikana. On selvää, että nämä M. N. Pokrovskin selostuksesta otetut lisäkohdat pannaan jäsenyksessä siihen paikkaan, jossa ne vastaavat konseptin tahi selostuksen ajatusten kulkua.

XV

Vastakkaisten lähteiden käyttäminen.

Jos tutkittavien lähdekirjojen ainehistot syventävät tahi täydentävät toisiaan tahi antavat ainoastaan yksityiskohtaisia tietoja, niin koko työn vaikeus on ainoastaan siinä, että osataan valita ja sitten yhdistää aineisto ja laatia siitä täsmälliset, suppeat ja samalla selvät sanonnat, sekä lisätä niihin mahdollisimman vakuuttavat esimerkit ja numerotiedot.

Paljon vaikeampaa ja monimutkaisempaa on käyttää jonkin kysymyksen tutkimisessa sellaisia aineistoja, jotka puhuvat toisiaan vastaan (joko kokonaan tahi osittain).

Toisiaan vastaan puhuvia lähdekirjoja käytettäessä huomioon otetaan ennen kaikkea niiden kunkin luotettavuus ja auktoriteettisuus. Jos esimerkiksi on eroavaisuutta Leninin

(”Kapitalismin kehitys Venäjällä”) ja Tugan-Baranovskin (”Venäläinen tehdas”) välillä, niin on selvää, että johtopäätöksiensä pohjaksi lukija ottaa Leninin eikä Tugan-Baranovskin esittämät tosiasiat ja mielipiteet.

Mutta useasti itsenäisessä työssä ei saa nojata kiistämättömään auktoriteettiin; jostain syystä asianomainen kysymys ei ollut kiinnostanut tunnustettua tutkijaa. Silloin on ennen kaikkea otettava selville mielipiteiden eroamisen olemus: eroavatko kirjoittajat yksityisten tosiasia- arvioinnissa vaiko tapahtuman arvioimisessa kokonaisuudessaan, tahti tekevätkö samoista tosiasioista ja numeroista erilaisia johtopäätöksiä.

Jos käytettävissä lähdekirjoissa on toisiaan vastaan puhuvia tosiasioita, päivämääriä ja numeroita, niin on pyrittävä tarkistamaan ne muiden lähteiden mukaan: tietosanakirjasta, tilastotiedoista j.n.e.

Jos on erillaisuutta jonkin historiallisen asiakirjan tulkitsemisessä, niin on pyrittävä löytämään ja lukemaan itse asiakirja. Sitä arvioitaessa on otettava selville, missä määrin luotettava, totuudenmukainen asiakirja on. Siten M. N. Pokrovskin selostuksessa v:n 1905 vallankumouksesta esittäessään Samaran Läänin Romashkinin kylän talonpoikien evästyksen, selvittää, miksi hän otti juuri sen evästyksen: ”Otan tahallani yhden kaikkein lukutaidottomimmista evästyksistä... sillä minusta näyttää, että sen lukutaidottomuus on tarpeeksi selvä, että sitä eivät ole laatineet intelligentit”. Siten siis sen merkin mukaan M. N. Pokrovski pitää sitä evästystä talonpoikien todellisten vaatimusten ja mielialojen ilmaisuna.

Tärkeä on myöskin asiakirjan laatu: onko se virallinen päätös, pikakirjoitus-muistiinpano, yksityinen kirje tahti lehteen lähetetty kirjoitus. Välttämätöntä on myöskin ottaa huomioon, millaisessa tilanteessa se on syntynyt. On tapauksia, jolloin kirjoittajat hetken vaatimuksista lähtien pyrkivät kauniiden, valheellisten fraasien taakse peittämään itse asian, voidakseen pettää lukijoita. Siten menettelivät esim Saksan sosialidemokraatit julistuksessaan 4 p:ltä elokuuta v. 1914, jolloin he perustelivat sitä, miksi he katsoivat tarpeelliseksi äänestää sotamäärärahojen puolesta.

Toisiaan vastaan puhuvien ainehistojen ei tarvitse aina olla asiakirjoja, vaan kirjoituksia, jotka perustuvat joihinkin asiakirjoihin tahti paikkoihin. Jos samoista ainehistoista tehdyissä johtopäätöksissä on eroavaisuutta, niin on harkittava, missä määrin kummankin kirjoittajan johtopäätökset johtuvat loogillisesti käytetystä ainehistosta ja niistä todistuk-

sista, joita kumpikin kirjoittaja on esittänyt oman katsantokantansa tueksi ja toisen kumoamiseksi.

Loppujen lopuksi siinä saadaan selville eroavaisuuden syyt, erimielisyyden lähteet. Eroavaisuuden perussyynä on useimmin se, että kirjoittajilla on eri luokka-asema, että he ovat eri yhteiskunnallisten etujen ilmaisijoita. Siten mainittua Saksan sosialidemokraattien julistusta verrattaessa K. Liebknechtin ilmoitukseen, joka paljastaa tuon julistuksen, näemme, että K. Liebknecht ilmaisee vallankumouksellisen proletariaatin ideologian, mutta sosialidemokraattien julistus pikkuporvarillisen sovittelijahuipun ideologian.

Historiallinen asiakirja on paras väline sen aikakauden tuntemiseen, jota asiakirja koskee; sitä tutkittaessa tullaan tuntemaan välittömästi sen luonut aikakausi. Voidakseen kuitenkin historiallisen asiakirjan käsittää ja saada siitä selvän on välttämätöntä olla olemassa vissi tieto aikakaudesta, niistä historiallisista oloista, jotka ovat aiheuttaneet asiakirjan ilmestymisen.

Historiallista asiakirjaa tutkittaessa on käännettävä huomiota ei ainoastaan sen sisältöön, vaan myöskin sen tyyliin. Jos sisältö paljastaa asiakirjan laatijan ideologian, niin tyylin analyysi paljastaa heidän psykologiansa. Siten Työläisten Edustajien Neuvostossa 2 p:nä maaliskuuta v. 1917 Kerenskin puheen analyysin tyyli, jossa puheessa hän pyytää Neuvostoa vahvistamaan hänen menemisensä väliaikaiseen hallitukseen osoittaa hänen taipumuksensa yliarvioimaan henkilön osuuden ("minä" sanan ylenmääräinen käyttäminen), halun käyttää kauniita, loistavia fraaseja, ylenmääräisen tunteellisuuden. Kaikki ne ovat luonteenomaisia piirteitä pikkuporvaristolle, jonka edustaja Kerenski oli.

Asiakirjain käyttö on tärkeä siinä suhteessa, että lukija tottuu löytämään loistavien fraasien takaa asian oikean ytimen. Yhteiskunnallisessa työssään puolueytöntekijä joutuu usein käsittelemään sellaisia tosiasioita ja asiakirjoja. Hänen on osattava ne joko paljastaa tahi selvittää. Sellaisten asiakirjojen analyysi esimerkiksi, kuten "väliaikaisen hallituksen julistus", "Työläisten ja Sotilaiden Edustajien Pietarin Neuvoston manifesti kaikille maailman kansoille" ja "V.S.D.T.P:n KK:n Julistus kaikkien sotaikäyvien maiden sotilaille sodasta" paljastaa heti niiden laatijain todellisen luokkaluonteen, kun vaan verrataan, mitä he ovat sanoneet sodan johdosta.

Yllämainitunlaisten toisiaan vastaan puhuvien asiakirjojen käyttö on teknillisesti tarkoituksenmukaista järjestää seura-

vasti: paperiarkki jaetaan kolmeen sarakkeeseen; ensimmäiseen kirjoitetaan sen kirjoittajan mielipide, jota ei voida hyväksyä; toiseen sen kirjoittajan mielipide, jonka kanssa ollaan yhtä mieltä; kolmanteen oman katsantokannan perustelu.

Kumottavat ja hyväksytyt mielipiteet on paras esittää joko sitaatteina tai teeseinä ja omat todistetut toisten mielipiteiden puolesta ja toisten kumoamiseksi joko teeseinä tai konseptina.

Mallia varten otetaan Saksan sosialidemokraattien 4 p:nä elokuuta v. 1914 antama julistus ja K. Liebknechtin ilmoitus.

Kumottava mielipide.	Hyväksyttävä mielipide	Oman katsantokannan perustelu ja selvitys.
<p>1. "Meidän ei pidä nyt äänestää sodan puolesta tahi sitä vastaan, vaan ratkaista kysymys varojen myöntämisestä, joita tarvitaan maan puolustukseen.</p> <p>2. "Meidän kansamme ja sen vapautta tulevaisuutta varten on pantu kortille hyvin paljon siinä tapauksessa, jos Venäjän despotismi voittaa... On välttämätöntä ehkäistä se vaara ja turvata oman isänmaamme kulttuuri ja riippumattomuus. Me tunnustamme toimivamme solidaarisesti Internationaalien kanssa, joka on aina tunnustanut kunkin kansan oikeuden kansalliseen itsenäisyyteen ja itsensä puolustamiseen"...</p>	<p>a) "Nykyinen sota ei ole Saksalle puolustussota. Tämä sota on imperialistinen..., joka on synnytetty sitä varten, että kapitalismi saisi hallita maailman markkinoita".</p> <p>b) "Samalla tämä sota on bonapartinen yritys, jonka tarkoituksena on heikentää ja hävittää työväenliike".</p> <p>2. "Saksan tunnuskause "tsarismia vastaan" on yritys, samanlainen kuin nykyiset Englannin vaalitunnukset "militarismia vastaan", herättää mitä jalomielisin pyrkimys, vallankumoukselliset traditiot ja kansan ihanteet vihan kiihdyttämiseksi toista kansaa vastaan. Saksa on tsarimin ystävä... eikä voi näytellä kansojen vapauttajan osaa. Venäjän ja Saksan kansan vapautuksen pitää olla itsensä niiden kansojen tehtävä".</p>	<p>1. Tämä sota niin Saksan kuin muidenkin kapitalististen maiden taholta on todella imperialistinen.</p> <p>Se johtaa työläisten kansainvälisen solidarisuuden heikentymiseen hajoittamalla ja tuhoamalla niitä.</p> <p>2. Tunnuskauseen "tsarismia vastaan" tehtävänä on naamioida sodan todellinen luonne, samoin kuin tunnuskauseella solidarisuudesta Internationaalien kanssa.</p>

J o h t o p ä ä t ö s. Sosialidemokraatit porvariston kanssa tehdyn sopimuksen puolustajina asettavat ensi tilalle porvarillisen isänmaan puolustamisen, mutta K. Liebknecht vallankumouksellisena marxilaisena — proletariaatin kansainvälisen liikkeen edut.

Jotta tässä esitettyyn työmuotoon saataisiin tottumusta, suorittakaa seuraavien asiakirjojen analyysi.

Erimielisyydet Ranskan sosialistien Jauresin ja Hedingin välillä.

Erimielisyydet aiheutti ensiksi sosialistien yhden ryhmän osallistuminen. Jaures etupäässä, liberaalisen porvariston taisteluun Ranskan pääesikunnan kapteenin Dreyfusin vapauttamisen puolesta, joka oli tuomittu syyttömästi muka vakoilusta Saksan hyväksi, ja pääasiassa erimielisyydet aiheutti sosialisti Millerandin astuminen 1899 porvarilliseen ministeristöön.

Jaures'in puhe.

... Milloin erimielisyytemme heräsivät?

On puhuttu, toistan sen, että erimielisyytemme ovat alkaneet siitä hetkestä, jolloin sosialisti astui porvarilliseen hallitukseen. Todellisuudessa sen sijaan, kuten sen heti todistan, se seikka ainoastaan kärjisti, korosti jyrkästi jo olevia taistelunmetodeja koskevia erimielisyyksiä, mutta ei niitä synnyttänyt.

Erimielisyydet olivat jo olemassa, ne ilmenivät jo Dreyfusin jutussa.

Todellakin. Te muistatte, että sinä aikana, jolloin monet tovereistaimme, minä muiden muassa, oli vedetty siihen kamppailuun, päättäen viedä se loppuun asti, heinäkuussa v. 1898 ilmestyi Ranskan työväenpuolueeseen kuuluvien tovereidemme Kansallisen Neuvoston manifesti, joka muistutti proletariaatille siitä, ettei pidä mennä siinä kamppailussa liian kauaksi ja menettää voimiaan luokkataistelun vahingoksi. Myöhemmin toinen manifesti, joka julkaistiin seuraavana päivänä Millerandin ministeristöön astumisen jälkeen, ilmoittaa, että sosialistin velvollisuus oli ei ainoastaan pidättäytyä kaikesta osallistumisesta siihen puolueettomaan yksityisasiiaan, vaan päinvastoin pyrkiä korjaamaan ja lopuksi hävittämään kaikki sosialististen puolueiden suoranaista tehtävistä poikkeamiset. Se oli sen taktiikan uutena tuomitsemisena, jota monet tovereistamme noudattivat Dreyfusin jutussa...

Kannattaa ministeriä porvarillisessa yhteiskunnassa, vaikkapa sosialistiministeriä, jos sellainen on olemassa, ei merkitse sitä, että oltaisiin niin naiveja, että odotettaisiin sitä ministeriltä, tahi miltä porvarilliselta ministeriltä tahansa, täysin oikeamielistä suhtautumista ja osallistumista proletariaatin etujen ajamiseen.

Tiedän erittäin hyvin, että kapitalistinen yhteiskunta on vääryyden valtio ja ettemme pääse pois siitä valtakunnasta ennen kapitalismin valtakunnasta pois pääsyä.

Mutta me tiedämme myöskin sen, että porvarillisessa yhteiskunnassa on vihollistemme keskuudessa toisia, jotka ovat julmempia, jotka vihaavat meitä enemmän; ja toisia; jotka vihaavat meitä vähemmän, ja kun me kannatamme porvarillista ministeristöä, niin sitä ei tehdä itsensä ministeristön vuoksi, vaan ainoastaan toisen, pahemman vastapainoksi, joka tahtoo saada sen paikan ainoastaan sitä varten, että voisi tehdä meille pahaa. Sen vuoksi minä katson mitä suurimmaksi vääryudeksi moitteet, jotka on suunnattu minua vastaan niiden henkilöiden synn, virheen tahi rikosten vuoksi, joita minä kannatan yksistään siinä tarkoituksessa, että siten estän vieläkin suurempien rikosten tekemistä...

J. Hedingin puhe.

Jaures sanoi: se kamppailu, jota kävi vissi joukko sosialisteja Dreyfusin puolesta, avasi porvarillisessa yhteiskunnassa sosialistisen yhteistyön aikakauden. Aivan oikein, kansalainen Jaures, mutta kaiken muun ohella siinä onkin jo kylliksi, että voidaan mitä päättävimmän tuomita juuri se sosialistin yhteistyö porvarillisessa hallituksessa, jonka te astatte ansioiksenne. Voidakseen saada mahdollisuuden esittää meille voittona sellainen sosialistin osallistuminen hallitukseen, piti poistaa proletariaatin puolue sen luokkapohjalta, ja kuitenkin sosialistisella ministerillä porvarillisessa hallituksessa ei ainoastaan ole olemassa mahdollisuutta viedä läpi lakeja, vaan päinvastoin hän on tuomittu osallistumaan siihen ministeristöön, aivan kuin sotavanki tahti panttivanki. Valte Rousseun, tuon mainion taktiikon puristamana porvarillisen oppositiosionin riviin, se sosialisti näytteli hänen käsissään kilven osaa, jolla hän suojeli itseään sosialistisen oppositiosionin iskuilta — ja kaikki se sitä varten, että voidaan estää proletariaatti esiintymästä ei ainoastaan Valte Rousseaut vaan myöskin Gallifaidia vastaan, sillä edellisen ja jälkimäisen välille joutui Millerand.

Te puhutte, te vakuutate, kansalainen Jaures, että te olitte oikeassa, osallistuessanne Dreyfusin kamppailuun siksi, että se johti Millerandin osallistumisen Valte Rousseau — Gallifaidin ministeristöön. Mutta minä sanon, että se seikka on juuri aiheena tuomita mitä päättävimmän koko teidän kamppailunne. Ei tarvita muuta, kuin että sosialistinen puolue yhden kerran, vaikkapa osittainkin, poistuu luokkakatsantokannalta, ei tarvita muuta kuin sitoa ensimmäinen yhteys porvariston jonkin osan kanssa, kun sitten on vaara liukua sitä kaltevaa pintaa myöten aina alemmaksi ja alemmaksi pohjaan asti.

Puolue yhdistyi vihollisluokan kanssa puolustaakseen oikeaa asiaa, korjatakseen yhtä ihmistä kohtaan tehdyn pahan, ja nyt me näemme, että se luokka veti puolueen yhteistyöhön hallituksen kanssa.

Luokkien taistelu, joka siten päättyy luokkien yhteistyöhön, tuo uusi yhteistyömuoto, joka yhdistää samaan hallitukseen miehen, jonka sosialistina on pyrittävä kukistamaan kapitalistinen järjestelmä, henkilöiden kanssa, joiden ainoana päämääränä on säilyttää tuo yhteiskuntajärjestys, tuo yhteistyö esitetään meille proletariaatin voittona, sosialismin saavutuksena. Vississä määrässä se niin onkin. Lafargue oli täysin oikeassa sanoessaan, että porvaristo juuri siksi, kun sosialismi tuli voimaksi ja porvaristolle uhkasi, alkoi ajatella sitä, että on tunkeuduttava järjestyneen proletariaatin riveihin, jaettava se osiin ja hävitettävä. Mutta sillä tavalla se ei ole enää yhteiskunnallisten voimien puolelleen taistelevien porvariston yhteiskunnallisten voimien taholta...

Toverit, päivä, jolloin sosialistinen puolue, jolloin järjestyneet proletariaatti alkaa luokkataistelulla ymmärtää poliittisen vallan jakamista kapitalistiluokan kanssa, se päivä tulee sosialismin viimeiseksi päiväksi. Silloin ei tule olemaan enää proletariaattia, joka kykenee kulkemaan vapautusta kohti, silloin työläiset... tulevat ainoastaan luokaksi, puolueeksi, jonka toiset puolueet ovat kesyttäneet ja jota ne taluttavat jalestään antamatta sille mitään tulevaisuudessa.

Tehtävä 1. Määritellä peruskysymys, josta on kiista. 2) Mitä siitä sanoo Jaures? 3) Esittää lyhyesti J. Hedingin katsantokanta siitä kysymyksestä. 4) Mitä virtauksia sosialismista esittää kumpikin katsantokanta. Mikä niistä on oikea ja minkä vuoksi?

XVI.

Luetun omaksuminen.

"Kirja on ihmisten keskinäisen yhteyden, työn ja taistelun mahtava ase. Se aseistaa ihmisen ihmiskunnan kokemuksilla, laajentaa hänen näköpiirinsä ja antaa hänelle tiedot, joiden avulla hän voi saattaa luonnonvoimat palvelemaan itseään".

Krupskaja.

Omaksumisella ei suinkaan saa ymmärtää tietojen, tosiasioiden ja ajatusten yksinkertaista mekaanista muistamista. Muisti on hyvin epätäydellinen: ei unohdu elämän kuluessa ainoastaan tarpeeton (se on hyvä!), vaan myöskin tarpeellinen ja tärkeä (se on jo paha!). Tietenkin on määrätty minimi tietoja otettava kirjoista, yhdistettävä elämän kokemukseen ja siten tehtävä omakseen ("omaksuttava").

On kuitenkin muistettava, ettei kysymys sisälly suinkaan siihen, että haalitaan mahdollisimman paljon tietoja kaikilta aloilta ja muutetaan kulkevaksi tietosanakirjaksi. Olevat tiedot on vähitellen syvennettävä ja yhdistettävä uudet tiedot entisiin, voidakseen käyttää niitä käytännöllisessä työssä. Se on kirjan käytön tarkoitus. Uusien tietojen hyväksikäyttäminen käytännöllisessä työssä on juuri parhain tapa niiden omaksumiseksi. Se, joka useasti käyttää joitakin numeroita ja tosiasioita selostuksissaan tai puheissaan ja varsinkin siirtäessään hankkimiaan tietoja toisille (esim. ohjatessaan jotain piiriä), se omaksuu ne tosiasiat ja numerot luonnollista tietä, helposti ja huomaamatta. Uusien tietojen ulkoa oppiminen ei siis ole tarkoituksenmukaista.

Opiskelutarkoituksissa voidaan kuitenkin suositella muutamia keinoja, jotka auttavat ajatuksellista omaksumista:

a) Luetun perusajatusten toistaminen omin sanoin esim. toverille, joka tutkii samaa kysymystä ja voi siksi arvioida, onko asia käsitetty oikein ja miten selvästi se on esitetty; b) otteiden teko lauseista, jotka suppeasti ja selvästi esittävät pääasian luetusta; c) omien kysymysten laatiminen luetusta; d) konseptin tai teesien laatiminen lue-

tusta; e) kirjan herättäminen tahi lukemisen yhteydessä syntyneiden omien ajatusten muistiinkirjoittaminen.

Kirjaa vakavasti tutkittaessa ei riitä se, että kirja luetaan yhteen kertaan. Tutkittava aineisto on luettava uudestaan, mutta ei samana päivänä, vaan parin kolmen päivän kuluttua. Siihen mennessä ensi vaikutelmat tasaantuvat ja toiseen kertaan saatu vaikutelma syventää ja lujittaa ensimmäistä. Satojen vuosien kokemus on tarkistanut ja vahvistaa vanhan kouluissa käytetyn sananlaskun:

”Toistaminen on oppimisen äiti”.

Tiedämme, että omaksumisen ydin on siinä, että luetun perussisältö eroitetaan erilleen ja yhdistetään aikaisemmin saatujen tietojen kanssa. Pysähdymme juuri sellaisen yhdistämisen tapoihin.

Ennen kaikkea metoodikot suosittelivat sitä, että kun lukeminen kerrataan, on muistuteltava mieleen se, mitä oli luettu — tarkastaen sitä varten tehdyt otteet ja muistiinpanot ja silmäillen nopeasti itse tekstin. Professori Whipple opiskelevia varten kirjoittamassaan kirjasessa ”Miten on opiskeltava” perustelee neuvoaan seuraavasti: ”a) jos on saatu selville uuden yhteys vanhan kanssa, niin uuden työn sisältö tulee helpommaksi ja työ alkaa helposti; b) tehdyn työn tarkastus keskittää ja valmistaa voimia uutta työtä varten; c) tarkastus auttaa omaksumaan paremmin niin vanhan kuin uudenkin ja syventää kummankin ymmärtämistä; d) tarkastetulla ainehistolla on paljon yhtymäkohtia uuden aineiston kanssa. Niitä yhtymäkohtia voidaan pitää koukkuina, joihin uusi ripustetaan. Toisin sanoen kertaaminen yhdistää uuden vanhaan ja se on kaiken opiskelun perusehto”.

Omaksumisen helpoittamiseksi on hyödyllistä saada selville, minkä tyyppinen muisti kullakin opiskelijalla on. On tunnettua, että eri ihmiset eivät yhtä helposti kykene säilyttämään muistissaan eri ilmiöitä: toiset muistavat erittäin hyvin tuttujen ihmisten kasvopiirteet, mutta unohtavat näiden nimen; toisten mieleen jää helposti jokin sävel, mutta heidän on hyvin vaikea muistaa, missä paikassa mikin esine on jossain kuvassa. Tämä antaa perusteen puhua eri muistityypeistä, jotka eri ihmisillä ovat kehittyneet eri tavalla. Henkilöitä, joilla olisi yhtä hyvä muisti kaikessa suhteessa, jotka muistavat helposti ja pysyvästi nimet ja numerot, ajatusten sisällön ja niitä esittävät sanat, tavataan harvoin. Useimmissa tapauksissa muisti on yksipuolinen. Työn ratsionalisoimiseksi on välttämätöntä, että

kukin ottaa selville, minkälainen muisti hänellä on. Se helpoittaa suuresti omaksumista. Muistia on neljää tyyppiä: näkömuisti, kuulomuisti, liikemuisti ja sekamuisti. Miten voidaan saada selville, minkälainen muisti kenelläkin on?

Näkömuisti.

Jos kirjaa käyttäessänne huomaatte, että luetun omaksuminen käy paremmin, kun luette "itseksenne"; jos jotain ajatusta tai numeroa luetusta muistellesanne teidän on muistuteltava mieleen, millä paikalla sivua ja minkälaisilla kirjaimilla se oli painettu; jos silmät suljettuanne voitte helposti kuvailla mielessänne jonkin paikan kartalla; jos tuntemattomassa huoneessa käytyänne muistatte heti siinä olleet esineet ja koko sisustuksen — niin voitte olla varma, että teillä on parhaiten kehittynyt näkömuisti. Erittäin selviä esimerkkejä tällaisen näkömuistin omaajista ovat sellaiset shakinpelaajat, jotka toisesta huoneesta käsin pelaavat yhtäikaa useiden vastapelaajien kanssa, jonka vuoksi heidän on muistettava samanaikaisesti monta shakkilautaa.

Näkömuistilla varustettu ihminen muistaa erittäin hyvin sen, minkä hän näkee (kirjan kuvat, kuvataulut, diagrammit), minkä itse lukee ja alleviivaa. Professori Netshajevin kokeet ovat osoittaneet, että 85—87 %:lla ihmisistä on näkömuistin ainekset.

Kuulomuisti.

Jos helposti muistatte sen, minkä kuulette (luennon, selostuksen, ohjaajan selvitykset), eikä sitä, minkä itseksenne luette; jos muistiin jää paremmin se, minkä olette lukeneet ääneen — niin voitte päätellä että teillä on kuulomuisti.

Kuulomuistilla varustetun ihmisen on kuultava enemmän luennoita tai toisten henkilöiden ääneenlukua. Samoin on myöskin henkilön itsensä luettava ääneen ehdottoman hiljaisuuden vallitessa. Kuulomuisti on vähän levinnyt.

Liikemuisti.

Jos teidän on helpompi muistaa, kun olette muistettavan muistiinkirjoittaneet tai lausuneet (s.o. tehneet liikkeen kädellä tai äänielimellä), niin kaikesta päättäen teillä on liikemuisti.

Sellaisella muistilla varustetut ihmiset muistavat helpommin, kun he tekevät jotain liikkeitä: kirjoittavat, piirustavat lukevat ääneen, kävelevät lukiessaan.

Tämä muisti on verrattain laajasti levinnyt.

Sekamuisti.

Useimmilla ihmisillä on kuitenkin n.s. sekamuisti, s.o. heillä on olemassa aineksia kaikista kolmesta muistityypistä. Siinä tapauksessa on käytettävä enemmän tahi vähemmän tasan kaikkia opiskelutapoja: itsekseen lukua, muistiinkirjoittamista, luen-tojen ja keskustelujen kuulemista ja luetun toistamista omin sanoin.

Tähän lisäämme vielä muutamia neuvoja siitä, miten omaksumista voidaan helpottaa ja syventää.

1. Paina mieleen vähän kerrassaan, mutta sitä useammin.
2. Opiskele vaikeampaa ainetta pään ollessa raikkaana ja helpompaa ainetta väsyttyäsi.
3. Pysyvästi muistiin painamista ei saavuteta sillä, että sama asia luetaan samana päivänä monta kertaa. Paremmin muistiin painaminen tapahtuu siten, että kertaaminen tapahtuu pitemmän väliajan, muutamien päivien kuluttua.
4. Muutamat ensimmäiset toistamiset voivat useasti näyttää tuloksettomilta, mutta kun valmistelutyöt on tehty, pohja valmis, niin seuraavat toistamiset tulevat hyvin hedelmällisiksi, jonka itse toistaja helposti tuntee.
5. Helpommin muistiin jää se, joka lukijaa kiinnostaa tahi hämmästyttää. Jotain opiskellessasi ota siis etukäteen selville, mikä merkitys opiskelullasi on käytännölliselle työllesi. Se herättää mielenkiinnon luettavaan ja siten helpottaa omaksumista.

Erittäin hyödyllistä on väittelyn järjestäminen (jos käsittely tapahtuu piirissä) tutkittavasta kysymyksestä. Järjestyssä (mutta ei järjestämättömässä) kiistassa käsittämätön kohta tulee selvemmäksi, muisti jännittyy ja arvioimisen ja yhdistämisen kyky saa tilaisuuden harjoitella. Lopuksi on vielä huomautettava, ettei tule pyrkiä muistamaan kaikkea. Jos ihminen pitäisi koko ajan mielessään kaikki ne vaikutelmat, mitä hän on elämänsä varrella saanut, niin hänen päähänsä muodostuisi sellainen suunnaton varasto vaikutelmia ja tosiasioita että hän hukkuisi niiden sekamelskaan.

Vaikkapa emme voikaan valita elämän vaikutelmista tahdomme mukaan, niin me kuitenkin tietoisesti, tahdon voimalla poistamme mielestä kaiken tarpeettoman, vähäarvoisen ja pyrimme keskittymään niihin tosiasioihin ja ajatuksiin, jotka meitä kiinnostavat.

Sen vuoksi työskennellessämme jollakin alalla meidän on ennen kaikkea keskityttävä kaikkein tärkeimpään. Esim. leninismiä tutkittaessa on keskityttävä sellaisiin perusteoksiin kuin "Valtio ja vallankumous", "Kykenevätkö bolsheviikit pitämään valtiovallan käsissään", "Neuvostovallan nykyiset päiväntehtävät", "Proletaarinen vallankumous ja renegaatti Kautsky", "Vasemmistolaisuus lastentautina", broshyyri elintarveverosta, kirjoitukset Työläis-Talonpoikais-Tarkastuksesta ja osuustoiminnasta, puhe nuorisoliitosta... Se on ensimmäinen ja perusrengas, johon tartuttua voidaan "pitää käsissä koko ketju". Siitä johtuu sekin neuvo, jonka antavat leninismiä koskevien teosten kirjoittajat: "Ei pidä pyrkiä lukemaan kaikkia kahtakymmentä kirjaa läpi, vaan luettava tärkein, vieläpä vähänkin, mutta se on omaksuttava hyvin" (Kersnev: "Miten Leniniä on luettava").

Jos työtä tehdään tasaisesti, jos huomio on keskitetty tärkeimpään, jos muisti työskentelee tarkoituspärisesti ja säännöstellysti, niin menestys työssä on taattu.

Jos sen sijaan henkistä työtä tehdään välinpitämättömästi, jos tuntemattomia ajatuksia ei lueta loppuun asti, tahi jos niitä väaristellään, jos tapahtumien vuosiluvut ja kirjojen nimet sotkeutuvat, niin on selvää, ettei sellaisesta työstä ole mitään hyötyä. Omaksuminen tulee yhtä sekaista ja arvotonta.

Että tässä esitetty on oikein, sen vahvistaa se metodi, mitä N. K. Krupskaja sanoo V. I. Leninin työskennellessään käyttäneen. Krupskaja kirjoittaa:

"Ryhtyipä Vladimir Iljitsh mihin työhön tahansa, hän teki sen aina erittäin huolellisesti. Hän teki suuren joukon valmistettavaa työtä. Ja mitä suuremman merkityksen hän pani jollekin työlle, sitä enemmän hän syventyi kaikkiin pikkuseikkoihin..."

Hän teki paljon työtä semstvolaitoksen tilastotietojen suhteen, niiden käsittelemisessä. Hänen viikkoissaan oli paljon huolellisesti muistiin kirjoitettuja taulukoita. Kun kysymys koski sellaisia numeroita, joilla oli suuri merkitys, jotka olivat hyvin tärkeitä, niin hän tarkisti yksinpä painettujen taulukoiden yhteenedot. Jokaisen tosiasian, jokaisen numeron huolellinen tarkistaminen olivat luonteenomaisia piirteitä Iljitshillä. Johtopäätöksensä hän rakensi tosiasioille.

Tuo pyrkimys, hankkia jokaiselle johtopäätökselle tosiasioihin paljastuva perusta, esiintyy selvästi hänen aikaisemmissa propagandabros-

hyyreissään: "Sakoista", "Lakoista", "Uusi tehdaslaki". Hän ei pakoita työläistä uskomaan mitään ilman perusteluja, vaan hän todistaa sanomansa tosiasioilla. Monista näyttivät broshyyrit pitkäveteisiltä. Sen sijaan työläisistä ne näyttivät erittäin vakuuttavilta. Leninin perusteoksessa, "Kapitalismi Venäjällä", jonka hän kirjoitti vankilassa, on suunnaton määrä faktillista aineistoa. Lenin, jonka elämässä Marxin "Pää-oma" näytteli suunnatonta osaa, muisti, miten valtavalla faktillisen aineiston määrällä Marx perusteli johtopäätöksensä.

Lenin ei luottanut muistiinsa, vaikka muisti hänellä oli erinomainen. Hän ei milloinkaan esittänyt tosiasioita muististaan, "likipitäen", vaan hän esitti ne mitä täsmällisemmin. Hän luki kokonaisia pinkkoja aineistoa (luki samaten kuin kirjoittikin erittäin nopeasti), mutta sen, minkä hän tahtoi muistaa, hän kirjoitti vihkoon. Hänen vihkoissaan on suuri määrä otteita...

Jos kirja oli hänen omansa, niin hän rajoittui tekemään alleviivauksia ja sivun laitaan merkintöjä, mutta kanteen merkitsi ainoastaan sivun ja alleviivasi sen yhdellä tahi useammalla viivalla merkityn kohdan tärkeyteen katsoen. Hän luki omat kirjoituksensakin uudestaan, teki niihin huomautuksia ja sen, jossa esiintyi jokin uusi ajatus, hän myöskin alleviivasi ja merkitsi kanteen sivun numeron. Siten Iljitsh järjesti muistinsa. Hän muisti aina erittäin hyvin, mitä oli sanonut, missä tilaisuudessa, kenen kanssa väitellessään. Ja hänen teoksissaan, puheissaan ja kirjoituksissaan tavataan hyvin vähän toistamista. Totta kyllä vuosien kuluessa Iljitshin kirjoituksissa ja puheissa tavataan samat perusajatuksset, ja sen vuoksi hänen lausunnoissaan on jokin erikoinen kokonaisuuden pysyväisyyden leima. Kuitenkaan niissä ei tavata yksinkertaista aikaisemmin sanotun toistamista. Sama perusajatus annetaan uusiin oloihin sovellettuna, toisenlaisessa konkreettisessa tilanteessa, se valaisee kysymystä uudelta puolelta".

XVII.

Selostuksen valmistaminen. Muistiinpanot.

Kuulijakunnan edessä esiintymisen tavallisena muotona on selostus. Selostukseksi sanotaan sellaista esitystä, joka tehdään jostakin kysymyksestä, joka vaatii erikoista käsitteilyä, kun esitetään yksiä tahi toisia tosiasioita ja mielipiteitä, jotka nojaavat noihin tosiasioihin. Selostuksen luonne ja rakenne riippuu niistä tehtävistä, jotka selostajalla on, samoin kuulijoista, joille selostus tehdään.

Selostuksella on määrätty rakenne silloin, kun selostaja tekee kuulijoille selvän siitä työstä, jonka hän on tehnyt henkilökohtaisesti tahi jonka on tehnyt hänen edustamansa järjestö. Toimintakertomus — selostuksella on kiinteästi asiallinen luonne. Se alotetaan niiden tehtävien luettelemisella, jotka oli asetettu kyseelliselle työntekijäryhmälle. Sitten siir-

rytään luonnehtimaan niitä oloja, joiden vallitessa työ tapahtui. Toimintakertomuksen keskeisin osa esittää yksityiskohtaisesti sen, mikä osa tehtävistä on suoritettu ja mikä ei ole suoritettu ja miksi. Toimintakertomus päättyy ehdotusten tekemiseen siitä, miten aloitettu työ voidaan menestyksellä suorittaa loppuun, tahi päättyy se mielipiteitten esittämiseen siitä, mitä on tehtävä ja miten toimittava sillä alalla.

Toimintakertomus-selostusta lähellä on *i n f o r m a t s i o o n i - s e l o s t u s*. Siinä tapauksessa selostaja esittää jostakin asiasta tahi tapahtumasta joukon tosiasioita ja numerotietoja ja valaisee niitä vastaavasti. Mutta tosiasiat on siinä valittava ja valaisee niin, ettei selostajaa voitaisi syyttää *t e n d e n s - s i s t ä* (toisten tosiasioiden ja numerotietojen tahallisesta poisjättämisestä ja toisten voimakkaasta korostamisesta) tahi *e p ä t a r k k u u d e s t a* (ei saa käyttää sanaa "noin" tarkan numeron asemesta, esim. "kokouksessa oli noin puolitoistasataa henkeä" silloin kun niitä oli 117).

Esitettävät tiedot on systematisoitava niin, että ne paljastaisivat niin myönteiset kuin kielteisetkin puolet asiasta.

Kummassakin mainitussa selostuksessa johtopäätökset tekee tavallisesti selostaja. Selostus on kuitenkin rakennettava niin, että johtopäätökset muodostuisivat kuulijoille itsestään, johtuisivat välttämättä sanotusta.

Kokonaan toisin rakennetaan esimerkiksi *a g i t a t s i o o n i - s e l o s t u s*. Selostaja esim. kehoittaa talonpoikia merkitsemään lainaa, suorittamaan lisävakuutuksen j.n.e. Sellaisessa tapauksessa ei liene tarkoituksenmukaista alkaa siitä, että suorastaan kehoitetaan merkitsemään lainaa, maksamaan rahat — se ainoastaan peloittaa talonpojat pois ja pilaa heti koko asian. Parasta on alussa luonnehtia talonpoikaiston elämää, tuoda esille sillä tavoin sen elämän tarpeellisia puolia, että kuulijat itse huudahduksillaan tekisivät ehdotuksia selostajan haluamaan suuntaan. Ainoastaan sellainen valmistus tekee selostajan ehdotukset kuulijain silmissä selviksi; perustelluiksi ja hyväksyttäviksi.

Jos sen sijaan kuulijakunta on tarpeellisessa määrässä valmistettu selostuksen teemaan nähden, esim. saanut siitä aikaisemmin tietää kokouksen työjärjestyksestä tahi sanomalehtikamppailun kautta, jos kuulijakunta on etukäteen ajatellut sitä kysymystä, vieläpä keskustellut siitä keskenään ja saanut siitä jotain selvää, niin on parasta heti esittää ehdotukset (tahi vastaehdotukset) ja lyhyesti perustella ne. Sel-

lainen tapa on erittäin mukava verrattain tietoisien kuulijakunnan edessä esiinnyttäessä.

Samasta aiheesta pidettävä selostus on rakennettava eri tavalla ja eri kohdat pantava siinä etualalle kuulijakunnan kokoonpanosta ja mielenkiinnosta riippuen.

Siten tehtäessä juhlaselostusta Lokakuun vallankumouksen merkityksestä talonpojille on korostettava toisia historiallisia kohtia ja esitettävä toisia perspektiivejä kuin tehdastyöläisille selostusta tehtäessä.

Kuulijakunnan kokoonpano määrittelee myöskin selostajan käyttämien sanojen ja sanontatapojen valitsemisen. Jos selostuksessa käytetään tyyppillistä intelligenssi-kieltä, jos siinä on hyvin paljon vieraskielisiä sanoja ja termejä, niin tuskinpa sellaisella selostuksella on menestystä talonpoikaiskuulijakunnan keskuudessa.

Huolimatta siitä, että mainitun tyyppisten selostusten välillä on eroavaisuuksia, on niiden valmistamisessa kuitenkin hyvin paljon yhteisiä kohtia. Selostukseen valmistautuessa on ennen kaikkea otettava tarkasti selville selostuksen teema ja rajoitettava oikein sen laajuus. Ainoastaan siten voidaan selostuksessa välttää hajanaisuutta.

Selostuksen valmistaminen aloitetaan merkitsemällä ne perusajatuksat, jotka tiedetään siitä aiheesta. Niiden suunniteltu järjestys on selostuksen ensimmäinen suunnitelma.

Jos selostus on puhtaasti asiallinen, käytännöllistä luonnetta oleva, niin ei heti pidä tarttua lähdekirjoihin, koska siinä tavallisesti joudutaan luettujen kirjojen vaikutusten valtaan niin paljon, että unohdetaan hyväksikäyttää siitä kysymyksestä itsensä elämän antamat kokemukset ja tiedot.

Jos sen sijaan selostus on opiskelu- tai tieteellistä luonnetta, niin selostuksen jäsennys tehdään vasta sen jälkeen, kun on luettu kaikki sitä varten suositeltu kirjallisuus. Hyvä on tehdä jäsennyksen eri kohdat eri paperiliuskoille, joihin kirjoitetaan myöskin kuhunkin kohtaan selostajan omat ajatukset. Siten voidaan työ alkaa ensiksikin mistä selostuksen kohdasta tahansa, vaikkapa keskeltä, eikä välttämättä alusta, joka on erittäin mukavaa, kun selostuksen sisältö ei vielä kokonaisuudessaan ole selvillä; toiseksi ainehistoa luettaessa täytetyt kortit otteineen ja muistiinpanoineen liitetään jäsennyksen liuskoihin.

On itsestään selvää, että työn kuluessa jäsennys voi (ja sen tuleekin) muuttua: se laajenee, supistuu, järjestys muuttuu j.n.e.

Alempana esitetään muutamia malleja tavallisimmista selostustyypeistä. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että juuri niiden mukaan pitäisi selostus aina rakentaa. Useinkin on tarpeen tehdä niihin vissejä muutoksia, mutta siitä huolimatta ne voivat helpottaa huomattavasti selostuksen rakentamista.

Informationselustus.

1. Lyhyt katsaus laitoksen perustamisen historiaan, järjestämiseen, toimintaan j.n.e.
2. Toiminnan tarkoitus ja tehtävät laitoksen perustamisen aikana.
3. Työolot aikaisemmin.
4. Laitoksen kehityksen kulku.
5. Tilanne nykyään.
6. Työn merkitys nykyään.
7. Työn myönteiset ja kielteiset puolet.
8. Edistävät ja häiritsevät tekijät.
9. Perspektiivit tulevaisuuteen nähden.
10. Yhteenvedot.

Tilanneselustus.

(Kansainvälinen tilanne.)

1. Selostuksen peruskysymys.
2. Selostuksessa käsiteltävien valtioiden yleinen, sisäinen ja ulkoinen tilanne.
3. Toimivien päävoimien ja päähenkilöiden luonnehtiminen.
4. Odotettavat yhteentörmäykset taistelevien voimien välillä ja niiden yhteentörmäysten todennäköiset seuraukset.
5. Me, meidän paikkamme, osuutemme ja tehtävämme siinä yhteentörmäyksessä.
6. Uhkaavat vaarat.
7. Ehkäisytoimenpiteet ja taistelu niitä vaaroja vastaan.
8. Kutsu tarkkana oloon.

Luonnoksen selostaminen.

1. Luonnoksen laatimisen aiheuttaneet tekijät.
2. Luonnokselle esitettävät yleiset vaatimukset.
3. Toisten henkilöiden laatimien luonnosten luonnehtiminen.
4. Oman luonnoksenne perusydin.
5. Luonnoksen täytäntöönpanon objektiiviset mahdollisuudet.
6. Luonnoksen täytäntöönpanon todennäköiset menetelmät.
7. Miksi puolustetaan juuri kyseellistä luonnosta.
8. Luonnoksen menestyksellisen täytäntöönpanon merkitys.

Toimintaselustus.

1. Toimintaselostuksen tarkoitus ja tehtävät.
2. Mitä tehtäviä, mitä velvollisuuksia oli asetettu. Mitä oli merkitty kyseellisen laitoksen, järjestön tahi henkilön tehtäväksi.

3. Työskentelymahdollisuudet
4. Työmetodit ja muodot.
5. Mitä tehtävistä on suoritettu.
6. Mitä ja miksi on jäänyt tekemättä.
7. Mitä tarvitaan työn menestyksellä loppuunsaattamista varten.
8. Yhteenvedot.

Aineiston valinta pitää suorittaa hyvin huolellisesti. Kun esim. tehdään selostus puolueen päivänpolitiikan kysymyksistä, niin sitä varten on tunnettava hyvin puolueen edustajakokousten ja konferenssien vastaavat päätökset; on luettava agitaattoreille ja propagandisteille varattu aineisto ja teesit; on luettava päivälehtiä ("Pravda", "Partrabotnik"); vihdoin on selostus liitettävä sen laitoksen oloihin, jossa selostus tehdään.

Koottua aineistoa verrataan, tarkistetaan ja jätetään pois kaikki tarpeeton. Tuloksena on lopullinen tarkka jäsenitys. Samalla saadaan oma perusteltu ja tarkistettu katsantokanta siitä kysymyksestä, saadaan selville myöskin se perusajatus, jonka on ilmentävä koko selostuksessa.

Teknillisesti se tapahtuu seuraavasti: otteilla ja muistiinpanoilla varustetut kortit levitetään pöydälle. Sitten ne tarkistetaan ja pannaan tarpeelliseen järjestykseen, ja harkinnan jälkeen poistetaan liiat kortit ja lisätään tarpeellisia.

Sen jälkeen alkaa selostuksen loogillinen ja tyyllinen muodostaminen.

Riippuen tehtävistä, ajasta ja tilanteesta se voi johtaa joko selostuksen luonnokseen tahi teeseihin.

Opiskeltaessa tahi tieteellistä selostusta tehtäessä voi selostus useasti muuttua kokonaan kirjoitetuksi selostukseksi.

Kummassakin tapauksessa on eroitettava tärkeimmät kysymykset antamatta niiden joutua toisarvoisten ja täydentävien kysymysten varjoon, joiden on esiinnyttävä ainoastaan peruskysymysten vahvistajina, s.o. osattava noudattaa loogillista arviointia eri ajatusten erilaiseen tärkeyteen nähden.

Sitä varten on selostus jaettava loogillisiin osiin (jäsenyksen mukaisesti) niin, että jokainen kuulija tahi lukija saa selvän käsityksen siitä, missä yksi kysymys loppuu ja toinen alkaa.

On huomautettava, ettei selostukseen saa ottaa liian paljon ajatuksia. Yhdessä selostuksessa voidaan niitä esittää ainoastaan määrätty määrä.

Selostukseen nähden esiintyvät samat vaatimukset kuin muihinkin ajatusten esittämismuotoihin nähden. Eri osien välillä

pitää olla kiinteä johdonmukaisuus ja yhteenkuuluvaisuus. Ei pidä tehdä loogillisia hyppäyksiä, eikä yksi osa saa puhua toista vastaan. Samoin selostuksessa esiintyvissä termeissä pitää olla määrätty sisältö j.n.e.

Selostuksissa ei pidä käyttää liian paljon otteita auktoriteettia nauttivien oppineiden tahi poliittisten henkilöiden kirjoituksista. Otteiden pitää ensiksikin olla lyhyitä ja toiseksi niitä käytetään ainoastaan siinä tapauksessa, kun ne ovat välttämättömiä esitettyjen ajatusten selvemmin ilmaisemiseksi, kun niissä esiintyy esimerkiksi mahdollisimman lyhyesti sanottuna jonkin kirjoittajan perusväitteet, jotka selostuksen tekijä joko hyväksyy tahi on niihin nähden kokonaan eri mieltä.

Esityksen pitää olla tyyllisessä suhteessa täsmällistä, selvää ja helposti omaksuttavaa. On vältettävä pitkiä lauseita, usein kuultuja sanontoja ja liikoja vieraskielisiä sanoja.

Selostusta vilkastuttavat ja vaikutusta voimistuttavat kuvaannolliset lauseet ja kaunokirjallisuudesta otetut sopivat lainaukset. Kuvaannollinen lause, sananlasku, kertomuksesta tai runosta otettu lause auttaa helpommin muistamaan, vaikuttaa usein voimakkaammin mielikuvitukseen ja aikaansaa nopeammin tarpeellisen mielialan kuin numerot ja paljas järkeily, koska taiteellinen muoto helpoittaa vastaanottamista.

Esimerkkinä voidaan esittää sellainen kuvaannollinen lause, jolla V. I. Lenin yksinkertaisesti, mutta tavattoman sattuvasti ja lyhyesti esitti puheensa perusajatuksen: "Koko vallan valtiossa, alhaalta ylös asti, kylä pahasta Pietarin jokaista korttelia myöten, pitää kuulua työläisten, sotilaiden, batrakkien ja talonpoikien edustajien neuvostoille" (puhe Ismailovin rykmentissä 10/IV—1917).

Puhujat ja kirjoittajat käyttävät verrattain usein tunnetuista kaunokirjallisista teoksista otettuja otteita. Esim. Gribojedovin "kuolemattoman" komedian lentäviä lauseita esiintyy hyvin huomattava määrä siinä sanavarastossa, jota V. I. Lenin käytti niin sattuvasti tarpeen vaatiessa. Esimerkiksi: "touhuamme, veli hyvä touhuamme" (IV osa, s. 118), "lähti huoneeseen, joutui toiseen (VIII osa, s. 308), "mitä sanoo kadetteihin kuuluva Marja Aleksejeva" (VIII osa, s. 236) j.n.e.

Vieläkin useammin V. I. Lenin käytti kansan sananlaskuja, jotka sopivasti käytettyinä tekevät puheen sattuvaksi ja teräväksi. Esimerkiksi koottujen teosten X:nnessä osassa: "Mitä tahdot, sitä pyydätkin" (siv. 176); "Mitä peilissä moittimista, kun..." (s. 269) j.n.e.

Kuvia ja vertauksia käyttäessään ei puhuja kuitenkaan saa käyttää niitä ylenmäärin, ettei ajatus jäisi varjoon.

Jos mahdollista, niin on selostus pantava joksikin päivää "lepäämään", sillä sinä aikana tapahtuu tavallisesti alitajunnan toiminta, jolloin selostuksen aineiston jokin kohta voi saada uuden valaistuksen. Mutta se "lepääminen" ei saa olla liian pitkä, ettei ajatusten yhteys katkeaisi, jossa tapauksessa on taas kulutettava aikaa ja voimia sen uudistamiseen.

On kuitenkin otettava huomioon, että kirjoitetun selostuksen esittäminen voi tapahtua ainoastaan määrätulle kuulijakunnalle, opiskelupiirissä tai tieteellisen selostuksen esittäminen. Sen sijaan joukkokuulijakunnan edessä voi kirjoitetun selostuksen esittäminen muodostua uskalletuksi, sillä se voi kadottaa mielenkiinnon selostajaa kohtaan ja selostus näin ollen menee myttyyn.

Selostusta ei saa myöskään muuttaa yksistään otteiden ja muistiinpanojen lukemiseksi, ei edes siinä tapauksessa, että selostus tehdään esim. opiskelupiirissä.

Kortit ovat selostukseen valmistautuessa hyvin tärkeä väline. Niiden avulla on helpompi omaksua koko aineisto, tarkistaa selostuksen jäsennys, valita, systematisoida ja liittää yhteen aineisto. Selostuksen aikana niihin voidaan turvautua välittömästi ainoastaan siinä tapauksessa, että o m a n m i e l i p i t e e n v a h v i s t u k s e k s i lainataan auktoriteettia nauttivan johtajan tai jonkun oppineen muutamia lauseita tai esitetään muutamia numeroita — eikä muuta! Muussa tapauksessa se ei ole selostus, vaan liuskakasassa uimista ja eri luonteisten katkelmien yksitoikkoinen, ikävyyttävä lukeminen.

Julkisesti esiinnyttäessä (tehtaalla y.m.) pitää muistiinpanojen sopia yhteen liuskaan. Siihen pitää sopia selvästi tehty jäsennys, joku määrä numeroita ja otteita, mutta kaikki kirjoitettuna niin, että siitä helposti, vain vilkaisemalla, voidaan löytää se, mitä puheessa tarvitaan muistin palauttamiseksi. Sen sijaan paljosta muistiinpanomäärästä on vaikea saada selvää ja liuskojen selaileminen kyllästyttää kuulijat, jotka alkavat kärsimättöminä suhista.

Suullinen selostus eroaa suuresti kirjallisesta selostuksesta.

Suullisessa selostuksessa ei saa käyttää liian paljon otteita eikä numeroita. Kumpiakin on käytettävä mahdollisimman vähän, jota paitsi numerot on pyöristettävä, sillä pitkiä numeroita on vaikea omaksua ja vieläkin vaikeampi muistaa. Esi-

merkiksi: teollisuuden tuotanto on kohonnut $1\frac{1}{2}$ kertaa, viljaa ostettu noin 400 miljoonaa puutaa j.n.e.

Kun kirjallinen selostus voi olla virallinen, kuivan asiallinen, niin joukkokuulijakunnalle tehty selostus ei saa olla sellainen; se pitää olla väritetty selostajan elävällä henkilöllisyydellä, siinä pitää esiintyä kauttaaltaan määrätty mieliala, joka on saatava siirtymään kuulijoihin. Selostuksesta pitää käydä selville, minkä mielipiteen puolella on selostajan myötätunto, minkä hän hyväksyy ja mitä kannattaa ja minkä taas hylkää.

Sen vuoksi sopii suullisessa selostuksessa käyttää asiaan kuuluvia leikillisyyksiä ja sanansutkauksia, kuulijoille voidaan tehdä kysymyksiä ja vastata kuulijain heittämiin kysymyksiin — mutta kohtuullisesti, huomioonottaen kuulijain mielialan, huomioonottaen sen, mikä kuulijoille saattaisi olla hyvin tärkeä kysymys.

Selostuksen konkretisoimiseksi ja kuulijoiden lähentämiseksi on kuvattava yleisiä tosiasioita elämästä ja kuulijain käytännöllisestä työstä otetuilla kirkailla yksityiskohdilla. Hyvin arvokkaana vilkastuttamiskeinona voi olla sen keskustelun esittäminen, jonka avulla selostaja sai tietää ilmiön, josta hän sillä kertaa kertoo kuulijoille.

Jos selostaja tuntee aineiston hyvin ja on tottunut julkisesti esiintymään, niin hän voi puheensa perustaksi laittaa lyhyet muistiinpanot, joihin kuuluu jäsenyys, tarpeellisten numeroiden ja tosiasioiden sekä selostuksen tärkeimpien väitösten muistiinpanot, otteet ja toisinaan myöskin sanansutkaukset.¹ On muistettava, että muistiinpanot ovat ainoastaan tien viitta, pari kolme sanaa, jotka antavat suunnan ajatukselle, muistuttavat, mitä on sanottava. Yleisenä sääntönä on pidettävä, että muistiinpanoissa ainoastaan huomautetaan, mutta ei kehitetä ajatusta. Se on ainoastaan jäsenyys, ajatuksen kehittämiseen viittaavia huomautuksia, mutta ei ajatusten tarkka sanonta (joka tehdään teeseissä). Sen vuoksi siinä käytetään erilaisia merkkejä (, +, j.n.e.). Tällaiset selostajalle arvokkaat muistiinpanot voivat sivulliselle olla muutamissa kohdin kokonaan käsittämättömiä.

Esimerkkinä sellaisesta muistiinpanosta esitämme V. I. Leninin muistiinpanot hänen Kominternin IV:ssä kongressissa pitä-

¹ Opiskelussa on muistiinpanot paras tehdä kahteen sarakkeeseen jaetulle liuskalle: vasempaan sarakkeeseen kirjoitetaan selostuksen jäsenyys, oikeaan sarakkeeseen jäsenyyksen kuhunkin kohtaan kuuluvat tosiasiat, numerot, otteet j.n.e.

mästä selostuksesta. Hakasiin on lukijan käsittämisen hel-
poittamiseksi lisätty sanoista ne osat, joita V. I. Lenin ei ollut
kirjoittanut loppuun.

1. Ei selostaja, vaan ainoas-
taan lyh(yt) johd(a n t o)
puheenvuoroihin (sairaus
j.n.e.).

2. Teema: Onko Nep koke-
muksen tarkistama? puolesta
tahi vastaan (kokeilun)?

3. Kys(ymystä) "val(tio)-
kap-(italismista)" oli kosketel-
tu jo 1918.

4. Sit(aatti) brosh(yyristä)
S:5.

5. Sit(aatti): Ven(äjän) tal-
(ouden) "5 elementtiä".

6. Sit(aatti): mikä el(ement-
ti) on voitolla?

7. Missä on Nepin suunn-
(itelma) tahi aate tahi olemus.

a) v(a)lt(io)n maan säilytt-
(äminen).

b) samoin kaikkien hall(it-
sevain) kukkulain tuot(annon)
väl(ineiden) /l(ii)k(e)nt(ee)n
j.n.e./ alalla.

c) kaup(an) vap(aus) pien-
tuot(annon) alalla.

d) v(a)lt(io)-kap(italismi)
yksityispääom(an) vetäm(i-
sen) mielessä (konsessionit ja
sekayhtiöt).

8. Tuloksena se antaa
1918 oli turvattu perääntymi-
nen.

9. 5 v. olemme ol(leet) yk-
sin: vall(an)-kum(ousta) muis-
sa maissa ei vielä ole;

sota ja nälkä Perikatoko?

10. P e r ä ä n n y t t ä -
v ä väh(än). Peräännuttiin.
Tulos?

11. Keväästä 1921 syksyyn
1922. Tulokset?

12. R u p l a. Sen stabili-
satsio:

3 kk. 1921

5 kk. 1922

Nousemme itse, yksin, ilman
apua. (kvadriljoonako? Kyllä,
mutta sen poispyyhkäisy ei vie
paljon aikaa).

13. Talonpoik(aisto-)ko?
L u o n t a i s v e r o / m e n e s t -
t(yksellä)/ koottu; satoja
milj(ooneja).

14. Kevyt teollisuus? Ylei-
nen nousu.

15. Raskas teollisuus? hyv(in)
rask(as) tilanne. 1921—22
käännös parempaan, mutta hy-
vin vähän. (v a l t i o p a n k i n
tulot: 20 milj(oonaa);
m a h d o l l i s u u s a u t t a a).

16. Yhteenveto: siis me-
nestys mahdollinen, menestystä
on. Systemi ei ole mielival-
tainen, ei sekava, käytännössä
koeteltu. N o u s e m m e i t s e,
i l m a n v i e r a s t a a p u a.

17. Vaikeudet hyv(in)
suuret, vielä useina
vuosina. Tyhmyyttä pal-
jon. Niin. Tien uutuus. Ei apua,
päinvastoin, vieras a p a r a a t t i.

Meidän tyhmyytemme:
 $2 \times 2 = 5$.
"Heidän" tyhmyytensä:
 $2 \times 2 =$ stear(iini)-kynttilä
1) koltshak 2) Versaill(esin)
rauha.

18. Siksi: persp(ektiivit)
mainiot. Ja tulevat vie-
läkin paremmiksi, jos

seur(aavan) viisivuotiskauden
käytämme etup(äässä)
oppimiseen

ja Komm(unistiseen) Int-
(ernatsionaaleen), sillä päät-
(östä) puol(ueen) järj(estö)-
rak(enteesta) ei ole täyt(etty).
Persp(ektiivit) tulevat
vieläkin paremmiksi.
Puhe 13. XI. 22 Kominternissa.

Nähdäksemme, miten tällaiset muistiinpanot muuttuvat selos-
tukseksi, eläväksi sanaksi, miten tällainen luuranko saa lihan
ja veren, katsokaamme Vladimir Iljitshin näiden muistiinpano-
jen mukaan pitämää puhetta. (Lenin, kootut teokset XVIII osa,
s. 81—93, "Viisi vuotta Venäjän vallankumousta ja maailman
vallankumouksen perspektiivit").

XVIII.

Kirjan valinta ja arvostelu.

Tarpeellisen ja samalla käsitettävän kirjan valinta on erit-
tään vastuunalainen tehtävä. "Kirjan valinta on sama kuin rat-
kaista jo puoliksi kysymys", sanoi tunnettu saksalainen peda-
googi ja psykologi Herbert. Todellakin, epäonnistuneesti
valittu kirja ei ainoastaan vie paljon aikaa eikä ole antamatta
odotettua tulosta, vaan voi myöskin viedä halun jatkaa itse-
näistä työtä. Sen vuoksi on selvää, että ohjeet on aina pyrit-
tävä saamaan luotettavista lähteistä.

Sen vuoksi, saadakseen ohjeita siitä, mitä kirjoja ja minkä-
laisessa järjestyksessä niitä on luettava, on ennenkaikkea kään-
nyttävä vastaavan opettajan, sitten kirjastonhoitajan ja äärim-
mäisessä tapauksessa tietoisemman toverin puoleen.

Yleensä eri kysymyksiä käsittelevien kirjojen luettelot löy-
detään erikoisista, sitä varten laadituista kirjaluetteloista.

Itse kirjoissa osoitetaan tavallisesti vielä lisäksi toisia kir-
joja, jotka käsittelevät samaa kysymystä. Arvokkaita tietoja
kirjoista voidaan saada myöskin sivujen alahuomautuksista.

Sitä paitsi on seurattava sanomalehtien ja aikakauslehtien
kirjallisuusilmoituksia.

Jos itse olette huomanneet jonkun kirjan kiinnostavan teitä, tahi on kirjaa teille suositeltu, niin kirjoittakaa tarkasti muistiin kirjan tekijä, kirjan nimi, painatusvuosi ja paikka, julkaisija sekä monesko painos se on, sillä eri painokset voivat erota suurensa määrin toisistaan. Myöhemmissä painoksissa on tavallisesti tehty paljon korjauksia ja lisäyksiä.

Kirjastossa voidaan kirjastoluettelon mukaan valita kirja ja nopeasti silmäilemällä tarkastaa, missä määrin se on sopiva.

Miten voi likimäärin arvioida tuntemattoman kirjan?

Kun kirjakaupassa tai kirjastossa otetaan käteen tuntematon kirja, niin on nopeasti silmäillen määriteltävä, onko kirja sopiva, mitä kysymyksiä se koskettelee, miten helppotajuinen se on j.n.e.

Tarkastakaa sitä varten kirjan kannesta kirjan tekijä (onko tekijänä joku tunnettu henkilö: Stalin, Pokrovski j.n.e. tahi tuntematon), kirjan nimi, milloin kirja on painettu (ettei olisi vanhentunut), kuuluuko se kenties johonkin kansantajuiseen sarjaan (talonpoikia ja työläisiä varten) j.n.e. Tutustukaa sitten alkulauseeseen, sillä siinä myöskin toisinaan sanotaan, ketä varten kirja on kirjoitettu, mitä päämääriä siinä on pidetty silmällä, miten se yhtyy muihin samaa alaa käsittäviin teoksiin y.m. Tarkastakaa senjälkeen sisällysluettelo, sillä siitä nähdään, mitä kysymyksiä kirja käsittelee, missä järjestyksessä j.n.e. Selailkaa vihdoin kirjaa, katsokaa yksityisiä kohtia, lauseita, alaotsikoita ja jos tunnente kirjan käsittelemiä kysymyksiä, niin voitte likimäärin määritellä kirjan arvon ja kellovullisuuden.

Jos kirja on kuitenkin valittava itsenäisesti, niin on pyritävä saamaan käsiinsä sitä kirjaa koskeva arvostelu, sillä sen tehtävänä on ilmoittaa lukijalle kirjan sisältö, luonne ja laatu, niin että lukija sen perusteella voisi ratkaista, onko hänen luettava kirja vai eikö.

Ennen kaikkea osoitetaan arvostelussa kirjoittaja, kirjan nimi, monesko painos, kustannusliike, kustannuspaikka ja vuosi, sivujen ja painoksen määrä sekä hinta. Sitten esitetään lyhyesti kirjan sisältö ja vihdoin itse kirjan arvostelu. Kirjaa tahi kirjoitusta arvosteltaessa huomioonotetaan esitettyjen tosiasioiden luotettavuus ja miten oikein ne on käsitelty ideologisesti, missä määrin sisältö vastaa kirjalle asetettua tarkoituserää, miten täydellisesti kysymys on valaistu, miten hyvin se on esitetty (kielen selvyys ja helppous) ja vihdoin yleinen johtopäätös.

Kaikkiin arvosteluihin ei kuitenkaan voi luottaa. On punnittava arvostelijan vakavuus ja arvostelun syvyys, arvostelijan auktoriteettisuus ja miten perusteltu hänen johtopäätöksensä ovat. Arvokkain on sellainen arvostelu, jossa väittämien todistukseksi esitetään otteita arvosteltavasta kirjasta. Toisinaan arvostelija, esittäessään kirjassa tehtyjä virheitä, esittää niihin joko korjauksia tahi lyhyesti oman katsantokantansa kysymyksestä. Kaikki sellaiset osoitukset on lukijan otettava huomioon tarpeellista kirjaa valitessaan.

SISÄLTÖ.

I.	Johdanto.	3
II.	Ympäristö.	4
III.	Lukemisen hygieniä.	5
IV.	Työn järjestäminen alkaen nähden.	10
V.	Lukemisen tekniikka.	11
VI.	Luetun ymmärtäminen. Sanakirjan käyttö.	13
VII.	Lukemistapa. Onko luettava nopeasti vai hitaasti?	18
VIII.	Miten ei saa lukea.	23
XI.	Jäsennyksen tekeminen.	25
X.	Otteet ja sitaatit.	31
XI.	Muistiinpanot luettaessa. Konseptin laatiminen.	37
XII.	Teesit.	42
XIII.	Kriittillinen lukeminen.	55
XIV.	Useampien lähdekirjojen käyttö. Otteiden korttisysteemi. ...	59
XV.	Vastakkaisten lähteiden käyttäminen.	75
XVI.	Luetun omaksuminen.	81
XVII.	Selostuksen valmistaminen. Muistiinpanot.	86
XVIII.	Kirjan valinta ja arvostelu.	95

New-Kari
Laupkeänen

~~II - 8
479~~

HYK KANSALLISKIRJASTOKOELMA

110 000 2673

150 - 62k.

Hinta 193. Kannel - 80